

**T.C.
GAZI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**İDEOLOJİK VE TOPLUMSAL AÇIDAN
PKK'NIN STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ**

KAMİL ÇETİN

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ARALIK 2017

**İDEOLOJİK VE TOPLUMSAL AÇIDAN PKK'NIN STRATEJİK
DÖNÜŞÜMÜ**

Kamil ÇETİN

**YÜKSEK LİSANS
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2017

Kamil ÇETİN tarafından hazırlanan "İdeolojik ve Toplumsal Açından PKK'nın Stratejik Dönüşümü" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Tevfik ERDEM

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Danışman: ^{Prof} Doç. Dr. Serdar SAĞLAM

Sosyoloji Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Seyfi YILDIRIM

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 14.12.2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kamil ÇETİN
14/12/2017

İDEOLOJİK VE TOPLUMSAL AÇIDAN PKK’NIN STRATEJİK DÖNÜŞÜMÜ
(Yüksek Lisans)

Kamil ÇETİN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aralık 2017

ÖZET

Bu tezde, 1960’lı yıllarda Sol’un gölgesinde canlanmaya çalışan Kürt hareketi ile PKK’nın 1970’li yıllardan günümüze kadar geçen süre zarfında ideolojik ve yapısal açıdan dönemlere göre geçirdiği stratejik değişim ve dönüşümler ele alınmıştır. PKK, kuruluşundan itibaren her dönemde bölgesel ve uluslararası gelişmeleri dikkatlice izlemiş ve bu gelişmelerden faydalanmak amacıyla örgüt içerisinde birçok değişiklik yapmıştır. Marksist-Leninist çerçevede 1978 yılında kurulan PKK, 1984 yılından sonra Birleşik Bağımsız Kürdistanı kurmak amacıyla başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki güvenlik güçleri olmak üzere, bölgedeki halka, aşiretlere, sivillere, yani kendinden olmayan her kesime yönelik silahlı eylemler düzenlemeye başlamıştır. Uzun Süreli Halk Savaşı çerçevesinde 1993 yılına kadar silahlı eylemlerini arttırarak devam ettiren örgüt, 1993-1999 yılları arasında ağır kayıplar vermiş ve 1999 yılında örgüt lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanması sonrasında ise dağılma sürecine girmiştir. Ancak Öcalan’ın yakalanması sonrasında uluslararası gelişmelere paralel olarak yaşanan değişim ve dönüşümler ile dağılma sürecinin önüne geçilmiştir. Bu kapsamda PKK, kuruluş ideolojisi olan Marksist-Leninist ideolojiyi terk ederek, Demokratik Cumhuriyet ve Demokratik Konfederalizm adlı tezleri geliştirmiş, Demokratik Konfederalizmi merkeze alan karmaşık bir yapı kurmuş ve siyasallaşma çabalarına ağırlık vermiştir. PKK, bu değişim ve dönüşümleri yaşarken silahlı kanadını hiçbir dönem lağvetmemiş ve temel amacı olan Birleşik Bağımsız Kürdistanı kurma niyetinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir.

Bilim Kodu : 113826
Anahtar Kelimeler : PKK, Terör, Terörizm, İdeoloji, Siyasallaşma, Yapılanma, Değişim ve Dönüşüm
Sayfa Adedi : 115
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

PKK'S STRATEGIC TRANSFORMATION IN TERMS OF IDEOLOGICAL AND
SOCIAL PERSPECTIVE
(MASTER THESIS)

Kamil ÇETİN

GAZİ UNIVERCITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE

December 2017

ABSTRACT

The Kurdish Movement struggling to revive in the shadow of “leftist ideology” in the 1960's and strategic changes and transformations of the PKK in terms of ideological and structural aspects from the 1970s to the present day are discussed in this thesis. Since its foundation, the PKK has carefully monitored regional and international developments in every period and many changes have been made in this terrorist organization in order to benefit from these developments. Founded in 1978 based on Marxist-Leninist strategy, the PKK, to establish a United Independent Kurdistan, began its armed attacks in 1984 against security forces, especially deployed in the Eastern and Southeastern Anatolian regions, local public, tribes and civilians. In short, it attacked all but its own members. Even though it continued to increase the scale of its armed attacks until 1993 in the framework of protracted irregular warfare concept, it suffered from severe losses between 1993 and 1999. In addition, after its leader Abdullah Öcalan was captured in 1999, it eventually entered a period of disintegration. However, despite the capture of its leader, with the help of international changes and transformations, it was able to avert the disintegration process. In this context, its original Marxist-Leninist ideology was abandoned, Democratic Republic and Democratic Confederalism thesis were developed, and a complex structure centered on Democratic Confederalism was established and the political efforts was highlighted. While experiencing these changes and transformations, the PKK has never dissolved its armed wing and has not changed its fundamental intention of establishment of United Independent Kurdistan.

Science : 113826
Key Words : PKK, Terror, Terrorism, İdeology, Politicization, Reconstruction,
Structural and İdeological change,
Page Number : 115
Supervisor : Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

TEŞEKKÜR

Çalıőmam boyunca sürekli destek olup teővik eden, ufuk açıcı yönlendirmelerde bulunan ve kıymetli tecrübelerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Serdar Sağlam'a, eğitimim süresince bana hep destek veren, anlayış gösteren sevgili eşime, beni yetiőtirdikleri için kendimi her zaman çok şanslı hissettiğim ve çocukları olmaktan gurur duyduğum babam ve anneme sonsuz teőekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca yüksek lisans öğrenimim boyunca emeği geçen, desteklerini esirgemeyen ve isimlerini sayamadığım tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmayı tamamlarken hayatını kaybeden aziz şehitlerimizi rahmet ve saygı ile anar, terörle mücadelede her türlü zorluğa rağmen büyük bir fedakârlık ve kahramanlık gösteren güvenlik güçlerimize başarılar dilerim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLARIN LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TERÖR VE İDEOLOJİ

1.1. Terör'ün Tanımı, Tarihi, Türleri ve Amaçları.....	5
1.1.1. Terör ve Terörizmin Tanımı	5
1.1.2. Terör ve Terörizmin Tarihi Gelişimi	9
1.1.3. Terör ve Terörizmin Amaçları.....	12
1.1.4. Etnik Grup, Etniklik ve Etnik Terör	15
1.2. İdeoloji'nin Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve Terör Örgütleri	18
1.2.1. İdeoloji.....	18
1.2.2. İdeoloji ve Terör Örgütleri	21

İKİNCİ BÖLÜM

PKK'NIN KURULUŞU, EYLEMSELLİK DÖNEMİ VE YENİLGİ

2.1. PKK'yı Hazırlayan Sol Zemin (1960'lı Yıllar)	23
2.2. "PKK'nın İdeoloji ve Grup Oluşturma Dönemi" (1973-1977).....	30
2.3. "PKK'nın Parti İnşa Dönemi (1977-1979)"	34
2.4. PKK'nın Silahlı Eylemlere Hazırlık Dönemi (1979-1984).....	40
2.5. PKK'nın Eylemsellik - Uzun Süreli Halk Savaşı Dönemi (1984-1993).....	44
2.6. PKK'nın Askeri Yenilgi Dönemi (1993-1999).....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**DEĞİŞEN STRATEJİLER KAPSAMINDA PKK’NIN YAPILANMA VE SİYASAL ALAN ÇALIŞMALARI**

3.1. Değişim Arayışları ve Yeni Dönem Stratejilerin Belirlenmesi (1999-2004).....	65
3.2. Yeni/Yeniden PKK ve Değişmeyen Şiddet (2004-2009).....	74
3.3. Çözüm Arayışları ve Bitmeyen Şiddet-Hendek Savaşları (2009 - 2017).....	83
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	91
KAYNAKLAR.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	97

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Terörizm Tanımlarında Kullanılan Ortak Sözcükler.....	8

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADYÖD	: Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği
a.d.m	: Adı geçen makale
a.g.e	: Adı Geçen eser
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKPM	: Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi
AP	: Adalet Partisi
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	: Ermenistan'ın Özgürlüğü için Gizli Ermeni Ordusu
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEAŞ	: Al Devlet-Al İslamiye Fil Irak Vel Şam
Der.	: Derleyen
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DEP	: Demokrasi Partisi
DEV-GENÇ	: Devrimci Gençlik
DDKO	: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DTK	: Demokratik Toplum Kongresi
DTH	: Demokratik Toplum Hareketi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
Ed.	: Editör
GKK	: Geçici Köy Koruyucu

ERNK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
FDKC	: Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi
FHKC	: Filistin Halk Kurtuluş Cephesi
FKF	: Fikir Kulüpleri Federasyonu
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
Haz.	: Hazırlayan
HEP	: Halkın Emek Partisi
HDK	: Halkların Demokratik Kongresi
HPG	: Halk Savunma Güçleri
HRK	: Kürdistan Kurtuluş Birliği
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
KDP	: Kürdistan Demokratik Partisi
KİH	: Kürdistan İslam Hareketi
KKK	: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KKK/TK	: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi/Türkiye Koordinasyonu
KNK	: Kürdistan Ulusal Kongresi
KON-KURD	: Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
KUK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları
KUM	: Kürdistan Ulusal Meclisi
KYB	: Kürdistan Yurtseverler Birliği
MDD	: Milli Demokratik Devrim
NATO	: Kuzey Atlantik Paketi
No	: Numara

NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
ÖDP	: Özgürlük ve Dayanışma Partisi
ÖSB	: Öz Savunma Birlikleri
PÇDK	: Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi
PJAK	: Kürdistan Özgür Yaşam Partisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PYD	: Demokratik Birlik Partisi
PWD	: Yurtseverler Demokrat Parti
s.	: Sayfa
S.	: Sayfa
SD	: Sosyalist Devrim
SPK	: Sürgünde Kürt Parlamentosu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TAK	: Kürdistan Özgürlük Şahinleri
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKDP	: Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi
T-KDP	: Türkiye’de Kürdistan Demokrat Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
THKP-C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
THKO	: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
TKP-M/L	: Türkiye Komünist Partisi Markist-Leninist
TKEP	: Türkiye Komünist Emek Partisi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TSİP	: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TÜDEK	: Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu

- TÜRK-İŞ** : Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
- PYD** : Demokratik Birlik Partisi
- YDK** : Kürt Demokratik Halk Birliği
- YDG-H** : Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi
- YJA-STAR** : Özgür Kadın Birlikleri
- KJB** : Yüce Kadınlar Topluluğu
- YPG** : Halk Koruma Birlikleri
- YPS** : Sivil Savunma Birlikleri
- vb.** : ve benzeri
- vd.** : ve diğerleri
- vs.** : vesaire

GİRİŞ

Tarihsel kökleri çok eskilere uzanan terörizm kavramı günümüz dünyasının en önemli sorunlarından birisi haline gelmesine rağmen kavramsal olarak tanımlama noktasında üzerinde bir anlaşma sağlanamamıştır. Terörizm kavramına ortak bir tanım getirilememesi nedeniyle devletler terörü birbirleri ile güç mücadelelerinde bir araç olarak kullanmaya başlamış ve bu doğrultuda hareket etmişlerdir. Bu durum ise özellikle 19.yy sonrasında dünya üzerinde büyük güvenlik problemleri yaratmış, mağdur devletler ortaya çıkarmış, birçok mal ve can kaybı yaşanmasına sebep olmuştur.

Türkiye, 1960'lı yıllardan beri terörizmin her çeşidini farklı isimler altında yaşamış ve büyük bedeller ödemiştir. Bu kapsamda Türkiye, 1960'lı yıllarda dünyada yaşanan devrimci dalganın etkisiyle ortaya çıkan radikal sol terör örgütlerinin eylemlerine, 1970'li yıllarda sözde Ermeni soykırımı iddiasında bulunan ASALA terör örgütünün eylemlerine, 1990'lı yıllardan sonra dini istismar eden terör örgütlerinin eylemlerine, son olarak ise tez konusu olan, 1970'li yılların başında temelleri atılan, 1984 yılı ile birlikte terör eylemlerine başlayan ve 2017 yılı itibari ile bu eylemlerine halen devam eden PKK terör örgütünün eylemlerine maruz kalmıştır.

“İdeolojik ve Toplumsal Açıdan PKK'nın Stratejik Dönüşümü” adlı bu tezde, PKK terör örgütünün oluşum süreci ve ideolojik kökenleri ortaya konularak, 1960'lı yıllardan günümüze (2017) kadar geçen süre aralığında örgütün ideolojik ve toplumsal açıdan geçirdiği değişimler ele alınmıştır. Öte yandan, Türkiye'de etnik ayrılıkçı terörle mücadelede başarılı politikalar oluşturmanın temelinde PKK'nın iyi anlaşılması, neyi, niçin ve hangi yöntemlerle yaptığının bilinmesi ile ne yapmaya çalıştığının tahmin edilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda çalışmada PKK'nın kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte geçirdiği ideolojik ve toplumsal değişimlerin dönemsel olarak incelenmesi amaçlanmaktadır.

PKK terör örgütünün faaliyetlerinin önlenmesi, Türkiye'nin ulusal bütünlüğü ve güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada; PKK'nın, ideolojik ve toplumsal açıdan geçirdiği stratejik değişimlerin analiz edilerek ilgili kodların çıkarılmasının, terörle mücadelede etkili politika geliştirilmesine nitelik ve süreklilik katacağı değerlendirilmektedir. İdeolojik ve toplumsal açıdan örgüt içinde meydana gelen

değişimlerin tespit edilmesi, örgütün orta ve uzun vadedeki hedeflerinin ortaya çıkarılmasında önem arz etmektedir. Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin terörle mücadele kapsamında alacağı tedbirlere katkı sağlamayı amaçlanmaktadır.

Türkiye'deki Kürtçülük faaliyetleri, 1960'lı yıllarda Türkiye İşçi Partisi (TİP) özelinde Türk solu içerisinde destek bulmuş, çok önemli birikim ve tecrübe kazanmıştır. Marksist-Leninist ideolojinin şekillendirdiği legal ve illegal siyasi yapılar içerisinde kendi cephesini oluşturmaya başlayan Kürt etnikçiliğine dayalı gruplar, 1970'li yılların ikinci yarısında kendi aralarında nüfuz mücadelesine girmiştir. "Kürdistan Sömürgeci" teziyle ortaya çıkan Kürdistan Devrimcileri-Apocular, diğer Kürtçü gruplara karşı şiddet temelli politikalar geliştirerek üstünlük sağlamıştır. Türkiye, İran, Irak ve Suriye toprakları üzerinde sözde Bağımsız bir Kürdistan devleti kurmayı amaçlayan PKK, 1984 yılından itibaren silahlı eylemlere başlamış, uzun süreli halk savaşı stratejisini benimsemiş ve bu minvalde bir örgütlenme modeli oluşturmuştur. 2000'li yıllara kadar bu amaç ve stratejisi terk edilmemiş ve coğrafi alan hakimiyeti oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ancak, 2000'li yıllardan sonra başlayan ve 2005 sonrası dönemde halk tabanına inen, bir yandan legal siyaseti sistemli bir şekilde yönlendiren, bir yandan da sivil toplum hareketleri içerisinde yer almaya başlayan bir PKK profili görülmektedir. Örgüt, bu dönemde gerçek amaç ve stratejisini gizleyerek siyasi alana yönelik söylemleri ön plana çıkarmış, "Demokratik Cumhuriyet", "Demokratik Özerklik" ve "Demokratik Konfederalizm" gibi bağımsızlığın alt türevlerini söylemlerinde kullanmaya başlamıştır. 2005 yılında "Yeniden PKK" adı altında KKK adı altında yeni bir yapılanmaya gidilmiş ve 2007 yılında ise bu yapıyı geliştirerek KCK sistemine geçildiğini duyurulmuştur.

PKK, 2000 yılı sonrasında uluslararası alandaki gelişmelere bağlı olarak, farklı stratejiler uygulamaya başlamış ve söylem değişikliklerine gitmiştir. Özellikle bu dönemde Kürt halkını temsil etme ve Türkiye'ye karşı taraf olma noktasında kendine meşruiyet kazandırma gayreti içine girmiştir. Bir taraftan siyasal ve barışçıl çözüme yönelik söylemler geliştirirken, diğer taraftan silahlı faaliyetlerini sonlandırmamıştır. Örgüt, 2013 yılında geliştirilen çözüm süreci döneminde silahlarını bırakmaya yanaşmamış, aksine silahlı döneme yönelik hazırlıklar yapmıştır.

Bu çalışmada, 1960'lı yıllardan günümüze kadar gelen süreç içerisinde PKK terör örgütünün dönemlere göre ideolojik ve toplumsal bakımdan geçirdiği değişiklikler analiz edilmiş ve kuramsal bir çerçevede sunulmaya çalışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli güvenlik sorunu olan PKK terör örgütünün ortaya çıkış süreci, kuruluşundaki hedef ve stratejiler, silahlı faaliyetlerinin yoğunlaştığı eylemsellik dönemi, örgüt lideri Öcalan'ın yakalanması sonrası değişen stratejiler, yeni PKK'nın ortaya çıkışı, devletin çözüm arayışları, değişen konjonktürel durum ile terörün çok boyutlu bir hale gelmesi sorunsallaştırılarak incelenmiştir.

Bu çerçevede "İdeolojik ve Toplumsal Açısından PKK'nın Stratejik Dönüşümü" adlı tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Terör ve Terörizm kavramlarının, amaçları ve tarihsel kökenleri ele alınmıştır. Ayrıca bu bölümde ideoloji kavramı incelenmiş ve ideoloji-örgüt etkileşimi ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde; Marksist-Leninist ideolojik çizgide bağımsız bir devlet kurma hedefi olan ve uzun süreli halk savaşı stratejisini izleyen PKK'nın, kuruluş süreci, silahlı eylemlere hazırlık dönemi, eylemsellik ve yenilgi dönemi incelenmektedir.

Tezin üçüncü ve son bölümünde ise; Öcalan'ın yakalanması sonrasında değişen stratejiler ortaya konulmuştur. PKK, bu dönemde Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Özerklik ve Demokratik Konfederalizm söylemleri ile siyasi alana yönelik girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Böylece geliştirilen yeni stratejiler kapsamında örgütlenme modelini değiştiren PKK, devletleşme yönünde adımlar atmaya başlamıştır. Ayrıca bu çalışmadaki araştırma verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş ve çok sayıda bilimsel yayın, kitap ve dergiden faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖR VE İDEOLOJİ

1.1. Terör'ün Tanımı, Tarihi, Türleri ve Amaçları

1.1.1. Terör ve Terörizmin Tanımı

Terör ve terörizm kavramları, dünyadaki gelişmelere paralel olarak son zamanlarda üzerinde en çok konuşulan, tartışılan ve çalışan konuların başında gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'deki Dünya Ticaret Merkezi binalarına 11 Eylül 2001 tarihinde düzenlenen terör saldırıları terör/terörizm algısında tarihsel bir kırılma yaratmış ve uluslararası farkındalığı bu konu üzerinde yoğunlaştırmıştır. Öte yandan, El-Kaide ve DEAŞ gibi terör örgütleri geliştirdiği ideolojiler ile tüm dünyayı etkilemiş, yeni terör örgütlerinin ortaya çıkmasına neden olmuş ve ülkelerin güvenliğine tehdit oluşturarak yeni tehdit analizlerinin yapılmasına yol açmıştır. Bahse konu terör örgütlerinin oluşturduğu bu yeni terör tehdidi halen güncelliğini korumaktadır.

Kavramsal olarak bakıldığında kökünü Latince “terrere” sözcüğünden alan terör kelimesi “korkudan sarsıntı geçirme” veya “korkudan dehşete düşmeye sebep olma” anlamlarına gelmekte olup, Fransızcada “terreur” ve İngilizcede “terror” olarak adlandırılan kelime Türkçeye “terör” olarak yerleşmiştir. Terör kelimesi Fransızca Petit Robert sözlüğünde “bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku” anlamında yer almıştır. Terör, kavram olarak, Türkçedeki karşılığı ise “korkutma, yıldırma, tedhiş” anlamına gelmektedir. Eskiden kullanılan tedhiş kelimesi dehşet verme, dehşete düşürmek, şaşırtma, korkutma ve yıldırma anlamına gelmektedir.¹ Ayrıca bu kelime Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe sözlüğünde “yıldırı” anlamında kullanılmaktadır.² Ancak bu korkutma, yıldırma, tedhiş, yoğunluk olarak oldukça büyük çaplı ve birey ya da bireylerin ruhsal yapılarını birden bire kaplayan korku durumu ve şiddet halini ifade etmektedir.

Literatürde terör kelimesi ilk defa Dictionnaire de l'Academie Française'nin 1789 yılında yayınlanan ekinde rastlanmaktadır. 1789 Fransız İhtilali'nden sonra

¹ Develioğlu, F. (2007). Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları, 1054

² www.tdk.gov.tr

Robespierre'nin baskı, şiddet, zulüm ve keyfî kanunların getirdiği sisteme terör sistemi veya terör dönemi adı verilmiştir. Bunun sebebi Robespierre'nin öncülüğündeki Jakobenlerin, “devrim karşıtı veya muhalif addettiği binlerce insanı hunharca öldürmeleri olmuştur. Gerçekten de bu dönemde Jakobenlerden oluşan hükümet, bizzat kendi eliyle kendi vatandaşlarına, onları bastırmak ve sindirmek için “devlet terörü” uygulamıştır.

Birçok kişi ve kurum tarafından aynı anlamda kullanılmasına rağmen terörizm ile terör kavramını birbirinden farklı bir anlam arz etmektedir. “Terör, kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendisini ve davasını duyurma; terörizm ise, bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır.” şeklinde yapılan bir tanımlama terör ve terörizm arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Tek başına ideolojik anlamı bulunmayan terörizm, amacı doğrultusunda şiddet olgusunu herhangi bir ideolojik yapı ile birleştirerek hareket etmekte ve baskı, yıldırma, tedhiş vb. metotları kullanarak sonuca varmaya çalışan bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda terörizm kavramı, salt terör kavramından çok daha çetrefilli bir durumu belirtmektedir.

Terör, toplumda güvensizlik havası yaratmayı hedefleyen, büyük çaplı korku veren ve bireylerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm ise siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiştir. Kısacası terör eylemleri terörizm bu eylemi kullanan siyasal bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Terörizm bilinçli, sistematik ve belirli amaçlara yönelik bir şiddetin kullanılmasını meşru gören bir anlayış olarak kabul edilmektedir.³

Terörizm, eski Filistin topraklarında, M.S. 6-135 yılları arasında, ilk kez ortaya çıktığı bu dönemden itibaren yaklaşık iki bin yıl geçmesine rağmen terörle mücadelede ortak hareket etmeyi sağlayabilecek herkes tarafından kabul edilen bir tanım üretilmemiştir.⁴ Terörün kavramsal tanımının karmaşıklığı, terörün üretildiği ortama, çevre, bölge özelliklerine, uygulayıcılarına, zamana ve teknolojik altyapısına bağlı olarak değişiklik göstermesi ile açıklanmaktadır.⁵ Terörizmin yüzlerce birbirinden farklı

³ Bal, İ. (2006). Terörizm ve Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?. (Der: İhsan BAL). Ankara: USAK Yayınları, 7-8

⁴ Yavuz, C., Şahin, M. (2011). Terör ve Terörizmle Mücadele: PKK Özeli ve Çözüm Arayışları. Ankara: Berikan Yayınları, 10

⁵ İşeri, R. (2008). Türkiye’de Etnik Terör: ASALA ve PKK Örneği, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 4-9

algılamalara dayalı değerlendirme ve yargılamaları ile ülkeler iç hukuklarının terörizme karşı oluşturduğu farklı yaklaşımlar bir arada düşünüldüğünde, ortak yaptırımlar öngören bir tanıma ulaşma zorluğu kendini göstermektedir.⁶ Uluslararası arenada terörle mücadelede başarılı olabilmek için ortak bir tanım yapma sorununun çözülmesi gerekmektedir. Yapılan bir araştırmada, 200'ün üzerinde terörizm tanımının olduğu vurgulanmıştır. Bahse konu araştırma sonucunda elde edilen terörizm tanımı çoğunlukla yukarıda bahsedilen argümanı desteklemektedir.⁷

Kavramsal düzeyde çeşitli çalışmalarda derlenmiş olan tanımlardan bazılarına baktığımızda;

➤ Walter Laquer terörizmi, “genellikle örgütlü grupların seçilmiş hedeflere yönelerek siyasal amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayacak şiddet eylemleri” şeklinde tanımlamış,

➤ Noam Chomsky, “herhangi bir ülkenin hukuk kurallarına aykırı şekilde insan hayatını hedef alan ya da tehdit eden, belirgin ya da ürkütücü gizeme sahip, sindirici ve sivil topluma yönelik olan, bir hükümetin politikalarını etkileyecek her tür şiddet eylemi” olarak belirtmiş,

➤ Paul Wilkinson, “istenen sonuçların alınabileceği bir çevre yaratmak için, belirlenen bölgede gerçekleştirilen ve anılan amacın elde edeceği sonuçlar yaratan her tür davranış” şeklinde ifade etmiştir.⁸

➤ Bruce Hoffman ise terörizmi diğer suçlardan ayırarak, “bertaraf edilemez politik bir amacı ve motivasyonu olan, şiddet veya şiddet tehdidini içeren, hedef kitleye zarar vermenin ötesinde geniş kapsamlı psikolojik bir yan etki yapmak için kurgulanan, hiyerarşik yapıya sahip bir örgüt dahilinde planlanan ve koordine edilen ve hiyerarşik bir yapı içerisinde bulunan hücresel yapılar veya bağlı alt gruplar tarafından gerçekleştirilen eylemler” olarak tanımlamıştır.⁹

Türkiye Cumhuriyeti'nin kabul ettiği 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde ise terör şöyle tanımlanmaktadır:

⁶ Çitlioğlu, E. (2005). Gri Tehdit: Terörizm. Ankara: Ümit Yayınları, 193

⁷ İnternet: Jakson, R. (2008). An Argument for Terrorism. The Journal of Perspective on Terrorism. Web: <http://www.terrorismananalysts.com> adresinden 18 Ekim 2016 tarihinde alınmıştır.

⁸ Gün, R. (Nisan 2002). 11 Eylül sonrasında Başat Tehdidin Yeni adı: Uluslararası Terörizm olgusu. Stratejik Analiz Dergisi, 2(24), 114

⁹ Hoffman, B. (2006). Inside Terrorism: Revised and Expanded Edition. New York: Columbia University Press, 38

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

Martin yaptığı incelemede tanımlamaların ortak noktalarını; illegal güç kullanımı, yardımcı alt aktörler, geleneksel olmayan yöntemlerin kullanımı, siyasi amaç, sivillere ve askeri hedeflere saldırı, geniş kitlelere mesaj göndermeyi amaçlayan eylemler olarak belirlemiştir.¹⁰ Bununla birlikte Schmid ve Jongman farklı 109 adet terörizm tanımını analiz etmiş ve 22 kavramın yoğunlukla kullanıldığını bulmuştur. Bu kavramların en önemlileri kullanım sıklığına göre aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.¹¹

Tablo 1.1: Terörizm Tanımlarında Kullanılan Ortak Sözcükler

Tanım	Kullanım Sıklığı
Şiddet ve Güç	%83,5
Politik Unsur	%65
Korku ve Dehşet	%51
Tehdit	%47
Psikolojik Etki	%41,5
Mağdur ve Hedef	%37,5

Terör kavramının bağlayıcı ve ortak tanım getirilmemesi nedeniyle terörist kavramının ülkeden ülkeye değiştiği ve söz konusu kavramın ülkelerin kendi çıkarları için istismar edildiği bir durum ortaya çıkmıştır. Kısaca bir ülkenin “birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısıdır”¹² şeklinde bir kavram karışıklığı mevcuttur. Soğuk Savaş döneminde ABD, Sovyet yanlısı rejimlere karşı mücadele veren grupların eylemlerini meşru kabul edip “özgürlük savaşçısı” olarak değerlendirmiş, Amerikan rejimine karşı olanları ise terörist olarak nitelendirmiştir.

Bir insanın ya da bir grubun, yaptığı eyleminden dolayı bazı devlet/kuruluşlar tarafından özgürlük savaşçısı olarak kabullenilmesi, başka devlet/kuruluşlar tarafından ise terörist olarak nitelendirilmesi terörizmin yok edilmesi önünde en büyük engel olarak görülmektedir. Öte yandan, terörist tanımındaki belirsizlik ülkeler açısından düşman ülkelere politik hamle olarak kullanılmış ve halen kullanılmaya devam etmektedir.

¹⁰ Martin, G. (2006). Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues, Sage Publication, 7

¹¹ Alex P. Schmid, A.J. Jongman. (2005). Political Terrorism, Transaction Publication, 5-6

¹² Bahoz, G. (2002). Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist another Man's Freedom Fighter?. Police Practice and Research, 3(4), 287-304

Belirtilen bu durum Türkiye'nin uzun yıllar PKK terör örgütü ile mücadelesinde başta Batılı ülkeler olmak üzere komşu ülkeler ve Türkiye'ye karşı politik hamlede bulunmak isteyen kişilerce istismar edilerek aleyhine kullanılmıştır.

1.1.2. Terör ve Terörizmin Tarihi Gelişimi

Genelde Dünya kamuoyunda bilinenin aksine terör veya terörizm 11 Eylül 2001 tarihinde New York'taki Dünya Ticaret Merkezi ve Washington D.C.'deki Pentagon'a yapılan terör saldırılarıyla başlamamıştır. Zira kökenleri çok eskilere dayandığı bilinen ancak nerede ve hangi olayla başladığı bilinmeyen, gerek dönemleri içerisindeki coğrafik, sosyolojik, politik, dini ve son dönemdeki teknolojik imkan ve şartlar gerekse dönemi içerisinde bu tür olayların adaletin sağlanması olarak değerlendirilmesi nedeniyle terör olaylarının en eskisi olarak dini amaçlı Zealots kabul edilmektedir. Söz konusu bu örgüt M.S. 6-135 yılları arasında Roma, Yunan ve Yahudi yönetimlerinin uyguladıkları kurallara karşı gerçekleştirdikleri eylemlerle bilinmektedir.¹³

Zealotslar, eski Filistin topraklarında etnik terörizm diyebileceğimiz bir yapılanma ile eylemlerini gerçekleştirmiştir. Zealotsların eylemleri genellikle sembolik olup, en iyi eylem zamanı olarak bayram ve dini günleri seçmişlerdir.¹⁴ Diğer taraftan, Zealots örgütüne bağlı bir grup olan Sicariler ise, özellikle kendilerine ait yöntemlerle hububat depolarına ve su kanallarına saldırılar düzenlemiştir. İsmi "sica" denilen bir silahtan alan Sicariler, M.S. 66-73 yılları arasında, Roma yönetimine karşı mücadele etmiştir.¹⁵

11. ve 12. yüzyılda ortaya çıkan ve Hasan Sabbah liderliğindeki "Haşhaşiler" adlı örgütün eylemleri, etkisini günümüze kadar sürdürmüştür. Haşhaşiler, çok iyi örgütlenmiş, gizli ve disiplinli bir örgüt olup; üyelerini uyuşturucu ile eğitip, suikastlarla, vur-kaç yöntemi ile Selçuklu Devleti'ne karşı mücadele vermiştir.¹⁶ Üyelerine "Fedayin" adı verilen örgütün özellikle siyasette önemli kişilere suikastlar düzenleme stratejisini kullandığı bilinmektedir. Örgüt kendine esas üs bölgesi olarak İran'ın Kazvin kentinde Elbruz Dağları'nın eteklerindeki "Kartal Yuvası" olarak bilinen, çok sarp ve ulaşılması zor olan Alamut Kalesini seçmiştir. Örgütün çarpıcı eylemlerinden birisi olan ve dönemin

¹³ Çakmak, H. (2008). Terörizm. (Ed: Haydar Çakmak). Ankara: Platin Yayınları, 17

¹⁴ Demirel, E. (2007). Terör. İstanbul: IQ Yayınları, 21

¹⁵ Altuğ, Y. (1995). Terörün Anatomisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 9

¹⁶ Lewis, B. (2005). Haşhaşiler, İslamda Radikal Bir Tarikat. İstanbul: Kapı Yayınları, 10-15

Selçuklu Devletinin Veziri Nizamülmülk'e yönelik 1092 yılında gerçekleştirilen suikast eylemi şu şekilde anlatılmaktadır:

“Hasan Sabbah'ın başını çektiği Nazirilerin suikastlarla gerçekleştirdikleri eylemlerde ilk kurban; kendilerine karşı hem askeri hem de fikri yönden mücadele vermiş bulunan ünlü vezir Nizamülmülk olmuştur. Suikastın gerçekleştiriliş şekli, önceden planlandığını akla getirmiştir. Selçuklu sultanından sonra en önemli makamda bulunmakta olan Vezir'in huzuruna, bir dilekçe verme bahanesiyle, sufi kılığında bir şahıs girmiştir. Kendisinden şüphelenilmeyen Batini akideli şahıs, sözde dilekçeyi vereceği sırada veziri hançerleyerek öldürmüştür.”

Başka türlü gizli topluluk ve örgütler, Hindistan ve Uzakdoğu'da da yüzyıllardan beri var olmuşlardır. Dönemin Hindistan yönetimi bir çeşit tarikat olan Thugların varlığını Thug ortadan kaldırılincaya kadar inkar etmiştir. Thuglar, kurbanlarını öldürmek için ipek şal kullanmışlardır. Thuglar, İngiliz sömürgesi döneminde ortadan kaldırılincaya kadar eylemlerini sürdürmüşlerdir. Öte yandan, profesyonel terör örgütlerin ilkinin ise Afrika'da bir kabile olan Kabalalar olduğu öne sürülmüştür. Kabalalar, geçimlerini siyasal suikastlardan sağladıklarından, kabilenin her ferdi profesyonel bir katil olarak yetiştirilmiştir.

Fransız İhtilali'nden önceki terör ve terörizm hareketleri incelendiğinde örgütlenme modeli olarak tarikat – mezhep yapılandırmaları ile çoğunlukla hükümdarlara yönelik suikast veya vur – kaç tarzı eylemler karşımıza çıkmaktadır. Terör ve terörizm kavramı, Fransız İhtilali ile birlikte farklı bir boyut kazanmış ve yukarıda terör veya devlet terörü olarak tanımlandırılan farklı bir terör çeşidi ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte milliyetçilik kavramının gelişmesi ile azınlıkların kendi ulusal devletlerini kurmak amacıyla terörizmi bir araç olarak kullanmaları da etnik terörizmi ortaya çıkarmıştır. Böylece terör ve terörizmin alanı genişlemeye başlamıştır.

1865 yılında ise ABD'de Tennessee'de “Ku Klux Klan” adıyla ırkçı bir tedhiş örgütü kurulmuştur. Söz konusu bu örgüt, ABD'de ortaya çıkan Kuzey-Güney Savaşı sonrasında güneyde beyaz ırkın üstün ırk olduğu iddiasıyla eylemlerine başlamış, sonraki dönemlerde kendi etraflarında ciddi kalabalıklar toplamış ve binlerce siyahi Amerikalıyı katletmişlerdir. Ku Klux Klan terör örgütü eylemlerini devlete karşı değil, farklı etnik gruplara karşı uygulaması nedeniyle o güne kadar eylemlerde bulunan diğer terör örgütlerinden ayrılmıştır.

Günümüz terör örgütlerinin kullandığı yöntemler kapsamında ilk terör eylemi 1878 Ocak ayından, 1881 Mart ayına kadar Rusya'da gerçekleşmiştir. Silahlı bir terörist olan Kovalski isimli şahsın tutuklanmaya direnmesi üzerine ülke genelinde terör olayları başlamıştır. Bahse konu bu olaylarda St. Petersburg genel valisi vurulmuş, bir general öldürülmüş, Rus Çarı'nın bindiği tren havaya uçurulmuş ve Sarayın lağımında dinamit patlatılmıştır. Rusya 1917 Bolşevik İhtilali'nin ardından bahse konu bu tür eylemler benzer bir şiddet dalgası daha geçirmiştir.

Öte yandan, I. Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra Almanya, İtalya ve Rusya'da iktidarların uyguladığı devlet terörü zirveye ulaşmıştır. Bu iktidarlar devlet politikasını kabul ettirmek için terörü bir araç olarak kullanmışlardır. Stalin döneminde Rusya'da çok sayıda insan düzen karşıtı oldukları gerekçesiyle öldürülmüştür. İtalya'da Mussolini döneminde, düzen karşıtı oldukları gerekçesiyle başta Sosyalist Parti Genel Sekreteri Matteoti olmak üzere pek çok insan katledilmiştir. Almanya'da, Hitler döneminde sadece devlet politikasını kabul ettirmek için değil aynı zamanda Yahudilere ve Çingenele de devlet terörü uygulanmıştır. Binlerce insan kamplarda ve gaz odalarında öldürülmüştür.

20. yüzyılda yaşanan milliyetçilik temalı bağımsızlık hareketleri ile bu husus değişiklik göstermiştir. Genel olarak bölücü ve ayrılıkçı terör olayları ön plana çıkmış olsa da baskın/belirleyici siyasal ve sosyolojik söylem, Soğuk Savaş dönemi terörü olarak karşımıza çıkmıştır. Soğuk Savaş dönemi terörünün en dikkat çeken özelliği terörün bu dönemde devletlerin himayesinde gelişme göstermesi ve kullanılması olmuştur. Daha çok iki ayrı kutupta yer alan devletlerin hali hazırda savaşı göze alamamaları neticesinde, düşman tanımlamalarının merkezine oturttukları devlet ve gruplara karşı mücadele sahasında yer alan terör örgütlerini yoğun bir şekilde desteklemeleri yine bu dönemde karşımıza çıkmıştır. Söz konusu dönem içerisinde sivil hedefleri de yelpazesine katan terör örgütleri, bu doğrultuda siyasetçileri ve devlet adamlarını¹⁷ hedef listelerine dahil etmiştir. Bu kapsamda sembolik insanların öldürülmesiyle toplumda korku ve şiddete duyarlılık artmıştır.

21. yüzyıla gelindiğinde ise terörizmin elindeki tüm teknolojik imkanları son derece iyi kullanan, istihbaratı güçlü, profesyonelliğe yakın tekniklere ve eğitilmiş kadrolara sahip gruplar tarafından gerçekleştirildiği görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde terörizmin;

¹⁷ 1981 yılında Enver Sedat ve 1984 yılında Gandhi öldürülmüştür.

dünya genelinde gerek teknolojik imkanlar, gerek hedeflediği sahalar açısından tarihin hiçbir döneminde görülmedik bir yıkıcılık potansiyeline ulaştığı görülmektedir. Özellikle terörizmin yeni miladi kabul edilen 11 Eylül saldırıları sonrasında yaşanan dini motivasyonlu terör saldırılarındaki artış, genel kanının İslam dininin terörü beslediği yönüne dönmeye başlamıştır. El Kaide terör örgütünün New York'taki Dünya Ticaret Merkezi ile Washington D.C.'deki Pentagon'a gerçekleştirdiği saldırılar terörizm için dönüm noktası olmuştur.

Sonuç olarak, geçmişten günümüze ciddi anlamda evrim geçiren terörizmin özellikle içinde bulunduğumuz yüzyıl içerisinde önemli ölçüde kabuk değiştirdiği görülmektedir. Uluslararası iletişim, ticaret, seyahat ve benzeri imkanlar terör grupları için önemli avantajlar sunmaktadır. Söz konusu bu imkanlar içerisinde gittikçe önemli bir husus haline gelen ve hızla gelişen teknoloji; terör grupları için sadece iletişimsel avantaj sağlamadan ziyade lojistik destek, eğitim, örgütlenme, finansman, eleman bulma ve gizlenme gibi birçok alanda yeni fırsatlar yaratmaktadır. Günümüzde faaliyet gösteren terör örgütleri gün geçtikçe kendilerine yeter hale gelerek esnek, uluslararası bir ağa sahip ve modern teknolojiyi kullanan bir nitelik kazanmıştır.

1.1.3. Terör ve Terörizmin Amaçları

Terörizm, tarihsel süreç içinde nihai amacı mevcut kurulu düzeni şiddete başvurarak siyasal bir amaç uğruna değiştirmek isteyen, farklı yöntemleri benimsemiş, farklı ideolojilerin kullandığı ortak bir stratejiye dönüşmüştür.¹⁸ Bu kapsamda terörizm, hedef aldığı sistemi veya düzeni yıkarak, yerine savundukları ideolojileri doğrultusunda yeni bir sistem veya düzen getirme amacı taşımaktadır. Ayrıca bu amacın yanı sıra devletin birliğini ve bütünlüğünü parçalayarak, ayrı bağımsız bir devlet kurmak gibi başka amaçları da bulunmaktadır.

Günümüz dünyasında ülkelerin maddi anlamda konvansiyonel savaşlardan kaçınması ve nükleer caydırıcı gücü karşısında “vekâlet savaşları” denen bir kavram ortaya çıkmıştır. Hasım ülkeyi belli bir yönde karar almaya veya terör eylemleriyle yıpratmayı amaçlayan bu yeni tür savaşta terör örgütleri büyük güçlerin vazgeçilmez

---

¹⁸ Sökmen, A., İ. (2012). İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 44

müttefikleri konumuna gelmiştir. Bu anlamda terör örgütleri kazan kazan politikası çerçevesinde dış destekle kendi mevcudiyetlerini devam ettirirken, dış destek veren ülke de hasımını olan devlete karşı kendi emellerini örtülü operasyonlarla gerçekleştirmektedir.

Bazı güçler tarafından siyasi ve ekonomik çıkar elde etmek amacıyla kullanılmaya başlayan terörizm, hedef alınan ülkede zayıflatıcı ve istikrarsızlaştırıcı ortam yaratmak için korku içerisinde yaşayan sindirilmiş bir toplum meydana getirmek gibi bir amaca hizmet etmektedir. Toplumun psikolojik baskıya maruz bırakılarak sindirilmesi, aynı zamanda terör örgütüne sempati arttırıcı bir etki yaratmakta ve terör örgütleri açısından insan kaynağı elde etme amacına yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda terörizmin propoganda ve reklam ihtiyacı karşılanmaktadır.

Toplumun psikolojik olarak sindirilmesi ve şiddet kullanma sonucunda gereken etkinin yaratılabilmesi için kitle iletişim araçları önem arz etmektedir. Terör, kurbanları değil, toplumu ve izleyenleri hedef almaktadır. Yani izleyen halk kitleleri üzerinde yılgınlık, bezginlik, umutsuzluk, şaşkınlık gibi psikolojik etkiler yaratılması terör örgütü açısından çok daha önemli bulunmaktadır.¹⁹ Terör eylemlerinde psikolojik sonuçlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir.²⁰ Terörizm hesaplı bir şiddettir. Amacı olabildiğince çok insan öldürmek değil, kitlelerin eylemlerinden olabildiğince korkmasını sağlamaktır. Kitlelerin dehşete kapılmasını, bir umutsuzluk içinde teröristin isteklerine boyun eğilmesinden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır. Vladimir Lenin, terörizmin temel amacını kitleler üzerinde, onların güvende olmadığı hissini uyandıracak korkuyu yaratmak olarak belirtmiştir. Çünkü Devlet vatandaşlarını/kişileri korumakta yetersiz kalırsa, terör örgütlerinin kısa dönemde ulaşmak istediği amaç olan devlete güvenin kaybolması gerçekleşecektir.

Terörizmin ve terörün tanımında olduğu gibi terörizmin veya terör eylemlerinin amaçları hususunda da birçok görüş bulunmaktadır. Kimi kaynaklarda kısa ve uzun vadeli amaçlar olarak sınıflandırılırken, kimi kaynaklara göre ise ideolojik, dini, politik, ekonomik ve benzeri alanlara ait amaçlardan söz etmek mümkündür. Bu bağlamda terörizmin veya terör eylemlerinin amaçlarını herhangi bir sınıflandırma yapmadan genel olarak;

¹⁹ Korkmaz, G. (1999). Terör ve Medya İlişkileri (akt. Celalettin Yavuz, Muhittin Şahin). Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 160

²⁰ Yayla, A. (1990). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış. Ankara Siyasal Bilgiler Dergisi, 45(1), 32

- Genel bir korku ortamı yaratmak,
- Hedef alınan rejimi, sistemi veya siyasi iktidarı şiddet yolu ile yıkarak, yerine kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim oluşturmak,
- Toplumun şiddete duyarlılığını arttırmak ve böylece dayanma gücünü kırmak,
- Otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirerek, yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirmek ve işlemez kılmak,
- Toplumlara çaresizliğe ve boyun eğmeye sevk etmek,
- Eylemler aracılığıyla propaganda yapmak ve bu sayede lojistik destek, eleman ve destekçi sayısını arttırmak,
- Ekonomik açıdan ülkenin kaynaklarının verimli alanlarda kullanılmasını engellemek,
- Terörü araç olarak kullanarak toplum içerisindeki farklı grupları karşı karşıya getirmek,
- Bireyi toplumdaki yerini yitirmiş ve yalnızlaştırarak sahipsizlik duygusuna sürüklemek, yerleşik düzeni gözden düşürüp düzen karşıtlarını harekete geçirmek, devletin duyurulmasını sağlamak ve propagandasını yapmak, intikam almak ve hükümetleri pazarlığa zorlamak şeklinde ifade edilmektedir.

Diğer taraftan İngiliz tarihçi ve yazar Paul Johnson, “Terörün Yedi Ölümcül Günahı” başlığı altında terörün amaçlarına ilişkin olarak;²¹

- Şiddetin kasıtlı ve soğukkanlılıkla diğer meşru eylemlerin önüne geçilerek doğal, arzulanır bir eylem biçimi olarak idealize edilmesi, entelektüel meşruluk kazandırılması (Şiddetin idealize edilmesi),
- İnsanın moral güdülerine kasıtlı baskı uygulayarak, sistematik olarak bu duyguların körleştirilmesi (Moral Değerlerin Reddi),
- Toplum Sorunlarının çözümünde normal çözüme yöntemi olarak siyasetin reddedilmesi (Siyasetten Feragat),
- Aktif ve sistematik olarak totaliter nitelikli devletlerin yayılmasına yardım edilmesi (Totalitarizmin Yüceltilmesi),
- Hukuk devlet sistemini yıkmayı arzulaması (Sistemin Yıkılması),

²¹ Johnson, P. (1979). The Seven Deadly Sins of Terrorism. International Terrorism Conference, 72-73

- Demokratik toplumların özgürlükçü yapısının sömürülerek, onun tehlikeye sokulması (Özgürlüğün Sömürülmesi),
- Demokratik sivil toplumların kendini savuna iradesinin bitirilmesi (Demokrasinin Zayıflatılması)” belirtmektedir.

1.1.4. Etnik Grup, Etniklik ve Etnik Terör

Etniklik/etnik grup gibi kavramlar, Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımının etkisiyle türetilen ve kullanılan kavramlar olmuştur. Bu dönemden itibaren başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada milliyetçilik ve millet olma anlayışı hızla yayılmış, bu durumdan da en çok bünyesinde değişik ırk ve dinden toplumları barındıran devletler etkilenmiştir. 19. yüzyılda Batı dünyası ulus olgusuyla tanışıp, bu kavrama yeni bir tanım ve içerik kazandırmıştır. Belirlenen tanıma uymayan ya da aynı kavram içinde ele almak istemedikleri toplum ve topluluklara ise etnik grup adını vermişlerdir.²²

“Etnik” sözcüğünün kökeni “ethnos”tan gelmektedir. Yunanca bir kelime olan Ethnos, topluluk, insanlar ya da kabile anlamları taşımaktadır. Antropolog De Vos, etnik grup hakkında kendi disiplinine uygun bir tanım kullanarak; aynı geleneklere sahip ve bu gelenekleri başka topluluklar ile paylaşmayan insanları “etnik grup” olarak kabul etmektedir. Bu gelenekler manzumesi çok geniş bir yelpazeye yayılmış olup; dini inanışları, dili, ortak bir ataya sahip olmayı, köklere ait coğrafi bir yeri; hatta mitolojik anlamda bir başlangıcı dahi içerebilmektedir.

Ali Tayyar Önder, etniklik kavramının tanım bakımından esnekliğine dikkat çekmekte ve etnik grupları; benimsedikleri dil, din ve kültür bakımından diğer gruplardan belirgin bir biçimde ayrılan gruplar olarak nitelendirmektedir. Ayrıca etnik grubun oluşumu açısından dil, din ve kültürel farklılıkların aynı anda bulunmayışını da bir eksiklik olarak kabul etmeyen Önder, savını desteklemek amacıyla ortak dile ve ırksal kökene rağmen etnik kutuplaşmanın ve etnik terörün mezhep temelinde yaşandığı Kuzey İrlanda'yı örnek göstermektedir. Önder'in etniklik tanımında önemli olan hususun

²² Türkdoğan, O. (1999). Etnik Sosyoloji. İstanbul: Timaş Yayınları, 63

belirginlik olduğu düşünülmektedir. Bu yaklaşıma göre, bir grubun farklılığının açıkça bulunması ve tespit edilebilmesinin esas alındığı değerlendirilmektedir.²³

Etnik terör ise; belirli bir etnik kimliğe sahip bireylerin yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde toplum tarafından dışlandıkları ve haksızlığa uğradıklarını iddia etmeleri sonucunda uzun dönemde kendi ulus devletlerini kurmak amacıyla üzerinde yaşadıkları ülkeden toprak talep ederek, şiddete başvurmaları sonucunda ortaya çıkan terör hareketleridir. Etniklik ile bağlantılı terör hareketleri, küreselleşme ve 90'lı yılların başında ortaya çıkan Dünya'daki mevcut siyasi haritayı değiştiren gelişmeler ile yakından ilişkilidir.²⁴

Soğuk Savaş'ın yarattığı ideolojik kutuplaşma dönemini takiben, özellikle yoksulluğun ve baskının beslediği ayrılıkçı şiddet örgütleri, 1960'lı yılların sonu ve 1970'li yılların başından itibaren bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin siyasi gündemlerinde yerlerini almaya başlamışlardır. Uzun yıllar, gelişmiş Avrupa ülkelerinin başına dert olan ideolojik terör²⁵ yerini gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri de içine alan ayrılıkçı etnik teröre bırakmıştır. ABD ve Sovyetler Birliği etrafında belirginleşen iki kutuplu dünyanın Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte ortadan kalkması, ayrılıkçı hareketlerin lider kadrolarınca amaca ulaşmak için yeni bir fırsat olarak algılanmıştır.²⁶ Bu kapsamda ayrılıkçı örgütler eski ittifak ilişkilerini yeniden gözden geçirmiş ve yeni ittifaklar aramaya koyulmuştur.

Terör örgütlerinin türleri ile ilgili birçok tasnif yapılmakla birlikte, David C. Rapoport tarafından yapılan çalışmada, terörizm tarihi “dört dalga” halinde açıklanmaktadır. Dört Dalga Teorisine göre, terör örgütleri “Anarşist, Anti Kolonyel, Yeni Sol ve Dinci Terör” olmak üzere dört grupta toplanmaktadır. Bu ayrıma göre Çarlık Rusyasında gerçekleşen ve Çar II. Aleksandr'ın ölümüne yol açan Narodnoya Volya (Halk hareketi) I. Dalgayı, 1920'lerden itibaren yükselen ve 1960'larda doruk noktasına ulaşan sömürge terörizmi II. Dalgayı, Vietnam Savaşı ile psikolojik temelleri atılan terörizm III.

---

²³ Önder, A., T. (2006). Türkiye'nin Etnik Yapısı. Ankara: Fark Yayınları, 1-2

²⁴ Erkal, M., E. (2000). Etniklik ve Terör. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Çalışmaları Dergisi, 26 (1), 67. (akt. Osman Kaya)

²⁵ Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu, İtalya'da Kızıl Tugaylar vb.

²⁶ Horowitz, D. (1985). Ethnic Groups in Conflict. University of California Press, 236-259

Dalgayı, XX. Yüzyılın son çeyreği ve XXI. Yüzyılın başları da dinsel-semantik terörizm başlığı ile IV. Dalgayı oluşturmaktadır.²⁷

Terörün dalga halinde dönemsel olarak tasnifi dışında konu bazlı yapılan çalışmalarda; Etnik Terör, İdeolojik Terör, Devlet terörü vb. gibi birçok terör türü belirtilmektedir. Kürtçülük adı altında terör eylemi yapan PKK'nın, etnik terör örgütleri sınıfında olmasından dolayı çalışmamızda etnik terör ön plana çıkmıştır. Ahmet Taner Kışlalı, ayrılıkçıları; “bir parçası oldukları siyasi toplumu tümüyle reddeden, ondan koparak ayrı ve bağımsız bir siyasi toplum oluşturmak isteyen terör örgütleri” olarak tanımlayarak, PKK'yı etnik terör uygulayan ayrılıkçılar sınıfında değerlendirmiştir.²⁸

Etnik terör eylemleri çoğu kez bağımsızlık mücadelesi ile karıştırılmış ve karışıklığın da çoğu kez bilinçli olarak yapılması terör eylemlerinin meşrulaştırılması amacıyla hizmet etmiştir. Ancak bağımsızlık mücadelesi toprakları, yaşam tarzları, yeraltı ve yerüstü tüm kaynakları çok daha güçlü bir ülke tarafından kullanılması/yönetilmesi sonucunda sömürge olan kişilerin bir araya gelerek sürdürdüğü mücadele şekli olarak ifade edilirken; etnik terör ise kimi bireylerin yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde farklı bir etnik gruptan oldukları için dışlandıkları ve haksızlığa uğradıklarını iddia etmeleri sonucunda kendi ulus devletlerini kurmak ve siyasi taviz koparmak amacıyla şiddete başvurarak halkta korku yaratma hareketlenmeleri olarak tanımlanmaktadır.²⁹

Etnik terör örgütleri, etnik farklılıkları nedeniyle toplum tarafından dışlandıkları ve haksızlığa uğradıklarını dile getirerek, hitap ettikleri topluluklara bu duygu ve düşünceleri aşılıyarak, belirli bir kitle oluşturmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda bahse konu örgütler, bu yöntem ile etnik kimliğine sahip olduğu toplulukların geleceğini kontrol etmeyi ve onlar üzerinde söz sahibi olmayı amaçlamaktadır. Diğer taraftan, etnik teröre başvuran terör örgütleri kendilerini etnik kimliklerine sahip toplulukların tamamını temsil iddasında bulunmalarına ve böyle bir anlayışa sahip olmalarına rağmen, etnik kimliğin tamamını temsil etmemektedir.

²⁷ Rapoport, D., C. (2003). Generations and Waves: The Keys to Understanding Rebel Terror Movements (akt. Osman Kaya). New York: Seminar on Global Affairs, Columbia University Press, 2.

²⁸ Kışlalı, M., A. (1996). Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma. Ankara: Ümit Yayınları, 225-226

²⁹ Gürses, E. (1997). Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK. Ankara: Bağlam Yayınları, 13

1.2. İdeoloji'nin Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve Terör Örgütleri

1.2.1. İdeoloji

İdeoloji sözcüğü ilk kez 1796 yılında Antoine Destutt de Tracy isimli Aydınlanmacı Fransız filozof tarafından insanlara doğru düşünme imkânları sağlayacak fikirler bilimini tanımlamak amacıyla ortaya çıkmıştır.³⁰ Ancak ideoloji kavramı, o dönemden günümüze kadar birbirine yakın ve karşıt birçok anlamı ifade etmek için kullanılmıştır. Terry Eagleton; bu anlam çeşitliliğini göstermek için farklı tanımlar yapmış ve ideolojiyi insanın toplumu açıklamaya yönelik duygu, düşünce tutumlarını içeren düşünce ve inanç sistemi olarak tanımlamıştır.³¹ Genel olarak ideoloji tarih boyunca kitlelere rehberlik eden farklı kavramsal düşünceleri içeren eylem amaçlı bir metin olarak karşımıza çıkmıştır.³²

İdeoloji bireylerin hayata bakış biçimi, hayatı anlama ve açıklama çabası olarak tanımlanabilmektedir. İdeolojilerin bir anlam ve kavrayış sunabilmesi için ona inanan bireylere yaşadıkları dünyayı anlatması gerekmektedir. Her ideolojinin toplumu şekillendiren görevlerinin yanı sıra inşa edici özelliği de bulunmaktadır. Her ideoloji, toplumda yanlış olanları göstermekle birlikte bu yanlışların nasıl düzeltileceği konusunda görüşler belirtmektedir. İdeolojiler geçmiş, bugün ve gelecek üzerinden açıklamalar yaparak, insanların gelecekteki bir toplumda nasıl yaşayacakları konusunda görüşler sunmaktadırlar. İdeolojilerin tanımı yapılırken farklı bakış açılarına göre bu terime zıt anlamlar yüklendiği görülmektedir. Bu yaklaşımlarda ideolojilerin, diğer yaklaşımları alt ederek tek bir ideoloji veya inancı geçerli kılmaya çalıştığı görülmektedir.

Edward Shils, ideolojileri doğası gereği kesin, kapalı, yeniliğe direnen, dogmatik, katı, büyük ölçüde insanların duygularına hitap ederek yayılan ve kendisini savunan insanlardan mutlak bağlılık isteyen düşünceler topluluğu olarak tanımlamaktadır. Diğer taraftan Shils, “bilimin bir ideolojik kültürün parçası olamayacağı, bilimin işleyişinin ideolojiye yabancı olduğu” düşüncesini taşımaktadır. Bu anlamda herhangi bir bilimsel

³⁰ Heywood, A. (2013). Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş. Ankara: Adres Yayınları, 23

³¹ Eagleton, T. (2011). İdeoloji. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 18

³² Aşkın, a.g.e., 41

veriye yer verilmeden inanç güçlenebilmekte ve her türlü dini düşünce ile etnik kimlik ideolojik hale getirilebilmektedir.³³

İdeolojiler, çoğu kez kendi inançlarını doğal kılarak, bu inançları hiç kimsenin daha farklı olabileceğini düşünmeden toplumun değerleriyle özdeşleştirmeye çalıştığı görülmektedir. Bu kapsamda bireylere sorgulanmaya gerek olmayacak kadar kesin olan doğruları anlamak ve onaylamak düşmektedir. İdeolojileri kavradığını düşünen bir bireyin hoşgörüsüz olması ve farklı olana musamaha göstermemesi bu nedenden kaynaklanmaktadır. Böylece son derece masum bir tutumdan en acımasız uygulamalar çıkabilmektedir. Pierre Bourdieu, ideolojilerin günlük yaşama nüfuz etme mekanizmalarını incelediği kitabında “doxa” adını verdiği bir süreçten bahsetmektedir. Bahse konu bu süreç ideolojinin kendi ile toplumsal gerçeklik arasında birebir örtüşme yaratmasını ve böylece eleştirilebilme imkânını azaltmayı içermektedir.

İdeolojinin diğer fikirlere kapalılığını öne çıkaran bu yaklaşımlarda bireyin ideolojiye bağlanması iradesini gönüllü olarak ona teslim etmesi anlamına geldiği ve bireyin bu şekilde o ideolojinin nesnesi haline dönüştüğü görülmektedir. Böylece tek merkezli düşünce giderek tek doğru düşünceye evrilmektedir. Bağlılık ve iradeyi teslim etmek süreç içinde giderek somut otoritelere boyun eğmeye ve mutlak itaate dönüşmektedir. Otoriteye karşı gelmek ideolojinin temel ilkelerini yok sayma anlamına gelmektedir. Böylece her türlü baskı, yasaklama, ortadan kaldırma bu amaçla uygulanmaktadır. İdeolojik karakterli örgütlerde yöneticilerin hızlı değişmemesi ve yeni fikirlerin üretilmemesi bu süreçlerin bir sonucu olarak görülmektedir.³⁴

Karl Mannheim, ideolojiyi tekil birey ya da toplumsal tabakaların düşüncelerinin bütününe, yani dünyayla ilgi tasarıları olarak ifade etmektedir. Bireyin yaşadığı döneme ilişkin taşıdığı bakış açısı olan ideoloji, bu bakış açısından sistemli bir gelecek öngörüsüne yöneldiği zaman ütopyaya dönüşmektedir. Mannheim’a göre ideoloji statükonun devamlılığını sağlamaktadır.³⁵

³³ Shills, E. (1968). The concept and function of ideology. International Encyclopaedia of the Social Sciences, 25-58.

³⁴ Aşkın, a.g.e., 42-43

³⁵ Mannheim, K. (2016). İdeoloji ve Ütopya. İstanbul: Nika Yayınları, 36

Karl Marks, ideoloji kavramını yanlış bilinç olarak ideoloji, yansıtma olarak ideoloji ve hegemonya bağlamında ideoloji olarak üç farklı şekilde tanımlamıştır. O, kapitalist topluma eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmek için ideolojiyi kullanmış ve her toplumsal düşünceyi ideoloji olarak görmemiştir. Bir düşüncenin ideolojik olabilmesi için toplumsal pratik içinde var olan insanların sınırlı maddi pratik biçimleri ile toplumsal ilişkilerinden kaynaklanan ve esas olarak bu pratiğin içindeki çelişkileri görmesini engelleyen bir niteliğe sahip olması gerekmektedir.³⁶

Engels için ideoloji, varlıkla düşünce arasındaki ilişkileri tersine çevirerek, gerçeği yanlış bir biçimde yansıtan kuramdır. Devlet, topluma nazaran bağımsız bir güç olduğunda kendisi yeni bir ideoloji yaratmaktadır. Lenin ise ideolojiyi geniş bir kuram çeşitliliği için kullanmıştır. Lenin, her ideolojiyi tarihsel olarak görevli olarak görmektedir. Ama her bilimsel ideolojiye nesnel bir gerçekliğin tekabül etmesi gereklidir.³⁷

Marksist Antonio Gramsci, ideoloji kavramını hegemonya terimi ile ilişkilendirerek kullanmıştır. İktidarı elde etmek ve bırakmak istemeyen her toplumsal grubun sahip olması gereken dünya görüşü olarak hegemonyayı tanımlamaktadır. Marksist söylem içindeki en yaygın kullanımı, fiziksel güç veya zor'u, düşünsel, ahlaki ve kültürel ikna veya rıza ile birleştiren bir toplumsal ve siyasal kontrol biçimi anlamındadır. İdeoloji insan kitlelerini organize eder, bu nedenle de pratikte etkilidir.³⁸

Yapısalcı Marksist Louis Althusser ise ideolojinin doğasına ilişkin olarak bireylerin gerçek var oluş koşullarıyla aralarındaki hayali ilişkilerin bir tasarımı olarak tanımlamaktadır. İdeolojiyi gerçekliğin bir temsili olarak görmemektedir. Devlet tarafından geliştirilen ideolojiyi “resmi ideoloji” olarak tanımlamaktadır. Baskın sınıfa hizmet eden devletin eğitim kurumları, aile, üniversite ve hukuk gibi ideolojik temeller üzerine dayanarak varlığını sürdürdüğünü belirtmiştir.³⁹

---

³⁶ Ransome, P. (2011). Antonio Gramsci Yeni Bir Giriş (çev. Ali İhsan Başgöl). Ankara: Dipnot Yayınları, 158-159

³⁷ Moore, W., S.(1989). Marks, Engels, Lenin'de Devlet Kuramı Kapitalist Demokrasi'nin Eleştirisine Giriş (çev. Ahmet Cumhur Aytulun). İstanbul: Simge Yayınları, 114

³⁸ Ransome, a.g.e., 171-179

³⁹ Althusser, L. (2000). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları (çev. Y.Alp. ve M. Özışık). İstanbul: İletişim Yayınları, 10.

1.2.2. İdeoloji ve Terör Örgütleri

Terör örgütlerinin kuruluşunda ideoloji çok önemli bir yer kaplamaktadır. Terör örgütleri seçtikleri/geliştirdikleri ideolojiler vasıtasıyla kuruluşu sonrasındaki dönemlerine yön verdiği, örgütsel yapı ve eylem türünün nasıl bir şekil alacağını belirlediği bilinmektedir. Kısacası terör örgütleri için ideoloji amaçlarına ulaşmak için takip edecekleri yol haritası olarak tanımlanabilmektedir. İdeolojik unsurun yer almadığı şiddet içeren bir hareket terör eylemi olarak adlandırılmamaktadır. Ayrıca terör örgütleri geçirdiği dönemlerden ve yaşadıkları olaylardan dersler çıkartarak ideolojilerini geliştirmektedir.

Bir terör örgütünün faaliyetlerini gerçekleştirdiği ülke toprakları üzerinde taban bulabilmesi ve eleman kazanabilmesi ancak ideolojik olarak kabul görmesi ile mümkün olabilmektedir. İdeolojik olarak toplumda kabul görmeyen terör örgütleri yok olmaya mahkûmdurlar. İdeolojinin terörizm üzerindeki etkileri şöyle sıralanabilir;

- Terör örgütünün siyasi ajandasını belirler.
- Terör eylemleri için meşruluk kazandırır.
- Terörist eylemin niteliğini tanımlar.
- Terörist eylemin taktik ve stratejisini belirler.
- Örgüte katılımı sağlama ve bağlılığı güçlendirir.
- Örgütün propaganda unsurlarının temelini teşkil eder.
- Mevcut düzenin dışında farklı bir dünya yaratmak için araç görevini sağlar.
- Örgüt üyeleri arasında özdeşlik yaratır.⁴⁰

Terör örgütleri dayanak ve hareket noktalarını ideolojileri doğrultusunda oluşturduğu için örgütsel yapı, eylemlerin şekil ve içerikleri, eleman temini, faaliyet alanları, ülkelerle ve ülke dışı aktörlerle kurulacak bağlantılar gibi önemli hususlar hep ideolojileri çerçevesinde belirlenmektedir. Öte yandan, örgütün ideolojisi sert ve katı kurullarla korunması sebebiyle örgüt mensuplarının/semptizanlarının ihtiyaç duyduğu her türlü propaganda imkanını karşılamaktadır. Ayrıca ideolojinin örgütten kopmaların da önüne geçtiği görülmektedir.

---

⁴⁰ Aşkın, a.g.e., 45-46.

Terör örgütleri ideoloji-örgüt-eylem süreci sonucunda kuruluşlarını tamamlamaktadır. Bu kuruluş aşamasının başlangıcı olan ideoloji bir anlamda terör örgütünün varlık zeminini oluşturmakta ve örgütün ilerleyen dönemlerdeki yol haritasının ipuçlarını vermektedir. Terörizmle mücadelede örgüt ideolojisinin temellendirildiği savların bilinmesi, mücadele içerisindeki ülkelere/aktörlere avantaj sağlamaktadır. Çünkü terör örgütlerinin inanç sistemlerini anlamak terörle mücadele içerisindeki ülkelere hangi söylemlerin kullanılması ve hangi taktiklerin geliştirilmesi hususlarında ipuçları vermektedir. Bu kapsamda geliştirilen ve/veya oluşturulan yöntemlerle taktik, operatif, stratejik seviyede mücadele kolaylaşacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

PKK'NİN KURULUŞU, EYLEMSELLİK DÖNEMİ VE YENİLGİ

2.1. PKK'yı Hazırlayan Sol Zemin (1960'lı Yıllar)

Türkiye, 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askeri darbe ile birlikte siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutta yeni bir döneme girmiştir. Darbe sonrası hazırlanan ve halkoylaması neticesinde kabul edilen 1961 Anayasası, önceki anayasalara oranla geniş bir özgürlük alanı yaratmıştır. Yeni Anayasa, hem sol hem sağ kesim için öncekine nazaran daha geniş bir siyasal faaliyet yelpazesine izin vermesi bakımından, eskisinden çok daha fazla liberal olmuştur.⁴¹ Bu bakımdan 1961 Anayasası ile birlikte Türkiye'de o güne kadar açıkça konuşulamayan toplumsal ve ideolojik düşünceler tartışma zemini bulmuştur.

Türkiye, 1960'tan sonra yoğun politik tartışmalar yaşamış ve 1961 Anayasasının getirdiği özgürlükler çerçevesinde ilk kez ideolojik siyasete izin vermiştir.⁴² Bu dönemde siyasal alandaki önemli gelişmelerden birisi sosyalist fikirleri savunan Türkiye İşçi Partisi (TİP)'in kurulması olmuştur. TİP'in kurulması sosyalist fikirleri savunan bir partinin ilk defa kitlesel taban bulması ve kendinden sonra oluşacak birçok örgütlenmeye kaynaklık etmiş olması açısından önemli bir gelişme olmuştur.

TİP, on iki sendikacı tarafından 13 Şubat 1961 tarihinde kurulmuştur. Bu sendikacı grup dönemin tek sendikal örgütü olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş)'in sol kanadında yer alan sendikaların yöneticilerinden oluşmaktadır. Bu dönemde parti örgütlenme çabalarına rağmen örgütlenmede yetersiz kalmış ve kamuoyundan beklenen ilgiyi bulamamıştır. Bu yüzden parti yöneticileri tarafından partinin dışa açılması, örgütlenmesinin tamamlanması, aydınlarla buluşturulması, kitlesel bir taban kazanması ve sendikacı partisi algısının yıkılması yönünde kararlar alınmıştır.

Parti kurucularının işçiler ile aydınları bir araya getirme çabaları kapsamında bir grup aydın 1962 yılında partiye katılmış, akabinde parti kurucularının teklifiyle Mehmet Ali AYBAR (Aybar) genel başkanlığa seçilmiştir. Aybar'ın genel başkanlığa gelmesi ve aydınların katılımı ile güçlenen TİP, çok kanallı bir çekim merkezi oluşturmuş ve politik

⁴¹ Zürcher, E. J. (2015). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. İstanbul: İletişim Yayınları, 358

⁴² Ahmad, F. (2015). Modern Türkiye'nin Oluşumu. İstanbul: Kaynak Yayınları, 160

alandaki faaliyetlerine hız vermiştir. Bu kapsamda parti yöneticilerince taşralarda şubeler açmak suretiyle örgütlenmenin genişletilmesi, parti görüşlerini yaymak amacıyla kamuoyunda ses getirici kampanyalar, basın toplantıları ve panel tartışmaları vb. faaliyetler yürütülmüştür. Kapitalistlere, toprak sahiplerine ve adaletsiz gelir dağılımına yönelik ağır eleştiriler yapılmıştır.⁴³

TİP, Türkiye’deki Kürt hareketine yönelik dostça bir tavır takınmıştır.⁴⁴ TİP Genel Başkanı ve yöneticilerinin Türkiye’de ayrı etnik grupların varlığına atıf yapan konuşmaları dışında⁴⁵ 1964 yılındaki TİP I. Kongresinde kabul edilen program çerçevesinde Doğu kalkınmasına özel bir yer verilmesi ve ilk defa bir siyasal partinin programına “Kürtçe ve Arapça konuşanlar ile Alevi mezhebinden olanların, bu durum nedeniyle ayrıma uğradığı” şeklinde yazılması Türkiye’deki Kürtlere yönelik oluşturulan politikalarda önemli gelişmeler olmuştur.⁴⁶

Başta TİP Genel Başkanı Aybar olmak üzere TİP yönetici ve sözcülerinin Doğu kalkınması sorunu perdesiyle Türkiye’deki etnik dokuya yönelik propaganda içerikli söylemleri, Kürtlerin bu partiye yönelmelerinde etkili olmuştur. Bahse konu söylemlerle Türkiye’de Türk’ten başka ayrı etnik grupların bulunduğu mesajı verilerek, ayrılıkçı faaliyetlere zemin hazırlanmıştır. Bu bakımdan TİP, Kürtler için etnik çerçevede siyaset yapabilecekleri yasal bir kuruluş halini almıştır.

TİP’in Kürtlere yönelik politikaları kapsamında sol görüşlü ve Doğu kökenli birçok aydın ile yerel politikacı parti saflarına katılmıştır. Parti içerisinde Kürt kimliklerini ön plana çıkaran kişilerce zaman içerisinde “Doğulular” veya “Doğulular Grubu” olarak adlandırılan bir grup oluşturulmuş, bu grup sonraki yıllarda Kürt kimlik politikalarını savunan Kürtlerin kuracağı ayrı örgütlenmelerin çekirdeğini meydana getirmiştir.⁴⁷ Kürtçülük hareketi liderlerinin çoğu TİP bünyesinde aktif siyaset yapmıştır. 1965 Genel

---

⁴³ Karpat, H. K. (2015). Türk Siyasi Tarihi. İstanbul: Timaş Yayınları, 216-239

⁴⁴ Karpat, a.g.e., 222

⁴⁵ Aybar, 1963 yılında Gaziantep’te yaptığı bir konuşmasında: Kürtlerden ve Kürt sorunundan bahsetmiştir.

⁴⁶ Aydın, S., Taşkın, Y. (2016). 1960’dan Günümüze Türkiye Tarihi. İstanbul: İletişim Yayınları, 133

⁴⁷ Kaya, O. (2013). Türkiye’de Etnik Terör. Ankara: Binyıl Yayınevi, 81

seçimi sonucunda⁴⁸ Doğular mensubu olan Adil Kurter Kars'tan, Tarık Ziya Ekinci ise Diyarbakır'dan TİP Milletvekili seçilmiştir.

Doğular grubu, bir taraftan TİP bünyesinde etnik ayrımcılığı tetikleyen politikalar geliştirirken, diğer taraftan 1965 yılında TİP'in gençlik kolu olarak kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) vasıtasıyla da Kürt gençlerini etkilemeye çalışmıştır. Bu yüzden Doğu kökenli sol görüşe mensup üniversiteli gençlerin çoğu FKF'ye katılmıştır. Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)'yu kuracak kadroların fikir kulüpleri içerisinde faaliyet yürütmüş olması, FKF içindeki sosyalist Kürt gençlerinin etnik temelli Kürtçü eğilim taşıdığıının önemli göstergesi olmuştur.

1960'lı yıllarda Irak'taki Kürt hareketinin yeniden canlanması, Türkiye'deki Kürtçülük faaliyetlerini etkilemiştir. 1958 yılında Irak darbesinden sonra yönetime gelen General Abdulkerim Kasım'ın politikaları sonucunda Irak'a dönen Molla Mustafa Barzani, Türkiye'de yaşayan Kürtleri siyasal açıdan etkilemiştir. Irak'ta Barzani öncülüğünde kurulan Kürdistan Demokratik Partisi (KDP), Türkiye'deki Kürt milliyetçilerine model olmuş ve Kürt hareketine ivme kazandırmıştır.⁴⁹ Bu kapsamda Doğu-Güneydoğu bölgesindeki zengin ve toprak sahibi kişilerce, 11 Temmuz 1965 tarihinde, Diyarbakır'da, Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi (TKDP) kurulmuştur. TKDP, ideolojik olarak geleneksel muhafazakar yaklaşımı benimseyen Barzani'nin partisine yakınlık duymakla birlikte ayrılıkçı fikirleri benimseyerek silahlı eylemler ile bölgede Kürt Federasyonu oluşturmayı hedeflemiştir.⁵⁰

Dönem içerisinde Türkiye'deki Kürtçülük faaliyetleri, Doğu-Güneydoğu bölgesinde KDP vasıtasıyla etkili olan ve Barzani taraftarlığına dayanan bir grup ile batı illerindeki büyük şehirlerde de etkili olan, sosyalist ideolojiden beslenen ve TİP içerisinde örgütlenen ikinci bir grup tarafından yönlendirilmiştir. Ancak ikinci grubu oluşturan sol görüşlü ve Doğu kökenli Kürtler ile gençlerin TİP aracılığıyla yaptıkları siyasal

⁴⁸1961 Genel Seçimine örgütlenme şartını yerine getiremediğinden dolayı giremeyen TİP, 1965 Genel Seçiminde ülke çapındaki genel oyların yaklaşık % 3'ünü alarak 15 milletvekili kazanmıştır. Seçim çalışmalarında TİP adaylarının Türkiye'deki etnik çeşitliliğe vurgu yapması ve Türkiye nüfusunu çok kategorili olarak tanımlaması, Kürt ve Alevi oyları için partiyi çekici hale getirmiştir. Böylece TİP, Batı Anadolu'daki sanayileşmiş şehirlerde işçilerden, Orta ve Doğu Anadolu'daki şehirlerde ise Kürtlerden ve Alevilerden oy almıştır (Aktürk, 2015, 162-183).

⁴⁹ Karaca, B. (2016). Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet'in ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü. Ankara: Orion Kitabevi, 34

⁵⁰ Marcus, A. (2015). Kan ve İnanç. İstanbul: İletişim Yayınları, 36

çalışmalarının boyutları düşünüldüğünde TKDP aracılığıyla bölgede başlatılan girişim sınırlı bir gelişme göstermiştir.⁵¹ Ayrıca Kürtler tarafından Türkçe ve Kürtçe olarak İleri Yurt (1958), Dicle-Fırat (1962-1963), Deng (1963), Roja Newe (1963) ve Yeni Akış (1966) gibi dergiler bu dönemde yayınlanmıştır.⁵²

Türkiye'deki sol hareketle organik bir bağı bulunmayan TKDP ile TİP içerisindeki Doğulular grubu öncülüğünde, 1967-1969 tarihleri arasında, Doğu'nun ihmal edildiği, bölgesel eşitsizlik, Doğu'ya uygulanan kültürel ve politik baskı, güvenlik güçlerince düzenlenen operasyonlar, Nihat ATSIZ'ın Ötüken Dergisi'nde yayınlanan yazıları gibi bahanelerle Doğu-Güneydoğu bölgesinde "Doğu Mitingleri"⁵³ olarak adlandırılan bir dizi miting düzenlenmiştir. TİP doğu mitingleri ile bölgedeki oy potansiyelini arttırmaya çalışırken, ayrılıkçı Kürt grupları ise Kürtçülük bilincini geliştirmeyi, Doğu'nun ihmal edildiği algısı yaratarak bölgedeki halkı kızdırtmayı ve kamuoyunda gündem yaratmayı hedeflemiştir

Doğu Mitingleri, TİP özelinde Türk solu ile o zamana kadar bu solun içerisindeki Kürtlerin ortaklığının görülmesi noktasında dikkat çekmiştir. Bu birlikteliğe rağmen Türk solunun bir kısmı, Doğu sorununa yönelik bakış açısı Kürtlerden farklı olmuştur. Türk solu içerisindeki gruplar, Doğu sorununu sınıf temelinde nitelendirmiş, Kürtlerin etnik temelde özerk örgütlenmelerine karşı çıkmış ve sosyalist iktidarın oluşması durumunda bu sorunun kendiliğinden çözeceğini iddia etmişlerdir. Kürtler ise, Türk solunun Kürt taleplerini gündeme getirmediği ve Kürt sorununu arka planda bıraktığı gerekçeleri ile Türk solundan özerk örgütlenmeye gitme kararı almıştır.

1960'larda TİP içerisinde Marksist-Leninist öğretisi doğrultusunda yönlendirilen Doğu kökenli Kürtler tarafından, Türk solundan özerk örgütlenme çerçevesinde 1969 yılında cumhuriyetin ilk yasal Kürtçü örgütü olan Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) kurulmuştur.⁵⁴ DDKO'nun kurulmasıyla birlikte Kürt hareketi, hem Türk solundan hem de Irak merkezli geleneksel Kürtçülükten farklılaşmıştır. Bu bakımdan

⁵¹ Aydınoglu, Ergün. (2014). Fis Köyünden Kobane'ye-Kürt Özgürlük Hareketi. İstanbul: Versus Kitap, 20-22

⁵² Bruinessen, V. M. (2012). Kürdolojinin Bahçesinde - Kürdologlar ve Kürdoloji Üzerine Söyleşi ve Makaleler. İstanbul: İletişim Yayınevi, 57

⁵³ Mitinglerin yer ve tarihleri: 13 Ağustos 1967 Silvan, 3 Eylül 1967 Diyarbakır, 24 Eylül 1967 Siverek, 8 Ekim 1967 Batman, 15 Ekim 1967 Tunceli, 22 Ekim 1967 Ağrı, 18 Kasım 1967 Ankara, 13 Nisan 1969 Diyarbakır, 17 Temmuz 1969 Suruç, 27 Temmuz 1969 Hilvan, 2 Ağustos 1969 Varto, 2 Ağustos 1969 Siverek, 24 Ağustos 1969 Lice, 3 Eylül 1969 Diyarbakır.

⁵⁴ Kaya, a.g.e., 82

DDKO deneyimi, Kürt öznesi açısından önemli bir değişim aracı olmuş ve yeni bir Kürt milliyetçiliği akımı başlatmıştır. Böylece Kürtçülük faaliyetleri, Marksist-Leninist öğretiyile harmanlanmış ve Kürtçülük bilincinin gelişmesinde yeni bir döneme girilmiştir.⁵⁵ DDKO ile başlayan yeni Kürt hareketi, Doğu-Güneydoğu bölgesindeki geleneksel bağları sürdüren ağalar veya şeyhler ile değil, şehirli Kürtler tarafından yönetilmiştir.

DDKO'nun kuruluş döneminde Kürt hareketinde meydana gelen bir diğer gelişme, Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi (T-KDP)'nin kurulması olmuştur. T-KDP, Sait Kırmızıtoprak (Dr. Şivan) tarafından 1969 yılında TKDP içinde KDP destekçisi kanat ile solcu-aktivist kanat arasında artan anlaşmazlıklar sonucunda kurulmuştur. Sol görüşlü Dr. Şivan, bir taraftan Sait Elçi liderliğindeki TKDP'nin çizgisini sağcı olmakla eleştirirken, diğer taraftan Doğu sorununa yaklaşımı nedeniyle Türk solundan uzaklaşmış ve Kürt milliyetçiliği savunucusu olmuştur. T-KDP, TKDP'den farklı olarak sosyalist kökenleri sebebiyle şehirli Kürtleri ve kuruluş aşamasında DDKO'yu etkilemiştir. Ancak sonraki dönemlerde TKDP ve T-KDP arasındaki yaşanan güç mücadeleleri nedeniyle her iki partinin de önde gelen liderleri öldürülmüştür.

Kürt hareketinde bu gelişmeler yaşanırken, TİP bünyesinde ise Doğu sorunu özelinde Kürt hareketine yönelik sonraki dönemde partinin kapatılmasına gerekçe oluşturacak radikal kararlar alınmıştır. TİP'in 1970 yılında yapılan IV. Genel Kurulu'nda; "Türkiye'nin doğusunda Kürt halkı yaşamaktadır", "Kürt halkının anayasal vatandaşlık yolundaki mücadelesinin desteklenmesi" ve "Doğu Sorunu'nu basit bölgesel bir kalkınma sorunu olarak ele almak, hakim sınıf iktidarının şoven-milliyetçi görüş ve tutumunun bir uzantısıdır" yönünde kararların alınması, ilk defa bir yasal parti tarafından Doğu Sorunu'nun artık az gelişmişlik ve kalkınma sorunu olarak görülmediğinin, aynı zamanda etnik sorun olarak algılandığının önemli bir göstergesi olmuştur.⁵⁶

1960'ların sonlarındaki Avrupa'yı kasıp kavuran sosyalist hareketler, Türkiye'yi de etkilemiştir. Türkiye gençlik hareketi, 1968 yılından itibaren, Almanya ve Fransa'daki yaşanan gençlik hareketleri etkisine girmiş ve değişim ihtiyacına vurgu yapan gösteriler düzenlemiştir. Bu dönemde üniversite öğrencileri tarafından, Vietnam'daki ABD müdahalesine karşı yapılan gerilla direnişi yakından izlenmiş, bazı öğrenciler tarafından

⁵⁵ Jongerden, J., Akkaya, H. A., Şimşek, B. (2015). İsyandan İnşaya- Kürdistan Özgürlük Hareketi. Ankara: Dipnot Yayınları, 32-33

⁵⁶ Aydın ve Taşkın, a.g.e, 202

devrimin silahlı mücadele ile başarılacağı tezi ön plana çıkarılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda sol görüşlü bazı öğrenciler silahlı eğitim almak amacıyla Lübnan'daki Filistin kamplarına gitmiştir.⁵⁷ Öte taraftan, Sovyetlerin Çekoslovakya'yı işgali, dünyanın dört bir yanındaki sol çevrelerde olduğu gibi Türk Solu içerisinde bilinç bunalımı yaratmıştır.⁵⁸

Dünya üzerinde sosyalist hareket çerçevesinde bu gelişmeler yaşanırken, Türk Solu'nda da önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmaların en önemlisi Türkiye'deki sosyalist hareketin Sosyalist Devrim (SD) ve Milli Demokratik Devrim (MDD) tezleri temelinde iki ana gruba ayrılması olmuştur. Aybar ve TİP'in ana grubu, Türkiye'deki devrimin demokratik yollarla gerçekleşeceği ve zafere TİP önderliğinde örgütlenen işçi sınıfı aracılığıyla ulaşılabileceği tezini savunmuşlardır. Mihri Belli önderliğindeki başka bir grup ise Türkiye'nin feodal özelliklere sahip Asyalı bir toplum olduğu, proletaryanın zayıf konumda bulunduğu, devrimin aydınlar ve subaylar koalisyonu vasıtasıyla gerçekleştirilmesi gerektiği tezini ileri sürmüşlerdir. MDD olarak nitelendirilen bu akım, başta Yön dergisi olmak üzere diğer yayınların destek vermesiyle güçlenmiş ve FKF yönetimine hakim olmuş, daha sonra federasyonun adını Devrimci Gençlik (DEV-GENÇ) olarak değiştirmiştir.⁵⁹

Türk Solu'nda SD ve MDD tezleri ile başlayan bölünmeler, bahse konu tezlerin çok daha ötesine geçmiş ve bu tezler içerisinde de bölünmeler yaşanmıştır. 1960'ların sonlarına doğru DEV-GENÇ içerisinde MDD'yi savunan grup arasında Doğu Perinçek⁶⁰ ile başlayan çatışma, Belli - Mahir Çayan arasında ortaya çıkan yöntem temelli fikir ayrılığıyla devam etmiştir. Çayan ve grubu, MDD çizgisinde hareket etmekle birlikte Belli'den farklı olarak DEV-GENÇ gibi yasal örgütlenmelerin yanında yasadışı örgütlenmeleri ve silahlı faaliyetleri savunmuş, ordunun devrim sürecindeki rolünün olmadığını belirtmiş ve devrime silahlı mücadele ile ulaşılacağına inanmıştır.⁶¹

MDD'yi savunan grup içinden ortaya çıkan ve 1970'lerin başından günümüze kadar Türkiye'deki aşırı sol terörün genel çerçevesini belirleyen temel örgütler olan Çayan

⁵⁷ Marcus, a.g.e., 40

⁵⁸ Zürcher, a.g.e., 370

⁵⁹ Zürcher, a.g.e., 369-370

⁶⁰ Perinçek tarafından çıkarılan Proleter Devrimci Aydınlik Dergisi (PDA) ile Çayan tarafından çıkarılan Aydınlik Sosyalist Dergisi (ASD) arasında çatışma yaşanmıştır. PDA çevresinde toplanan Perinçek liderliğindeki grup tarafından silahlı mücadele bir yöntem olarak seçilmemekle birlikte Maoçu anlayış benimsenmiştir.

⁶¹ Aydın ve Taşkın, a.g.e., 189-191

önderliğinde Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP-C), Deniz Gezmiş önderliğinde Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ve İbrahim Kaypakkaya önderliğinde Türkiye Komünist Partisi Markist-Leninist (TKP-M/L) bu dönemde kurulmuştur. Doğal devrim koşullarının henüz oluşmadığına olan inanç ve hareketle, bu koşulların silahlı mücadele ile hızlanacağı ve/veya sağlanacağı görüşlerini benimseyen bu örgütlerin kurulmasıyla birlikte Türkiye’de yoğun bir şekilde terör ve siyasal şiddet yaşanmaya başlamıştır. Bu örgütler içerisinde çok sayıda bireysel Kürt öğrenci/genç yer almış, silahlı eylem pratiği kazanmıştır.⁶² Ayrıca bazı Kürtçü gruplar ise bu örgütlerle temas halinde olmuş ve etkileşim içerisine girmiştir.

1960’larda yaşanan bu gelişmeler kapsamında TİP’in Dördüncü Kongresinin sonuç bildirisinde etnik bölücülük yapması nedeniyle kapatılması, DDKO’ların bölücülük yapması nedeniyle faaliyetlerinin sonlandırılması, DDKO kadrolarının tutuklanması veya yurtdışına kaçması ve ülkede 12 Mart Muhtırası’nın yaşanması, bu dönemde ivme kazanan Kürtçülük faaliyetlerini duraklatmıştır. Ancak bahse konu nedenlerle yaşanan bu duraklama, 1974 yılında ilan edilen genel aflla birlikte cezaevinden çıkan veya yurtdışından dönen örgüt kadrolarının Kürtçü-bölücü faaliyetlerine yeniden başlamasıyla sona ermiş ve bu kadrolar öncülüğünde müteakip dönemlerde birçok Kürtçü-bölücü örgüt⁶³ kurulmuştur.

1960’lı yıllar Türkiye için ciddi toplumsal ve siyasal değişikliklerin yaşandığı dönem olmuştur. 1961 Anayasasının sağladığı geniş özgürlük alanı ile Kürtçülük faaliyetleri, Sol kesimde ve üniversite öğrencileri arasında kendisine önemli bir yer bulmuştur. Özellikle sol görüşlü grupların içerisinde yer alan Doğu kökenli bazı aydınların ve gençlerin etnik temelli siyaset arayışı, sol gruplardan özerk ve Marksist – Leninist fikirlerle süslenmiş bir Kürt hareketi ortaya çıkarmıştır. Sol görüşlü milliyetçi bu yeni Kürt hareketinin filizlenmesine şehirli ve eğitilmiş kişilerden oluşan DDKO kadroları öncülük etmiştir. Bu kadrolar, Kürtlerin geçmişten getirdiği geleneksel kurum ve aidiyetleri bir dayanak olarak görmemiş ve Kürtçülüğü Marksist – Leninist çerçevede yorumlamıştır.

⁶² Jongerden, Akkaya ve Şimşek, a.g.e., 35

⁶³ Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri (DDKD-1975), Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi/Özgürlük Yolu (PSKT-1975), Kawa (1976), Denge Kawa (1977), Red Kawa (1978), Rızgari/Kurtuluş (1976), Ala Rızgari/Kızıl Kurtuluş (1979), Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK-1978), Beş Parçacılar (1976), Kürdistan Öncü İşçi Partisi (PPKK-1983)

2.2. “PKK’nın İdeoloji ve Grup Oluşturma Dönemi” (1973-1977)

Türkiye’de terör faaliyetlerinin incelenmesi sonucunda Marksist - Leninist temelde gelişen örgütlenmelerin gerek ideoloji gerekse örgütlenme bakımından kendilerinden sonraki birçok oluşuma öncülük ettiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkeren Kürdistan - PKK)’nın tarihi gelişimine bakıldığında, bu örgütün kuruluş sürecinin genel olarak Marksist - Leninist çerçevede Kürtçülük faaliyetlerinin başladığı 1970’lerin başlarına kadar uzandığı görülmektedir.⁶⁴

PKK’nın kuruluşu öncesinde ülke genelinde yaşanan terör eylemlerinin temelinde yer alan Marksist – Leninist ideoloji, örgütün kurucuları tarafından temel ideoloji olarak görülmüştür.⁶⁵ PKK’nın resmi kuruluşu 27 Kasım 1978 tarihi olmasına rağmen aralarında örgütün kurucularının da bulunduğu pek çok kaynak, bu kuruluş tarihinin, uzun bir kuruluş çalışması döneminin ardından geldiğini belirtmiştir.⁶⁶ PKK kaynaklarına göre bu kuruluş çalışması dönemi 1973 ile 1977 arasındaki yılları kapsayan “ideolojik grup” aşamasıyla başlamıştır. Bu dönem boyunca esas olarak teorik çalışma -ideolojik mücadele ve propoganda- ile meşgul olan bir grup oluşturulmuştur.⁶⁷

PKK’nın kuruluşunun temelleri, örgütün kurucusu olan Öcalan’ın, 1971-1972 ders yılında, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne girmesiyle bu dönemde atılmaya başlamıştır. Öcalan, üniversiteye başlaması ile birlikte Lenin ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ile ilgili yazılarla tanışmış ve Kürt Kimliğini ön plana çıkarmaya başlamıştır. Öcalan ve bir grup öğrenci, 1972 yılında, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde Çayan ve arkadaşlarının öldürülmesi olayını protesto etmek için düzenlenen gösteri sırasında bildiri dağıtmak iddiasıyla tutuklanmış ve Mamak cezaevine gönderilmiştir.⁶⁸

Bu dönemde Mamak Cezaevi, aşırı sol örgütlerin yasadışı faaliyetlerinden dolayı tutuklanan kadrolarının bulunduğu bir merkez haline dönüşmüştür. Öcalan, bu kadroların kaldığı bir koğuştaki yedi ay tutuklu kalmış, hayatında ilk kez sol grupların tartışmalarına tanıklık etmiş ve Türkiye’yi değiştirebilecek olanın yalnızca silahlı mücadele olduğuna

⁶⁴ İmset, İ. (1993). PKK-Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992). Ankara: Turkish Daily News Yayınları, 13-14

⁶⁵ Özeren, S., Sever, M. (2011). Terörizm Paradoksu ve Türkiye. Ankara: Karınca Yayınları, 58-59

⁶⁶ Aydınöğlü, a.g.e., 27-28

⁶⁷ White, P. (2016). Dağlardan İnmek-PKK. İstanbul: İletişim Yayınları, 32

⁶⁸ İmset, a.g.e., 24

inanan kişilerle tanışma imkanı yakalamıştır. Bu ortamda geçirdiği zaman içerisinde Marksist-Leninist ideoloji, bu ideolojinin mücadele metodu ve uygulamadaki örnekleri, politik talepleri dillendirmek için bir gruba sahip olmanın önemi ve örgütlenme gibi konularda birikim elde etmiştir. Öcalan, geçirdiği bu dönem için “*cezaevi benim için siyasal mücadeleye atılmada bir okul oldu*” ifadesini kullanmıştır.⁶⁹

Öcalan, cezaevinden çıktıktan sonra Türk Solu’nun Kürt sorununa gerekli önemi vermediğini belirterek, Kürtler için silahlı mücadele başlatılması gerektiğini savunan bir radikal haline gelmiştir.⁷⁰ “Kürdistan sömürgeci” tezini benimsemesi, bu tezi ortaya koyuş biçimi ve cezaevi deneyimi ile sahip olduğu birikim sayesinde çevresinde küçük bir grubun toplanmasını sağlamıştır. 1973 yılında Kürtçü bir örgütlenmeyi oluşturmak amacıyla Ankara’nın Çubuk Barajı’nda çevresinde oluşan bu grup ile bir toplantı yaparak, Kürtçülük konusundaki fikirlerini belirtmiş ve kendisinin de ifade ettiği gibi PKK’nın kurulması yönünde ilk adımı atmıştır.⁷¹

Çubuk Barajı’nda bir araya gelenlerin de içerisinde olduğu bir grup tarafından, 1974 yılında, Ankara’nın Tuzluçayır semtinde başka bir toplantı daha gerçekleştirilmiştir. Tuzluçayır toplantısı ile Öcalan hem bu grup içerisindeki liderliğini somutlaştırmış hem de grup üyelerine yeni ve elle tutulur bir öneri sunmuştur. Bu toplantıda Türk Solu’ndan soyutlanma gerekliliği ve Kürt Ulusal Hareketi için şartların olgunlaştığı hususları ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda Kürtlerin kendi bağımsız hareketlerini oluşturma hakları olduğu vurgulanmış ve Türk solcularının Kürtlere yönelik ırkçı yaklaşımları eleştirilmiştir.⁷² Sonradan ölenler dışında Tuzluçayır toplantısına katılan kişiler, Öcalan’ın en güvendiği kişilerin başında yer almıştır.⁷³

Öcalan, Çubuk Barajı ve Tuzluçayır toplantıları ile PKK’nın kurulmasına yönelik ilk adımları atarken, diğer taraftan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) etkisinde 1974 yılı başlarında kurulan Ankara Devrimci Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) yönetiminde de faaliyet yürütmüştür. ADYÖD, dönemin ilk öğrenci derneği olmakla birlikte sol görüşlü ve sosyalist-devrimci üniversite öğrencilerinin kendileri gibi düşünen başkalarıyla tanışması

⁶⁹ Marcus, a.g.e., 42-44

⁷⁰ Marcus, a.g.e., 47

⁷¹ Kaya, a.g.e., 92

⁷² İmset, a.g.e., 25-27

⁷³ Kaya, a.g.e., 94

bakımından önemli bir platform olmuştur.⁷⁴ Bu önemin farkında olan Öcalan, ADYÖD vasıtasıyla bağımsız Kürtçü bir örgütün kurulması için gerekli bağlantıları kurmayı ve yasadışı faaliyetlerine yasal bir vitrin oluşturmayı amaçlamıştır. Ayrıca bu derneğin kapatılmasına kadar ki süreç içerisinde dernek çalışmaları altında yeni ilişkiler geliştirerek çevresini genişletmiştir.⁷⁵

Bu tip derneklere uygulanan polis gözetimleri ve ADYÖD'nün kapatılması, PKK'nın kuruluşu doğrultusunda başlayan çalışmaları gizliliğe itmiş ve Öcalan'ın ifadesiyle "daha gizli bir çalışma ile" etrafında toplanan grup artmıştır.⁷⁶ Bu kapsamda Öcalan ve arkadaşları tarafından Ankara'nın Dikmen semtinde 1975 ve 1976 yıllarında PKK tarihinde önemli bir yeri olan iki kritik toplantı yapılmıştır. Ekim 1975'te yapılan toplantı sonucunda Öcalan ve grup mensuplarından Mehmet Hayri Durmuş tarafından, örgütün 68 sayfadan oluşan ve program taslağı niteliğindeki "Kürdistan Devriminin Yolu" adlı manifestosunun taslağı hazırlanmıştır.

Bu dönemde kendilerini *Kürdistan Devrimcileri* olarak adlandıran ve kamuoyunca *Apocular* olarak bilinen Öcalan liderliğindeki grubun içerisinde; Cemil Bayık, Baki Karer, Kesire Yıldırım Öcalan, Ali Haydar Kaytan, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş ve Resul Altınok gibi şahıslar ön plana çıkmıştır. Bu şahıslarla birlikte toplam yirmi örgüt üyesinin katılımıyla 1976 yılında yapılan toplantıda örgütün ilk manifestosu hazırlanmış ve önemli kararlar alınmıştır. Örgütün üst düzey yöneticilerinden olan Bayık, 1976 Dikmen toplantısı için "ilk en kapsamlı toplantıdır ve o toplantıda grubun merkezini oluşturduk" şeklinde ifadelerde bulunmuştur. PKK kurucularından Merkez Komite üyesi Dönmez'in ise güvenlik birimlerince alınan ifadesinde Dikmen'de yapılan toplantısı için özetle aşağıdaki hususları beyan etmiştir:

Dikmen'de yapılan toplantıda üst düzeyde grup oluşturarak belli kişilere grup içerisinde yetki verildi. Böylece ideolojik grup ortaya çıkmış oldu. Ancak, program ve tüzük yoktu... Bu toplantıdan sonra taban oluşturma ve ideolojik mücadele başladı.⁷⁷

1976 Dikmen'de gerçekleştirilen toplantıda; yeni bir örgütlenme anlayışının oluşturulması, bu örgütlenmenin Ankara dışına sözde Kürdistan bölgesine yayılması, Türk

---

⁷⁴ Kaya, a.g.e., 95

⁷⁵ Marcus, a.g.e., 48

⁷⁶ İmset, a.g.e., 32

⁷⁷ Kaya, a.g.e., 101

ve Kürt sol örgütlerin geleneksel yapılarından ayrılarak siyasal çalışmalar yapılması⁷⁸ şeklinde önemli kararlar alınmıştır. Bu doğrultuda propoganda yapma, eleman kazanma, grup ideolojisini tanıtmaya ve bir kitle tabanı oluşturma amacıyla Bayık ve Kemal Pir'in Gaziantep'e, Kaytan ve Dönmez'in Tunceli'ye, Karer'in Ağrı'ya, Mazlum Doğan'ın Batman'a gönderilmeleri kararlaştırılmıştır. Abdullah Öcalan ve Kesire Yıldırım Öcalan'ın ise Ankara'da koordinatör ve yedek güç olarak kalmaları öngörülmüştür.⁷⁹

Örgüt, Dikmen toplantısında aldığı kararlar ile Türkiye'de faaliyet gösteren geleneksel örgütlerin aksine gazete ve dergi çıkarıp, toplantılar yaparak sorunu düşünceler arasında tartışmak yerine, daha çok eyleme dönük bir örgütlenme modeli ile doğrudan halkla temasa geçip, halkla birlikte hareket ederek onu yanına almayı hedeflemiştir.⁸⁰ Doğu-Güneydoğu bölgesindeki illere gönderilen örgüt mensupları çalışmalarını yaparken bir sonraki sürecin nasıl gelişeceğine dair ip uçlarını vermiş, taraftar kazanma konusunda ideolojik tutum yerini şiddete bırakmıştır. Örgüt tarafından ideolojik dönem olarak adlandırılan bu safhada "isteğe bağlı, gönüllü devrimcilikten parti devrimciliğine"⁸¹ geçilmiştir.⁸²

Sırasıyla Çubuk (1973), Tuzluçayır (1974), Dikmen (1975), Dikmen (1976) toplantıları ve 1976 Dikmen toplantısı sonrasında alınan kararlar ile bunların sonucunda başlatılan çalışmalar, Kürdistan Devrimcileri-Apocuların artık ideolojik bir grup oluşturma konumundan siyasal örgüt/partileşme konumuna geçiş yapmaya başladığının göstergesi olmuştur.⁸³ Bu kapsamda dönem içerisinde yapılan faaliyetler ile örgütün Marksist-Leninist çerçevede ideolojik temellerinin atıldığı, bu minvalde ideolojik bir grup oluşturulduğu, Çayan önderliğindeki THKP-C'in benimsediği yöntemden etkilenildiği⁸⁴ ve propoganda yapılmak suretiyle eleman kazanılmaya çalışıldığı anlaşılmıştır.

⁷⁸ İmset, a.g.e., 32

⁷⁹ Temizöz, C. (2012). Kuruluşu, İnfazları, Katliamlarıyla - Siyasallaşan PKK Terörü. İstanbul: Togan Yayıncılık, 63-64

⁸⁰ Kaya, a.g.e., 102

⁸¹ Örgüt üst yöneticilerinden Bayık bu konu hakkında "isteğinle gelir ancak gidemezsin. Çünkü kurallı, disiplinli devrimciliktir bu." şeklinde ifade kullanmıştır.

⁸² Özcan, A.N., (1999). PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 36-37

⁸³ Jondergen, J., Akkaya H, A. (2015). PKK Üzerine Yazılar. İstanbul: Vate Yayınevi, 17

⁸⁴ Çayan'ın yönetsel çizgisi Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi (PASS)'dır. Silahlı mücadeleyi temel, öteki politik, ekonomik, demokratik mücadele biçimlerini, bu temel mücadele biçimlerine tabi olarak ele alan bir stratejidir. Örgüt mensupları tarafından, PKK'nın gerilla tarzı savaş yaklaşımlarını bu temelde oluşturduğu sıklıkla ifade edilmektedir.

2.3. “PKK’nın Parti İnşa Dönemi (1977-1979)”

Öcalan tarafından görevlendirilen örgüt mensuplarının, Doğu-Güneydoğu bölgesindeki faaliyetleri kesintisiz devam ederken, Öcalan ise, 1977 yılında, Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği (TMMOB)’nin Ankara’daki binasında önemli bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda: Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki illere giden örgüt mensuplarının çalışmaları ve raporları değerlendirilmiş, Türk Solu’yla ilgili düşünceler ile diğer gruplardan ayrı örgütlenme kararlılığı açıklanmıştır. Bu toplantı sonrasında Öcalan, Nisan - Mayıs aylarında, örgüt mensuplarının çalışmalarını yerinde görmek ve raporların doğruluğunu kontrol etmek maksadıyla Ağrı, Kars, Tunceli, Elazığ, Şanlıurfa ve Gaziantep’i kapsayan bir gezi düzenlemiş, bu illerde grubun örgütlenmesi adına önemli toplantılar gerçekleştirmiş ve bölgenin askeri açıdan etüdünü yapmıştır.

Öcalan’ın Ankara’ya dönüşünden sonra grubun önemli isimlerinden biri olan Karer’in, 18 Mayıs 1977 tarihinde, Gaziantep’te Kızıl Yıldız (Beş parçacılar)’ın lideri olan Alaaddin Kapan tarafından öldürülmesi ve hemen akabinde grubun önde gelen isimlerinden Kemal Pir ve Mustafa Karasu’nun yakalanması, Öcalan’ı tedirgin etmiştir.⁸⁵ Karer’in ölümü ve grubun önde gelen isimlerinin yakalanması ile birlikte ajan oldukları konusunda kuşku duyulan Kesire Yıldırım Öcalan ve (Pilot) Necati Kaya olayı⁸⁶ Gaziantep’te grup içerisinde önemli çözümler yaşanmasına neden olmuştur. Öcalan, bu çözümleri önlemek maksadıyla Gaziantep’e giderek olaylara müdahale etmiş ve olası bir dağılmayı engellemiştir.⁸⁷

Karer’in öldürülmesi, grubun stratejisini ve hareket tarzını değiştirmesine neden olmuştur. Bu olaydan sonra grup dağınık bir yapıdan daha düzenli hale gelmeye başlamış ve Öcalan’ın ifadesiyle partileşme sürecine girmiştir. Bu olay, Öcalan ve grubunun, gerek karşılarındaki gücü daha iyi kavramalarını ve üzerine gitmelerini, gerekse grup içerisindeki veya bölgedeki diğer “ajan provokasyonu” olarak nitelendirilenlerin tasviyesini beraberinde getirmiştir. Böylece grubun gelişmesi ve bölgede güçlü bir şekilde yerleşmesi

⁸⁵ Özcan, a.g.e., 37

⁸⁶ Kesire Yıldırım Öcalan’ın babasının Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) mensubu olduğu iddiası ve Necati KAYA’nın askeri personel olması, örgüt içerisinde huzursuzluk yaratmış ve bu şahıslardan şüphe duyulmasına neden olmuştur. Ayrıca Kemal Pir ve Mustafa Karasu’nun yakalanması Kesire Yıldırım Öcalan ve Necati Kaya üzerinde oluşan şüpheleri artırmıştır.

⁸⁷ Kaya, a.g.e., 103-104

sağlanmışır.⁸⁸ Öcalan, Karer'in öldürülmesi ve bu olay sonraki gelişmelerle ilgili olarak şu ifadelerde bulunmuştur:

Haki Karer sağ iken program, parti ilanı ve tümüyle profesyonelleşme gündemde değildi. Kendiliğindenlik ağır basıyordu. Diğer gruplardan biçim olarak pek farklılık yoktu. Hatta daha derme çatmaydı. Emniyet güçleri dahil, bir çok sol grubun alaylı karşıladığı bir konumdaydı. İlk ciddi sızma olarak düşünülen Ağrı pilot Necati Kaya'nın bile dalga geçtiği hatırlanmaktadır. Karer olayı böylesine gevşek bir grup dönemine son verip, partileşmenin ilanını zorlayan en temel gelişmedir.⁸⁹

Gaziantep'te ortaya çıkan tehlikeye karşı zamanında müdahale eden Öcalan, aynı günlerde örgütün "Program taslağı" ve "Partileşme" konuları üzerinde çalışmaya başlamıştır. Bu kapsamda Öcalan ve grubu tarafından, 1977 yılında, bir dizi toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıların en önemlileri Elazığ ve Diyarbakır'da gerçekleştirilmiştir. Elazığ toplantısında silahlı mücadelenin öneminden bahsedilmiş⁹⁰, kurulması planlanan Partinin program taslağı ile ilgili konuların Vietnam Komünist Partisi'nin programı örnek alınarak çözülmesi kararlaştırılmış, böylece gençlik örgütlenmesinden parti örgütlenmesine geçiş adına önemli bir adım atılmıştır.⁹¹ Daha geniş bir katılımıla gerçekleştirilen Diyarbakır toplantısında ise partinin program taslağı kabul edilerek, partileşme kararı kesinleşmiştir. Bunun için gerçekleştirilecek kuruluş kongresinin yeri, zamanı ve şeklinin belirlenmesi ile tüzük hazırlama konularında Öcalan'a tam yetki verilmiştir.⁹²

Öcalan ve grubu içerisinde yaşanan bu gelişmelere paralel olarak, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde ise grup adına olumlu gelişmeler yaşanmıştır. T-KDP bünyesinde ortaya çıkan anlaşmazlık bölünmeyle sonuçlanmış ve Diyarbakır, Bingöl, Tunceli, Şanlıurfa bölgelerinden T-KDP'den ayrılan birçok kişi Öcalan'ın grubuna katılmıştır. Ancak mensup sayısındaki artış ve bölgedeki etkinliğin genişlemesi, aynı alanlarda faaliyet gösteren "ilkel-milliyetçi" ve "sosyal-şoven" olarak nitelendirilen diğer grup ve örgütlerle çatışmalara neden olmuştur.⁹³ Kürdistan Devrimcileri – Apocular denen bu grup, etkinlik kurmak istediğı bölgelerde uyguladıkları şiddet pratiğinde hedef ayırımına gitmemiştir.

⁸⁸ Kaya, a.g.e., 105

⁸⁹ Öcalan, A. (2001). Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa AİHM Savunmaları Cilt-II. Köln. Mezopotamya Yayınları, 223

⁹⁰ Marcus, a.g.e., 61

⁹¹ Özcan, a.g.e., 38

⁹² Kaya, a.g.e., 105-106

⁹³ Özcan, a.g.e., 38

Marksist-Leninist ve bölücü örgütlere karşı yapmış olduğu eylemlerde bu örgütleri devrimci mücadeleyi engelleme iddiasıyla suçlayarak, bu örgüt ve grupların tabanlarını saflarına çekmeyi hedeflemiştir. Feodal işbirlikçiler olarak adlandırdıkları bölgedeki aşiretlere karşı giriştiği eylemlerde ise aşiretler arasındaki çekişmeleri ve sorunları kullanmak suretiyle aşiretler arasındaki gerginliği körüklemiş ve yardımda bulunmayan aşiretlere karşı silahlı eylemler düzenlemiştir.

Öcalan tarafından bölgede faaliyet yürütmesi için görevlendirilen Halil Çavgun'un, Mayıs 1978 tarihinde, Şanlıurfa/Hilvan'da, Süleymanlar aşireti ile Paydaşlar aşireti arasında yaşanan gerginlik sonucu öldürülmesi olayından devlet yanlısı olarak bilinen Süleymanlar aşireti sorumlu tutulmuştur. Bunun üzerine Kürdistan Devrimcileri – Apocular, Paydaşlar aşiretinin de desteğini alarak Bayık idaresi altındaki örgüt mensupları ile Süleymanlar aşiretine karşı saldırıya geçmiş, aşiretin birçok adamını öldürmüş ve kendilerine yardımcı olmayan Belediye Başkanını tehdit yoluyla istifa ettirmiştir. Öcalan, "Hilvan'dan sonra Siverek'i de silahlı mücadeleye açma ve giderek mümkünse gerillaya sıçramayı düşünüyorduk"⁹⁴ ifadesini kullanarak Hilvan'da yaşanan gelişmelerin silahlı mücadele ve kırsala açılmadaki önemini vurgulamıştır.

Öcalan ve grubu kendisine karşı olan aşiretlerin yanı sıra bölgede faaliyet yürüten aşırı sol ve bölücü diğer Kürt örgütlerle⁹⁵ de çatışmalı bir mücadeleye girmiş ve bu örgütlerin tabanını kendi saflarına katmayı hedeflemiştir.⁹⁶ Bu kapsamda Kürdistan Devrimcileri – Apocular, bölgedeki aşırı sol ve bölücü Kürt örgütlerinin etkinliği silahlı mücadele yürüterek sona erdirmiş, bu örgütlerin tabanını kendi bünyesine katmış, bölge genelinde adını duyurmuş ve bölgede sempazitan bir kitle oluşturmayı başarmıştır. Bu kazanımlar ile grubunu genişleten Öcalan, partileşme adına önemli bir alt yapı oluşturmayı başarmıştır.⁹⁷

Öcalan, hedef gözetmeksizin aşiretlere, toprak ağalarına, aşırı sol ve bölücü Kürtçü örgütlere yönelik şiddet temelli silahlı saldırı stratejisi uygulaması ile bir taraftan bölgede kendilerine rakip gruplara karşı ön plana çıkmayı ve etkili bir silahlı güç oldukları izlenimi

⁹⁴ Öcalan, A. (1998). Devrimin Dili ve Eylemi. Köln. Yayınevi Belirtilmemiş, 92

⁹⁵ Bu dönemde gerek geleneksel Kürtçü gerekse sosyalist Kürtçü farklı örgüt ve gruplar, Doğu-Güneydoğu bölgesinde faaliyet göstermiştir. Bu örgüt ve grupların öne çıkanları ise T-KDP, Şivancılar, Özgürlük Yolu, Kawa, Rızgari, Beş Parçacılar ve Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) olmuştur.

⁹⁶ Özcan, a.g.e., 40-41

⁹⁷ Ersever, C. (2009). Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan. Ankara. Milenyum Yayınları, 45-50

yaratmayı, diğer taraftan ise bölgede hiçbir gücün kendilerine karşı duramayacağını ve kendilerine yardımcı olmayanların işbirlikçi/ajan ilan edilerek öldürülecekleri düşüncesini hakim kılmayı hedeflemiştir. Bu kapsamda kullandığı şiddet yöntemlerini “Kürdistan’da Zorun Rolü” kavramıyla formüle eden Öcalan, “Kürtler zorun gücünden anlar, onlarla fikri tartışmalarla bir sonuca ulaşmak imkansızdır.” şeklindeki ifadesiyle her kesime yönelik şiddet temelli bir politika oluşturulduğunu belirtmiştir.⁹⁸ Bayık ise bu dönemde hedef gözetmeksizin bölgede uygulanan şiddet politikaları konusunda:

Yapılması gereken her şeyden önce ideolojik bir planda Kürdistan'daki varolan ideolojileri yenmekti. İdeolojik mücadele esas bu dönemde gelişti. Bu ideolojik mücadele içinde PKK'nın ideolojisi, tüm diğer ideolojileri gerileterek, etkisiz kılarak üstünlük sağladı. Bu ideolojik mücadele, bu ideolojinin Kürdistan'da neleri ortaya çıkarabileceği gerçeğini de ortaya çıkardı. Kürdistan'da her şeyden önce devletin resmi ideolojisi vardı. Bununla birlikte feodal, mezhep vb. birçok gerici anlayış ve ideolojiler söz konusuydu. Bunlarla hesaplaşmadan, ideolojik planda işini bitirmeden Kürdistan'da gelişme söz konusu olamazdı. Yapılan da bu oldu. Bu ideolojik mücadele tabii ki şiddetli geçiyor. Özellikle ülkeye girişle birlikte sosyal-şoven anlayışlarla daha çok ilk etapta karşılaşıldı. Türk solunun egemen olduğu yerlerdi. Nereye gidildiyse burada belli bir gelişme ortaya çıkartıldı. Ve bu güçler geriletildi.⁹⁹ şeklinde beyanda bulunmuştur.

Kürdistan Devrimcileri – Apocular, bölgedeki etkinliğini artırmak ve kendisine tehdit oluşturacak unsurlarla silahlı bir şekilde mücadele ederken, gruptan ilk ayrılmalar Karer'in öldürülmesi sonrası gelişen olaylar kapsamında bu dönemde gerçekleşmiştir. Örgütün kuruluş yıllarından itibaren Öcalan ile birlikte olan Kamer Özkan'ın örgütten ayrılarak, “Kurtuluş” adlı örgütten ayrılanlar ile birlikte başlıca desteğini Gaziantep, Kahramanmaraş ve Tunceli'den alan Tekoşin (Mücadele) adlı ayrılıkçı bir örgüt kurması ve Apocu militanları kendi saflarına çekmeye başlaması sonucunda Apocular büyük bir sıkıntı içerisine girmiştir.¹⁰⁰ Öcalan, grup içindeki hizipleşmeleri önlemek ve Tekoşin'e katılan mensupları vazgeçirmek amacıyla Karer'in öldürülmesinden sonra gittiği Gaziantep'e bir kez daha gitmiştir. Bu örgüte katılan militanlarla yüz yüze görüşmeler

⁹⁸ Kaya, a.g.e., 108-111

⁹⁹ Bayık, C. (1994). PKK Tarihi. Şam. Weşanen Akademiya Mahsum Korkmaz, 33-34

¹⁰⁰ Özcan, a.g.e., 42

yapmış, örgüt mensuplarını vazgeçirmeye çalışmış ve vazgeçmeyenler için şiddete başvurmuştur.¹⁰¹

Hilvan’da gerçekleştirilen eylem gibi Doğu ve Güneydoğu bölgesinde ses getirici eylemler düzenleyerek adını geniş kitlelere duyuran Kürdistan Devrimcileri - Apocular, yaşanan Tekoşin hizipleşmesi ile sıkıntılı bir sürece girmiş, bu süreci örgüt mensuplarını ortak bir ideoloji ve stratejiye yönlendirebilecek partileşme konusundaki çalışmalarını arttırarak durdurmaya çalışmıştır. Elazığ ve Diyarbakır’da alınan önemli kararlar ile bu minvalde yapılan çalışmalar dışında 1978 yılının Ekim ayından itibaren yayınlanmaya başlayan ve bağımsızlık anlamına gelen “*Serxwebun*” adlı dergi, Öcalan ve grubunun partileşme yolundaki bir diğer önemli gelişmesi olmuştur.

Öcalan ve grubunun bölgede faaliyet gösteren diğer örgütler ile girmiş oldukları mücadelelerle isimlerini iyice duyurmaları, T-KDP’nin bölünmesi ile bu örgüt mensuplarının birçoğunun Apocuların saflarına katılmaları ve bölgedeki militanlar tarafından yürütülen sistemli eleman kazanma çalışmaları gibi birçok sebep Kürdistan Devrimcileri-Apocuların sempatizan ve eleman sayısında büyük bir artışa sebep olmuştur. Gittikçe büyüyen bu grubun kontrol altında tutulması, aynı strateji çerçevesinde ortak hedefleri gerçekleştirmek için bir eşgüdümün sağlanabilmesi, örgütün temel belgeleri olan Manifesto ve Parti Programında yer alan stratejinin gerçekleştirilebilmesi ve Tüzüğe uygun örgütlenme modelinin hayata geçirilebilmesi için Kasım 1978 yılında partileşme kararı alınmıştır.

Bu kapsamda Kürdistan Devrimcileri - Apocular, 27–28 Kasım 1978 tarihleri arasında, Diyarbakır ili Lice ilçesi Ziyaret (Fis) köyünde Seyfettin Zoğurlu isimli örgüt mensubunun evinde yapılan toplantıda¹⁰² kurulan partinin ismini PKK (Partiya Karkaren Kürdistan - Kürdistan İşçi Partisi) olarak belirlemiştir. Genel Sekreterliğe Öcalan’ın getirildiği bu toplantıda örgütün “İşçi Partisi” adıyla kurulması, “Soğuk Savaş” dönemi koşulları kapsamında Sovyetler Birliğinin desteklediği Marksist-Leninist ideolojinin benimsendiğinin önemli bir göstergesi olmuştur. Böylece bu toplantı sonrasında Marksist-

¹⁰¹ Jondergen ve Akkaya, a.g.e., 59-60

¹⁰² Bu toplantıya: Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Baki Karer, Mehmet Turan, Mehmet Cahit Şener, Ferzende Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Mazlum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız, Kesire Yıldırım Öcalan, Duran Kalkan, Ali Çetiner, Faruk Özdemir, Abbas Göktaş ve Abdullah Kumral gibi dönemin üst düzey örgüt mensupları katılmıştır.

Leninist ideolojinin öngördüğü çerçevede yasadışı bir şekilde örgütlenmeye gidilmiş ve önemli kararlar alınmıştır.¹⁰³

Örgüt kaynaklarında Birinci Kongre ve PKK'nın Kuruluş Kongresi olarak adlandırılan bahse konu bu toplantıda, Öcalan tarafından daha önce hazırlanan Parti Programı ve Tüzüğünde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Partinin merkez yürütme, merkez komite ve bölge hazırlık komite üyeleri seçilmiş¹⁰⁴ ve PKK'nın ilk teşkilat yapısı oluşturulmuştur.¹⁰⁵ Kuruluş bildirgesi ve gerekli alt yapı hazırlıkları tamamlanana kadar parti isminin gizli tutulması, parti isminin etkili bir eylemden sonra açıklanması, silahlı mücadeleye hazırlık döneminin başlatılması, dış bağlantı ve ilişkilerin geliştirilmesi, bölge halkının kazanılması, eleman temini ile kadroların yetersizliği ve eğitimsizliğinin giderilmesi konularında önemli kararlar alınmıştır.

Ayrıca alınan kararlara ilave olarak hazırlanan Eylem Programında; güvenlik kuvvetlerine ve bunların istihbarat kaynaklarına, Türk milliyetçisi örgütlere ve bunların önde gelen liderlerine, Doğu ve Güneydoğudaki nüfuzlu ve popüler kişilere, milletvekillerine, Belediye başkanlarına, aşiretlerin ileri gelenlerine, sosyal - şoven tüm sol örgütler ile diğer örgütlere karşı savaş ilan edilmesi planlanmıştır. Bu eylem programı ile PKK, kendisini tasvip etmeyen ve kendi ideolojisiyle değerleri örtüşmeyen oluşumları yok etmeyi ve bölge halkını değiştirmeyi/dönüştürmeyi amaçlamıştır.¹⁰⁶

Kuruluş Kongresi ile birlikte merkezi organlarını tamamlayan PKK, 1979 yılında bölgesel örgütlenme çalışmalarına başlamış ve birçok ilde¹⁰⁷ oluşturduğu bölge komitelerine bağlı alt komiteler kurmuştur. Örgüt mensupları tarafından, bu illerde, gençlik ve öğrenci kesimine yönelik gizli bir şekilde ideoloji tanıtma ve eleman kazanma çalışmaları yürütülmüştür. Ancak PKK Merkez Komite üyelerinden Dönmez ve yanındaki örgüt mensuplarının, 1979 Mayıs ayında, Elazığ'da güvenlik güçlerince yakalanması ve Dönmez'in vermiş olduğu ifadeler doğrultusunda PKK kadrolarının geniş bir şekilde

¹⁰³ Bila, F. (2016). İdeolojik Kodlarıyla Kağıt Üstündeki PKK. İstanbul. Doğan Kitap, 21-22

¹⁰⁴ Genel Sekreter Abdullah Öcalan, Genel Sekreter Yardımcısı Cemil Bayık, Askeri Sorumlu Mehmet Karasungur, Basın Yayın Sorumlusu Mazlum Doğan, Örgütlenme Komitesi Üyesi olarak Şahin Dönmez ve Baki Karer seçilmiştir.

¹⁰⁵ Özcan, a.g.e., 42-43

¹⁰⁶ Güçlüer, D, E. (2011). PKK'nın 1978–2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 220-221

¹⁰⁷ Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Mardin, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Tunceli, Bingöl ve Ağrı

deşifre olması sebebiyle örgüt zor duruma düşmüştür.¹⁰⁸ Bu olay sonrasında Öcalan, Temmuz 1979 yılında, yakalanacağı korkusuyla tedirgin olmuş ve belli bir süre saklandıktan sonra Suriye'ye geçmiştir.¹⁰⁹

Dönmez'in yakalanması sonrasında gerçekleştirilen Haziran ve Temmuz ayları içerisinde gerçekleştirilen Merkez Komite toplantılarında önemli kararlar alınmıştır. Haziran ayındaki toplantıda alınan en önemli karar, bölge sisteminden eyalet sistemine geçilmesi olmuştur. Bu kapsamda örgüt mensuplarının faaliyet gösterdiği bölgeler¹¹⁰ Kuzey, Orta, Batı ve Güney olmak üzere dört eyalete ayrılmıştır. Temmuz ayında yapılan toplantıda ise Öcalan'ın yurtdışına çıkması, Elazığ'da tutuklanan örgüt mensuplarının siyasi savunma yapma durumunda sadece sempatican oldukları yönünde açıklama yapması ve örgütün bazı taktiksel değişikliğe gitmesi¹¹¹ yönünde kararlar alınmıştır.¹¹²

Suriye'ye geçtikten sonra kendisini emniyete alan Öcalan, PKK'nın kuruluşunu ilan etmenin zamanının geldiğini Merkez Komite'ye bildirmiş ve örgütün kuruluşunun büyük bir olayla duyurulmasını istemiştir. Öcalan'ın bu talimatı doğrultusunda hareket eden örgüt mensupları, 29 Temmuz 1979 tarihinde, Bucak aşireti lideri ve Şanlıurfa Adalet Partisi (AP) milletvekili Mehmet Celal Bucak'a suikast girişiminde bulunmuştur. Mehmet Celal Bucak'ın oğlu ve kayınpederinin yaşamını yitirdiği bu saldırı sonrasında bırakılan PKK imzalı bildiri ile örgütün kuruluşu resmen ilan edilmiştir.

2.4. PKK'nın Silahlı Eylemlere Hazırlık Dönemi (1979-1984)

PKK'nın gizlilik içinde partileştiği 1978 yılı Kasım ayı ile Öcalan'ın yurt dışına çıktığı 1979 yılının Temmuz ayı arasında kalan dönemde örgütün yapılanması şekillenmiş, Merkez Komitesi oluşturulmuş, sonraki dönemlerde uygulanacak örgüt strateji ve taktiği belirlenmiştir.¹¹³ Öcalan'ın Suriye'ye geçtikten 1984 yılına kadar uzanan dönemde ise

¹⁰⁸ Kaya, a.g.e., 126-127

¹⁰⁹ Yavuz, C., Şahin, M. (2011). Terör ve Terörizmle Mücadele PKK Özeli ve Çözüm Arayışları. Ankara. Berikan Yayınevi, 144

¹¹⁰ Örgüt bu dönemde ağırlıklı olarak üç ana bölgede faaliyet yürütmüştür. Bu bölgeler, 1. Bölge: Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya, 2. Bölge: Şanlıurfa, Diyarbakır ve Mardin, 3. Bölge: Elazığ, Tunceli ve Bingöl şeklindedir.

¹¹¹ Merkez Komite bu toplantıda; bölgedeki faaliyet gösteren diğer Kürtçü gruplarla çatışmaya girilmemesi, istihbarat birimlerinde görevli polisler ile Aydınlik gazetesinin bölgedeki muhabirlerine karşı suikastlar gerçekleştirilmesi ve soygunlar yapılması yönünde karar almıştır.

¹¹² Özcan, a.g.e., 44

¹¹³ İmset, a.g.e., 73

örgütün strateji ve taktiği çerçevesinde başta Suriye olmak üzere bazı ülkelerle¹¹⁴ ilişkiler kurulmuş, parti ve örgütlenme şekilleri geliştirilmiş, silahlı faaliyetlere ağırlık verilmiş, Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki halk etkilenmeye çalışılmış ve Türkiye’den aktarılan örgüt mensuplarının Filistin kamplarında eğitilmesi sağlanmıştır.¹¹⁵

Suriye’ye geçtikten sonra Öcalan, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) yöneticisi Celal Talabani aracılığıyla Suriye İstihbaratı Muhaberat ve bölgede faaliyet gösteren Marksist - Leninist çizgideki Filistinli örgütlerle bağlantı kurmuştur. Bu bağlantılar çerçevesinde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) içerisindeki gruplardan olan Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) ile Filistin Demokratik Halk Cephesi (FDHC)’nin Lübnan’daki kamplarında örgüt mensuplarına eğitim imkanı sağlanmıştır.¹¹⁶ Bu kapsamda PKK, Türkiye’den bu kamplara aktardığı çok sayıdaki örgüt mensubunu uzun süreli halk savaşı stratejisi doğrultusunda eğitmiş, bölgedeki Filistinli ve diğer örgütlerin pratiklerinden faydalanmış¹¹⁷, ilk kez bölgesel ve uluslararası aktörlerle temas ederek dış destek sağlama noktasında önemli adımlar atmıştır.

Öcalan, Suriye istihbaratının yardımıyla Lübnan’da gerekli altyapıyı oluşturduktan sonra, 1979 yılı sonlarında, Türkiye’deki örgüt yöneticilerinden eğitilmek üzere 250 kadar örgüt mensubunun Filistinli örgütlerin kontrolündeki bu kamplara gönderilmesini istemiştir. Buna rağmen Ekim-Kasım-Aralık 1979 aylarında yurtdışına ancak 60-70 kadar örgüt mensubu çıkmıştır. Filistinli örgüt mensupları tarafından 1980 yılının bahar ayına kadar siyasi ve silahlı konularda eğitilen bu grup, Nisan 1980 tarihi itibarıyla Türkiye’ye gönderilmiş ve ülkenin çeşitli bölgelerinde gerilla tipi faaliyetlerde bulunmuştur.¹¹⁸ Ancak bu grup mensuplarının bir kısmı güvenlik güçleri ile girişilen çatışmalarda ölü olarak ele geçirilirken bir kısmı da yakalanmıştır.

PKK, aynı dönem içerisinde, Lübnan’daki eğitim kamplarında Ermeni terör örgütü ASALA ile de bağlantı kurmuş ve bu örgütten eğitim almıştır. PKK ve ASALA, Ocak ve Nisan 1980 tarihlerinde iki ayrı ortak basın toplantısı gerçekleştirmiş, bahse konu bu

¹¹⁴ Öcalan, bir yandan Ortadoğu ülkeleriyle ilişki kurarken, diğer yandan da Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Küba ile temas kurmuştur.

¹¹⁵ Özeren ve Sever, a.g.e., 60-61

¹¹⁶ Kaya, a.g.e., 127-133

¹¹⁷ Örgüt mensupları bu kamplarda Filistinlilerden silah ve gerilla taktikleri, ASALA mensuplarından da bomba eğitimi almışlardır.

¹¹⁸ Adıyaman, Tunceli ve Sason bölgeleri

toplantılarda; ortak eylemlerde bulunma, işbirliği yapma ve Türkiye'ye karşı ittifak oluşturma hususları ön plana çıkmıştır.¹¹⁹ Bu kapsamda Öcalan, yurtiçindeki örgüt mensuplarına 21-28 Nisan tarihlerini “Kızıl Hafta” ilan eden bir talimat göndermiş ve bu tarihlerde silahlı eylemlerin tırmandırılması istemiştir. Böylece ASALA terör örgütü ile kurulan işbirliğini güçlendirmeye ve sözde Ermeni Soykırımını iddialarına destek olmaya çalışmıştır.

1979 yılı sonu itibarı ile Doğu-Güneydoğu'da başlatılan operasyonlarla zayıflayan PKK, 12 Eylül 1980 tarihinde yapılan askeri darbe sonrasında ülke içindeki faaliyetleri durma noktasına gelmiş, örgüt mensuplarının büyük çoğunluğu yakalanmış ve yakalanamayan 150-200 kişilik bir grup ise yurtdışına kaçmıştır.¹²⁰ PKK, kuruluş döneminde diğer Kürt örgütleri tarafından dikkate alınmamış olsa da, 12 Eylül askeri darbesi sonrasında yakalanan örgüt mensuplarının Diyarbakır Cezaevindeki sözde direnişi¹²¹, PKK'ya diğer Kürt örgütleri arasında itibar kazandırmış, örgüte eleman kazandırmada istismar konusu olmuş, bölgedeki halka yönelik propoganda yapma fırsatı sağlamış ve örgüt içi çözümlerin önüne geçmiştir.¹²²

12 Eylül darbesi sonrasında PKK, mevcut durumun tespiti, değerlendirilmesi ve yeni dönemde yürütülecek faaliyetlere ilişkin bir program hazırlamak maksadıyla 15-26 Haziran 1981 tarihleri arasında Lübnan topraklarındaki Helvi kampında yaklaşık 80 kadar örgüt mensubunun katılımı ile I. Konferansını düzenlemiştir.¹²³ Örgütün kuruluşundan bu yana düzenlenen en büyük toplantı olan bu konferansta: örgütlenmenin yeniden düzenlenmesi, cephe ve ittifaklara ilişkin pratik adımların atılması, Ortadoğu - Avrupa ayrımı yapılmaksızın askeri ve siyasi eğitim çalışmalarının yapılması, Politik Rapor kapsamında Vietkong usulü uzun süreli halk savaşı stratejisinin izlenmesi yönünde kararlar alınmıştır.¹²⁴ Ayrıca konferans süresince uygulanan bazı yöntemler¹²⁵ ile Öcalan liderliğini pekiştirmeye ve muhalif kişileri susturmaya çalışmıştır.¹²⁶

¹¹⁹ Kaya, a.g.e., 134-135

¹²⁰ İmset, a.g.e., 84

¹²¹ Kendini yakma, açlık grevi, ölüm orucu gibi eylemler düzenlenmiştir.

¹²² Özdağ, Ü. (2007). Türk Ordusunun PKK Operasyonları. İstanbul: Pegasus Yayınları, 38-39

¹²³ İmset, a.g.e., 88-89

¹²⁴ Kaya, a.g.e., 139-140

¹²⁵ Katılımcılar, Öcalan'ın hazırladığı Politik Rapor ile eğitime tabi tutulmuş, Divan seçimi yapılmadan Divan Başkanı seçilmiş, Öcalan'a karşı fikir beyan edenler hainlikle suçlanmıştır.

¹²⁶ Ersever, a.g.e., 81-83

PKK, uzun süreli halk savaşı stratejisini tam olarak uygulayabilmesi, mensuplarını eğitebilmesi, lojistik ve teknik destek sağlayabilmesi için gerekli olan dış desteği Suriye’de bulmuştur. Ancak Suriye’nin Türkiye ile olan sınırının düz arazi yapısına sahip olması, örgüt mensuplarının Türkiye sınırları içerisinde eylem ve faaliyetlerde bulunması sonrasında gizlenebilmelerini zorlaştırmış ve örgüte coğrafi dezavantaj sağlamıştır. Diğer taraftan ise, Şam yönetimi Türkiye’yi kışkırtmamak amacıyla topraklarını kullandırma konusunda isteksiz olmuştur. Örgüte yeni yaşam alanları bulmak maksadıyla çeşitli girişimlerde bulunan Öcalan, topoğrafik özellikleri ile örgüt stratejisine uygun olan Irak’ın kuzeyinde yer temin etmeye çalışmış ve bu konuda Suriye’nin yardımları ile bölgede kontrolü elinde bulunduran KDP lideri Mesut Barzani’yle anlaşmıştır.¹²⁷ Böylece örgüt mensupları Irak’ın kuzeyine yerleşmeye başlamıştır.¹²⁸

İsrail’in, 1982 yılında, Lübnan’ı işgali ile birlikte bölgede faaliyet yürüten Filistinliler geri çekilmiş ve PKK mensuplarına alan açılmıştır. Böylece PKK, daha sonra örgüt yöneticilerinden Mahsun Korkmaz’ın isminin verildiği, Bekaa’da bulunduğu kampı ve etrafındaki geniş bir alanı ele geçirmiştir. Ağustos 1982 tarihine gelindiğinde PKK, Irak, Suriye ve Lübnan’daki Kürtlerle iyi ilişkiler geliştirmiş, bölgede kendisine yeni yaşam alanları elde etmiş, Avrupa ülkelerinde yoğun çalışmalar başlatmış ve Türkiye’ye yönelik başlatacağı saldırı hazırlıklarını tamamlamaya çalışmıştır.¹²⁹

PKK, bu dönemde, bölgede önemli kazanımlar elde etmiş, Avrupa alanına yönelik önemli düzenlemeler ve görevlendirmeler yapmış, geliştirdiği bağlantılar çerçevesinde cephe ve ittifaklarını genişletmiştir. Bunların yanı sıra örgütlenme ve strateji geliştirme çalışmalarını sürdüren PKK, 20-25 Ağustos 1982 tarihleri arasında, Şam’da, II. Kongresini düzenlemiştir. PKK’nın bu kongresinde; Suriye, Lübnan ve Avrupa’da yapılan çalışmalar değerlendirilmiş, yurtdışına bağlı olarak sürdürülen askeri ve siyasi eğitimlerin yüksek oranda tamamlandığı görülmüş, örgüt mensuplarının sayısı artmış, bir an önce Türkiye’ye dönülmesi ve silahlı mücadeleye başlanması yönünde kararlar alınmıştır.¹³⁰

¹²⁷ PKK ile KDP arasında Temmuz 1983 tarihinde “Irak Kürdistan Demokrat Partisi ve PKK Arasında Dayanışma Prensipleri” adlı bir protokol imzalanmıştır. 1983 yılında Türkiye ile Irak hükümeti arasında imzalanan Türk-İrak Sınır Antlaşması’na karşı olarak imzalanan bu protokol kapsamında PKK, Irak’ın kuzeyinde bulunan kamplardan faydalanma imkânına kavuşmuştur.

¹²⁸ Marcus, a.g.e., 100

¹²⁹ İmset, a.g.e., 90

¹³⁰ Özcan, a.g.e., 89-90

Türkiye’de uzun süreli halk savaşı stratejisi kapsamında eylemleri başlatma kararı alan PKK, ilk kez 1982 sonu ve 1983 yılı başlarında, her biri üç silahlı propaganda grubundan oluşan silahlı propoganda birliklerini¹³¹ Türkiye’ye aktarmaya başlamıştır. Türkiye’ye giren bu propoganda birliklerinin görevi, genel olarak bölge ve bölge halkı hakkında istihbarat toplanması¹³², bölge halkıyla ilişki kurulması, bölgenin keşfinin yapılması ve barınma imkanı sağlayacak alanların tespit edilmesi, silah ve erzak depoları hazırlanması, gelecekte yapılacak gerilla faaliyeti için alt yapı oluşturulması ile örgüte sempatzitan ve cezaevinden çıkan kişilerle iletişime geçilmesi olmuştur.¹³³

PKK, 1979-1984 yılları arasında, hem yurt dışında hem de yurt içinde, Türkiye içerisinde faaliyetlerini geliştirmek için tam bir hazırlık dönemi geçirmiştir. Bununla beraber örgütlenme ve taktik konularda bazı problemler yaşamış ve yurtçinde yapılması planlanan eylemler gecikmiştir. Bu gecikmenin önüne geçebilmek için 1984 yılının Haziran ayında “parti-cephe-ordu” örgütlenmesinin askeri ayağı olan Kürdistan Kurtuluş Birliğı (Hezen Rızgarıya Kürdistan-HRK)’nin kuruluşu gerçekleştirilmiş ve sansasyonel eylemler yapmak amacıyla silahlı propaganda birlikleri oluşturulmuştur.

HRK’nin kurulmasıyla birlikte PKK’nın Türkiye içerisinde silahlı eylemlere başlamak için her türlü hazırlığı tamamlanmıştır. Bu kapsamda Öcalan tarafından bölgede faaliyet yürüten örgüt mensuplarına gönderilen talimat çerçevesinde hem HRK’nin kuruluşunun ilanı hem de eylemlerin başlaması için büyük çaplı bir eylem yapılması istenmiştir. Yapılması planlanan eylem ile silahlı propagandadan gerilla sürecine geçilmesi ve HRK’nin kuruluşunun ilan edilmesi amaçlanmıştır.¹³⁴

2.5. PKK’nın Eylemsellik - Uzun Süreli Halk Savaşı Dönemi (1984-1993)

Marksist-Leninist ideoloji çizgisinde Bağımsız, Birleşik ve Demokratik Kürdistan kurmayı amaçlayan PKK, bu amacına ulaşmak için Çin Halk Cumhuriyeti kurucusu Mao

¹³¹ Silahlı propaganda temel olarak siyasal mücadeleyi geliştirmeyi hedeflemektedir. Buradaki temel amaç, partinin halk arasında örgütlenmesi, halkın dikkatinin çekilmesi, kamu gücünün etkinliğinin kırılması, genel olarak silahlı çatışmadan uzak durulması ve bu alanlarda sempazitan bir kitlenin oluşturulması olmuştur. Silahlı propaganda birlikleri için düşmanın askeri güçlerini imha etmek tali bir iş durumundadır. Silahlı propaganda birliklerinin faaliyetleri sonucunda ideolojinin gerektirdiğı şekilde halkın örgütlenmesiyle cephenin oluşturulması amaçlanmaktadır.

¹³² Marcus, a.g.e., 109-113

¹³³ Kaya, a.g.e., 142-143

¹³⁴ Özcan, a.g.e., 94

Zedong tarafından geliştirilen ve Çin ile Vietnam'da etkili bir şekilde uygulanan ‐Uzun Süreli Halk Savaşı‐ stratejisini benimsemiştir. Örgütün benimsediği bahse konu bu strateji, kırsal alanı esas alan gerilla faaliyetlerini içermekle birlikte örgütlenme açısından parti-cephey-ordu yapılanmasını benimseyen ve stratejik savunma, stratejik denge, stratejik saldırı şeklinde üç aşamadan oluşan silahlı bir mücadele biçimidir.

Uzun süreli halk savaşının birinci aşaması olan stratejik savunma dönemi, güvenlik güçlerinin kurumsal ve askeri açıdan güçlü olmasından dolayı mevcut duruma hakim olduğu, karşı durumda olan örgütün ise stratejik olarak savunma pozisyonunda yer aldığı, ancak taktiksel açıdan güvenlik güçlerinin zayıf noktalarından saldırarak güçlenmeye çalıştığı en uzun dönem olarak öngörülmüştür. Stratejik savunma aşamasındaki sürenin diğer aşamalardan uzun olması devleti ve güvenlik güçlerini yıpratmış, halk savaşını sürdüren ve sınırlı seviyede güçleri olan örgütü geliştirmiştir. Bu dönemde silahlı mücadele biçimi olarak gerilla savaşı/taktiđi¹³⁵ seçilmiştir.

Stratejik savunma döneminde siyasi alan ile askeri alan arasındaki farklılığın giderilmesi amaçlanmış, siyasal örgütlenmenin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda tüm çabalar silahlı propaganda ile halkın örgütlenmesine ve cephenin oluşturulmasına yöneltilmiştir. Parti örgütlenmesinin zayıf olması ve cephenin tam olarak oluşturulamaması sebebiyle bu dönemdeki askeri ve siyasi faaliyetler silahlı örgüt mensupları tarafından yürütülmüştür. Bu dönemin sonlarına doğru siyasi alanda elde edilen güçlü ve etkin durumun askeri alana aktarılmasıyla güvenlik güçleri ile denge konumuna ulaşılması amaçlanmıştır.¹³⁶

Stratejik denge döneminde halk kitlelerinin silahlı mücadeleye çekilmesi ve devlete karşı verilen mücadelenin genişletilmesi hedeflenmiştir. Askeri alandaki mücadelenin yanı sıra genel grev, boykot, işgal ve çeşitli düzeylerde direniş/itaatsizlik hareketlerine girişilerek güvenlik güçleri ile dengeye gelmeye çalışılmıştır. Bu dönemde devlete karşı

¹³⁵ Vietnam Halk Ordusunun tanınmış konutanlarından biri olan Vo Nguyen Giap, ‐Halk Savaşı Halk Ordusu‐ adlı kitabında gerilla savaşı hakkında: Gerilla savaşı, çok iyi donatılmış ve çok iyi eğitilmiş bir saldırgan orduya karşı duran, iktisaden geri kalmış bir ülkenin geniş yığınlarının savaşıdır. Düşman güçlüdür: bu durumda, karşı karşıya gelmekten kaçınılır. Düşman zayıftır: bu durumda düşmana saldırılır. Şartlara göre ona ya ağır zarar vererek, ya da onu tamamen yok ederek ve askeri hareketle siyasi ve iktisadi eylemi birleştirerek düşmanı yenmek için, onun modern silahlarının karşısına sonsuz bir kahramanlıkla çıkılır. Cephe, düşman nerede ise orada olduğundan, düşmanla arada belirli bir sınır yoktur.‐ şeklinde ifadeler kullanmıştır.

¹³⁶ Özcan, a.g.e., 78-96

halkın tahrik edilerek, ayaklanmaya yöneltilmesi için çaba harcanmış ve devlet otoritesinin olmadığı kurtarılmış bölgeler ile yarı kurtarılmış bölgelerin oluşturulması hedeflenmiştir. Örgütün bu dönemdeki asıl maksadı bir halk isyanı ile amaçlarına ulaşmak olmuştur. Bu dönemde ulusal kurtuluş mücadelesi verildiği propogandası ile sosyalist devletlerden dış destek alınması öngörülmüştür.

Stratejik saldırı dönemi ise güvenlik güçleri ile denge durumunun sağlandıktan sonra düzenli orduya geçildiği, kırsal alanın tamamen ele geçirildiği ve kırsal alan ile birlikte şehirlerde de eylemler yapılarak karşı güçlerin imha edilmeye çalışıldığı bir dönem olarak düşünülmüştür. Bu dönemde güvenlik güçlerinin kırsal alandan çıkarıp şehirlere hapsedilerek hareketsizleştirilmesi, böylece kırsal alanda oluşan otorite boşluğunun örgüt tarafından doldurulması, otorite sağlanan bölgelerdeki halk kitleleri üzerinde zor kullanılarak ayaklanmaya yöneltilmesi hedeflenmiştir.¹³⁷

Marksist-Leninist devrim stratejisinden farklı olarak Uzun Sureli Halk Savaşında devrimin temel gücü olarak, şehirler ve proletarya yerine, ağırlıklı olarak kırsal alanlar ve köylü sınıfı kabul edilmiştir. 1917 Bolşevik Devrimi'nin ideolojisi olan Leninizm, silahlı örgütlü ayaklanmayla devletin ele geçirilmesini hedeflemiş ve şehirler ile işçi sınıfına ağırlık vermiştir. Çin Devrimi'nin ideolojisi olan Maoculuk ise kırsal alanda savaşan gerilla yöntemiyle köylü sınıftan destek alarak savaşmayı öngörmüştür. Bu yönleri ile PKK ideolojisi Marksist-Leninist'in yanı sıra Maoculuğu da içermektedir. Bu kapsamda PKK, Türkiye'nin sosyal ve coğrafi durumu hususunda kendisine avantaj sağlayan, dış destek kapsamında uluslararası konjenktüre uygun ve kırsal alan merkezli olması nedeniyle devlete karşı mücadele etmeyi kolaylaştıran bir strateji seçmiştir.

PKK, HRK'yı ilan etmek ve silahlı mücadeleyi başlatmak maksadıyla Siirt/Eruh, Hakkari/Şemdinli ve Van/Çatak ilçe merkezlerine yönelik saldırı planlaması yapmıştır. Bu kapsamda, 15 Ağustos 1984 tarihinde, Eruh ve Şemdinli merkezlerindeki Jandarma karakollarına eylem düzenlenmiştir. Çatak ilçesine yapılması planlanan eylem ise eylem talimatının geç alınması sebebiyle gerçekleştirilememiştir.¹³⁸ Öcalan, Eruh ve Şemdinli eylemleri hakkında *"PKK örgütünün kuruluşundan itibaren silahlı mücadelesini 1984 Ağustos ayına kadar olan bölüm ve ondan sonraki bölümler olarak ikiye ayırabiliriz.*

---

¹³⁷ Kaya, a.g.e., 120-121

¹³⁸ Bila, a.g.e., 32

Birinci dönem Hilvan ve Siverek dönemidir. Daha çok yerel otoriteye karşı yani ağalar, şıhlar gibi etkin ailelere karşı olduğumuz dönemdir. Şemdinli ve Eruh baskınları ise devlete karşı doğrudan gerilla hareketinde başlar ve kendi içinde aşamalara ayrılır.” şeklinde ifadelerde bulunmuştur.¹³⁹

1984 yılındaki Eruh ve Şemdinli eylemleri ile birlikte silahlı propaganda döneminden sözde gerilla aşamasına geçmiş olan PKK, bu tarihten sonra ağırlıklı olarak silahlı mücadeleye ve silahlı mücadelede başarısız olduğu dönemlerde ise siyasal ve silahlı eğitime ağırlık vermiştir. Silahlı propaganda ile gerilla faaliyeti arasında temel fark, gerilla savaşında siyasal etkiyi geliştirmenin yanında askeri olarak düşman güçlerinin adım adım imhası da amaçlanmaktadır. Diğer taraftan, silahlı propaganda da ise temel prensip olarak siyasal mücadelenin geliştirilmesi hedeflenmiş ve düşman askeri güçlerinin imhası ikinci planda kalmıştır.

PKK, Eruh ve Şemdinli eylemleri sonrasında güvenlik güçlerine ve devlet yanlısı olarak gördüğü bölge halkına yönelik saldırılarını devam ettirmiştir.¹⁴⁰ Güvenlik güçlerinin ilk başlarda bu tarz eylemlere hazırlıklı olmaması nedeniyle örgüt mensuplarına yönelik etkili operasyonlar yapamamıştır. Bu durum ise örgüt içerisinde bir zafer havası oluşturmuştur.¹⁴¹ Ancak 1984 yılı sonlarına doğru güvenlik güçlerinin etkili operasyonlar yapması ve bölge halkından yeterli destek alınamaması, örgüt içerisinde oluşan bu zafer havasını korku ve panik havasına çevirmiştir. Bu gelişmeler karşısında Öcalan, olası bir dağılmayı engellemek ve örgüt mensuplarının kış sürecini güvenli bir ortamda geçirmelerini sağlamak amacıyla kadroların yurtdışına çıkması yönünde talimat vermiştir.¹⁴²

Irak'ın kuzeyindeki kamplarında güvenli bir ortam yakalayan örgüt mensupları tarafından, Aralık 1984 ve 1985 yılı kış sürecinde, örgütün hedeflerine yönelik bilgilerin tazelenmesi, 1985 yılı planlamalarının kavranılması, geçmiş pratiklerin eleştirilerinin yapılması ve sonraki dönem için hazırlıkların tamamlanması hususlarında toplantılar yapılmıştır. Bahse konu bu toplantılarda taslağı 1982 yılında hazırlanan¹⁴³, Şemdinli ve

¹³⁹ Sökmen, a.g.e, 60

¹⁴⁰ Örgüt mensupları tarafından, 8 Kasım 1985 tarihinde, Siirt/Eruh ilçesine bağlı Karageçit köyüne yapılan saldırıda dokuz sivil kişi hayatını kaybetmiştir.

¹⁴¹ İmset, a.g.e., 111-112

¹⁴² Özcan, a.g.e., 96-97

¹⁴³ Weşanen Serxwebun.(1984). Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi Program Taslağı

Eruh saldırıları sonrasında duyurulması planlanmasına rağmen çeşitli nedenlerle¹⁴⁴ duyurulamayan ve “parti-cephe-ordu” örgütlenmesinin cephe ayağı olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (Eniya Rızgariya Netewayı Kurdistan - ERNK)’nın kuruluşunun ilan edilmesi kararlaştırılmıştır.¹⁴⁵ Bu kapsamda PKK, ERNK’yı, 21 Mart 1985 tarihinde, Yunanistan’ın başkenti Atina’da bir basın toplantısıyla ilan etmiştir.¹⁴⁶

PKK, ERNK marifetiyle yurtiçi ve yurtdışında örgütlenme, HRK’ya eleman kazandırma, finans kaynakları oluşturma, lojistik destek sağlama, propaganda yapma, uluslararası kamuoyu oluşturma, mitingler, basın toplantıları ve açlık grevleri vb. eylemlerde bulunma ve yurtdışında bulunan örgüt mensupları arasındaki bağlantı kurma gibi faaliyetleri gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.¹⁴⁷ Devlet ile bölge halkı arasındaki bağı koparmayı hedefleyen ERNK yapılanması, cephe faaliyetlerinin yanı sıra kırsal alanda faaliyet gösteren örgüt mensuplarıyla koordineli olarak çalışma yapmış ve bu minvalde çeşitli silahlı eylemler düzenlemiştir.¹⁴⁸

PKK, 1984, 1985 ve 1986 yıllarında, yaptığı eylemler neticesinde bölgede yankı uyandırmasına rağmen beklenen etkiyi yaratamamıştır. 1984 yılında yakalanan çıkış, 1985 yılında kesintiye uğramıştır. 1986 yılında yurtdışından gelen örgüt mensupları tarafından yapılan eylemler ile yaşanan tıkanıklık aşılacak istense de planlanan hamleler gerçekleştirilememiştir. Öte taraftan ERNK, Türkiye içerisinde başarılı olamamış ve kendisinden beklenen faaliyetleri yürütememiştir. Bu kapsamda PKK, bu kötü gidişi engellemek, geçmiş dönemin muhasebesini yapmak ve yeni dönemin görevlerini belirlemek amacıyla, 25-30 Ekim 1986 tarihleri arasında, Lübnan’da, örgütün Mahsun Korkmaz Akademisi adını verdiği Helve kampında III. Kongresini gerçekleştirmiştir.¹⁴⁹

Kötü gidişi engelleme kongresi olarakta nitelendirilen III. Kongrede HRK’nın lağvedilerek yerine Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu (Arteşe Rızgariye Gele Kürdistan - ARGK)’nın kurulması, sözde askerlik ve vergilendirme yasalarının çıkarılması, Helve

¹⁴⁴ Örgüt, Kesire Yıldırım Öcalan’ın ERNK’nın kuruluş bildirisini hazırlayamadığı gerekçesiyle ilanın geçiktiğini belirtmiştir. Ancak gecikmenin arkasındaki asıl nedenin, bölge halkından yeterli desteğin alınmamış olması kuvvetle muhtemeldir.

¹⁴⁵ Kaya, a.g.e., 154-157

¹⁴⁶ Bila, a.g.e., 32

¹⁴⁷ Özdağ, a.g.e., 57-58

¹⁴⁸ ERNK bünyesinde faaliyet gösteren örgüt mensupları, 5 Ağustos 1985 tarihinde, Van/Çatak’a bağlı Taşbıçak mezrasında on kişiyi öldürmüştür. Ayrıca ERNK, kuruluşunun ilanı münasebetiyle, 21 Mart 1985 tarihinde başarısız olan bazı silahlı eylemler düzenlemiştir.

¹⁴⁹ Özcan, a.g.e., 98

Kampının adının Mahsun Korkmaz Akademisi olarak değiştirilmesi, Geçici Köy Koruyucu (GKK)'larına ve ailelerine yönelik eylem yapılması, faaliyet bölgelerinin yeniden düzenlenmesi¹⁵⁰, ERNK örgütlenmesinin Avrupa'dan Türkiye'ye kaydırılması, cezaevlerinin faal hale getirilmesi ve cezaevlerindeki örgüt mensupları ile ilişkilere ağırlık verilmesi yönünde önemli kararlar alınmıştır.¹⁵¹

III. Kongre sonrası PKK, yoğun bir eğitim devresi geçirmiştir. 1987 yılı baharıyla beraber küçük gruplar halinde ülke içerisine giriş yapmıştır.¹⁵² Bu minvalde örgüt mensupları tarafından askeri hedeflerin yanı sıra GKK ve ailelerine, kamu bina, araç ve çalışanlarına, örgüt otoritesini kabul etmeyen bölge halkına (aşiret, köy, aile, birey) yönelik çok sayıda eylem gerçekleştirilmiştir. Bölge halkından ve sınır geçişlerinden vergi adı altında haraç alınmış, yol kontrolleri yapmaya başlamış, birçok ilçede ERNK'ya bağlı sözde halk mahkemeleri kurulmuş ve sözde askerlik kanunu çerçevesinde silah zoruyla örgüte eleman kazandırılmış/kaçırılmıştır.

PKK, 1993 yılına kadar sistemli bir şekilde bölge halkına yönelik bölgesel gerilimi arttırıcı bir strateji uygulamıştır. Bu strateji çerçevesinde örgüt, doğrudan bölge halkına yönelen ve katliam niteliğinde olan eylemler düzenlemiştir. Bölgesel güç olduğunu ve alternatifi olmayan bir sürece girildiğini göstermeye çalışmıştır. Bölge halkına yönelik gerçekleştirilen eylemler sonucunda toplumda huzursuzluk, korku ve güce karşı sadakat eğilimi artmıştır. Böylece örgüt, bölgede örgüt otoritesini sağlamaya çalışmıştır. Öcalan, bu strateji kapsamında "*Siz bişey bilmiyorsunuz... Ben köylere giderdim, Kürtlerin bana tabi olmasını sağlamak için o köyden bir kaç tane adam bulurum. Onları öldürtürüm, ondan sonra bütün köy bana tabi olur, tapar. Çünkü bizimkiler güçten anlar.*" şeklinde ifadelerde bulunmuştur.¹⁵³

1986 yılı sonrasında eylemlerine hız veren PKK, 1993 yılına gelindiğinde bölgede yaptığı eylemleri zirve noktasına taşımıştır. Bu dönem (1986-1993), PKK'nın "Uzun Süreli Halk Savaşı" stratejisinin ilk ayağı olan stratejik savunma aşamasından stratejik denge aşamasına geçmek için çaba sarf ettiği bir dönem olmuştur. Böylece PKK, silahlı

¹⁵⁰ Örgüt faaliyet bölgelerini Botan, Garzan, Orta Eyalet, Serhat, Dersim, Mardin ve Güney-Batı Eyaletleri olarak yeniden tanzim etmiştir.

¹⁵¹ Kaya, a.g.e., 160-165, Bila, a.g.e., 33

¹⁵² Özcan, a.g.e., 99

¹⁵³ Özeren ve Sever, a.g.e., 63-64

propoganda ve silahlı çatışma aşamalarını geçmiş ve stratejik savunmanın son adımı olan hareketli savaş aşamasını uygulamaya başlamıştır.¹⁵⁴ Hareketli savaş planı ile PKK, karşılıklı mevzilenmeye dayalı savaş taktiklerinden ve statik bölge savunması doktrinlerinden kaçınmıştır. Bunun yerine, örgüt kaynaklarının ifadesiyle çok merkezli, çok yönlü ve çok boyutlu¹⁵⁵ olarak tanımlanabilecek bir taktik uygulamaya koymuştur.¹⁵⁶

1989 yılı içerisinde meydana gelen olaylar önceki yıllara göre aynı düzeyde seyretmesine rağmen, hareketli savaş planı çerçevesinde yapılan eylemler daha çok ses getirmeye başlamıştır. Bu dönemde güvenlik güçleri tarafından alınan önlemler etkili olsa da örgütün halk arasındaki desteği artmıştır.¹⁵⁷ 1990 yılı başlarında Mardin/Nusaybin, Şırnak/Cizre ve Şırnak/Silopi ilçelerinde “serhildan” olarak adlandırılan kitlesel halk eylemleri yaşanmıştır. Daha çok kadın ve çocukların kullanıldığı bu gösteriler ile PKK, halk desteğine sahip olduğunu göstermeye çalışmıştır. Bu gelişmeler sonrasında örgüt, eylemlerini ve faaliyet alanını kırsal alandan şehir merkezlerine doğru taşımaya başlamıştır.¹⁵⁸

PKK, bu dönemde meydana gelen İran-İrak Savaşı’ndan ve bu savaşın sona ermesi neticesinde yaşanan gelişmelerden de yararlanmış. Irak’ın, savaş sırasında İran ile işbirliği yaptığı gerekçesiyle bölgedeki Kürt örgütlere ve Barzani aşireti mensuplarına saldırması üzerine bu gruplara mensup birçok kişi Türkiye ve İran’a kaçmıştır.¹⁵⁹ Bu kapsamda PKK, Irak’ın kuzeyinde bu gruplar tarafından bırakılan silah/malzeme elde etmiş, boşalan bölgelerde üslenme imkânı yakalamış ve kalıcı sistemler kurmuştur. Ayrıca, bu gruplara mensup birçok kişi de PKK’ya katılmıştır.¹⁶⁰ Bu dönemin dikkat çeken diğer bir gelişmesi ise örgütün kullandığı silah cinsi ve niteliğinin değişimi olmuştur. Bu

¹⁵⁴ Giap, Hareketli savaş ile ilgili “Inside The Vietminh” adlı kitabında; “Düşman gücünü yok etmek ve toprağını zaptetmek için, gerilla savaşında, hareketli savaşa dönük yavaş ve dereceli bir değişikliğin yapılması gerekir. Küçük gerilla birimleri büyür ve daha yoğun ve birlikte savaşmaya başlarlar. Hareketli savaşta düzenli savaş kuralları uygulanmaya başlar; ancak gerilla karakteri olduğu gibi kalır. Hareketli savaşta büyük sayıda gerilla kıtaları büyük bir meydan savaşında savaşmak üzerinde yoğunlaşmazlar. Düşman hatlarının derinliklerine inerler ve süratle geri çekilirler.” şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

¹⁵⁵ Kısacası, tek bir merkezde durmayan “çok merkezli”, sürekli hareket halinde olan “çok yönlü” ve sadece kırsal alandaki silahlı mensuplarından oluşmayan, aynı zamanda kent merkezlerinde milisleri olan “çok boyutlu” bir taktik olarak ifade edilmektedir.

¹⁵⁶ Jondergen ve Akkaya, a.g.e., 98-99

¹⁵⁷ İmset, a.g.e., 252-253

¹⁵⁸ Kaya, a.g.e., 181-184

¹⁵⁹ Kaya, a.g.e., 172-175

¹⁶⁰ Bila, F. (2004). Hangi PKK. Ankara: Ümit Yayıncılık, 42-46

gelişmeler çerçevesinde Irak'ın kuzeyindeki Kürt grupları zayıflarken, PKK bölgede etkinliğini arttırma fırsatı bulmuştur.

Örgüt, 1990'lı yılların başlarından itibaren ideolojik açıdan da bazı değişiklikler yaşamaya başlamıştır. Bu dönemde başta Sovyet Rusya'nın dağılması olmak üzere yaşanan uluslararası gelişmeler sonucunda ortaya çıkan reel sosyalizmin çöküşü, sol orijinli ve bu çerçevede hareket eden örgütler açısından revizyon ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca PKK, Hizbullah'ın bölgedeki faaliyet alanını nitelikli olarak genişletmesiyle, bölge halkının manevi algılamalarının önemini kabul etmek zorunda kalmış ve din alanında örgütlenmeye başlamıştır. Bu gelişmelere paralel olarak örgütün bu dönemdeki temel ideolojisini sol eksenli Kürt Milliyetçiliğine doğru evirdiği görülmüştür. Örgüt, sonraki dönemlerde ise ideolojileri araçsallaştırarak farklı kesimlere farklı ideolojik söylemler kullanmaya başlamıştır.¹⁶¹

1990'lı yıllarda PKK, stratejik savunma aşamasında olsada hareketli savaş planı ile stratejik denge aşamasına adım attığı görülmektedir. Örgüt, 1990 yılının başlıca hedefini ülke içerisinde kurtarılmış bölgeler oluşturmak ve PKK'nın IV. Kongresini Türkiye'de yapmak şeklinde belirlemiş, bu hedeflere ulaşmak için de yoğun çaba sarfetmiştir. Bu kapsamda IV. Kongreye ön hazırlık yapmak maksadıyla, 4-13 Mayıs 1990 tarihleri arasında, Lübnan/Bekaa vadisindeki Mahsun Korkmaz Akademisi adındaki kampta çok sayıda örgüt mensubunun katılımıyla PKK'nın II. Konferansı gerçekleştirilmiştir.¹⁶² Bu konferansta ağırlıklı olarak kitle faaliyetlerinin oluşturulması, örgütlenmesi ve yönetilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bunun yanında parti ve cephe faaliyetleri, basın-yayın ve propoganda çalışmaları, eylemlerin kırsal alandan şehirlere kaydırılması, şehir/metropol faaliyetleri, eleman kazanma çalışmaları ile ERNK'nın alt birimlerinin oluşturulması konularında önemli kararlar alınmıştır.¹⁶³

PKK, II. Konferans'tan sonraki günlerde legal ve illegal her türlü yöntemi deneyerek, kitleler ile güvenlik güçlerini karşı karşıya getirmeye çalışmıştır. 1990 yılının başlarında başlayan kitle gösterileri, aynı yılın Ağustos ayında en üst seviyeye çıkmıştır. Örgüt, bölgede gerçekleştirmeye çalıştığı halk ayaklanması politikası kapsamında şehirlerdeki halk desteğine hiç olmadığı kadar bağımlı hale gelmiştir. Bunun neticesinde

¹⁶¹ Özeren ve Sever, a.g.e., 71-72

¹⁶² Özdağ, a.g.e., 81-83

¹⁶³ Özcan, a.g.e., 118-119

bölge halkının sosyal ve kültürel yaşamına daha uygun söylemler geliştirmiş, bölgede Marksist – Leninist ideoloji yerine Kürt milliyetçiliğini vurgulamaya başlamıştır.¹⁶⁴ PKK, bu dönemin kitle gösterilerini büyük ölçüde dışa pazarlamayı bilmiş ve Avrupalı hükümet dışı kuruluşlar örgüt lehine propoganda faaliyetleri yürütmüştür.¹⁶⁵ Öte taraftan, uluslararası arenada yaşanan gelişmeler ile bölgede meydana gelen olaylar, PKK'ya, 1990 yılına kadar ulaşamadığı hedeflerine yardımcı olacak fırsatlar sunmuştur.¹⁶⁶

Irak'ın, 2 Ağustos 1990 tarihinde, Kuveyt'i işgal etmesi ve ardından bu ülkeyi ilhak ettiğini açıklaması ile Ortadoğu'da uluslararası bir kriz patlak vermiştir. Bölgede yaşanan gelişmeler çerçevesinde Türkiye'nin Irak sınırında yoğun güvenlik önlemleri alması ve mevsim şartlarından dolayı hava koşullarının elverişsiz olması sebebiyle PKK, silahlı eylemlerini 1990 yılı sonlarına doğru giderek azaltmış ve 26-31 Aralık 1990 tarihleri arasında Kuzey Irak bölgesindeki Haftanın kampında IV. Kongresi'ni gerçekleştirmiştir. Genel hatlarıyla II. Konferans'ın tekrarı şeklinde gerçekleştirilen bu kongrede silahlı eylemlere ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapılmış, kitle hareketlerine yönelik kararlar alınmış ve bölgede bağımsız bir Kürt devletinin kurulması hususları ön plana çıkmıştır.

Öcalan bu kongreye katılmamış olmakla birlikte kongre kararlarına esas teşkil edecek talimat ve değerlendirmeleri kongreye katılacak örgüt mensuplarına ulaştırmıştır. Kongrede Sosyalist Blok'un dağılması neticesinde, uluslararası dengelerde meydana gelen değişimlere bağlı olarak "Dünya İnsanlığının Durumu" başlığı altında Marksizm'den kaçış sayılabilecek değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca PKK, devlet yanlısı şahıslara ve Geçici Köy Koruyucuları (GKK)'lara sözde af çıkardığını, örgüte karşı tavırlarından vazgeçtikleri takdirde kendilerine dokunulmayacağını açıklamış ve bu yönde yazışma, mektup vb. teknikler ile GKK'ları ikna edici propaganda faaliyetleri gerçekleştirmiştir.¹⁶⁷

PKK'nın IV. Kongresi sonrasında ABD öncülüğündeki koalisyon güçleri¹⁶⁸, 17 Ocak 1991 tarihinde, Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesini sağlamak amacıyla Irak'a yönelik askeri bir müdahalede bulunmuş ve bu müdahale kısa bir süre içerisinde Körfez Savaşı'na dönüşmüştür. Körfez Savaşı esnasında Irak'ın kuzeyindeki Kürtlerin

¹⁶⁴ Özdağ, a.g.e., 97

¹⁶⁵ Kaya, a.g.e., 186-190

¹⁶⁶ Özdağ, a.g.e., 85

¹⁶⁷ Doğan, G. (2007). Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 97

¹⁶⁸ İngiltere, Fransa, Suudi Arabistan, Suriye ve Mısır'ın da aralarında bulunduğu 40'a yakın ülkeden oluşmuştur.

ayaklanması ve Irak merkezi yönetiminin bu ayaklanmayı bastırma girişimi ile bölgede yaşayan yüz binlerce Kürt ve Türkmen, Türkiye ve İran sınırına gelerek bir göç dalgası oluşturmuştur. Böylece bölgedeki Kürtler ve Kürtçülük faaliyetleri uluslararası bir boyut kazanmıştır.¹⁶⁹ Örgüt, bu durumdan yararlanarak mültecilerin boşalttığı bölgelerde yeni yerleşim/barınma alanları ve Irak ordusu ile geliştirdiği ilişkiler çerçevesinde¹⁷⁰ yeni silahlar elde etmiştir.¹⁷¹

Körfez savaşı sonrasında elde ettiği kazanımlar ile stratejik dengeyi esas alan bir yaklaşım sergilemeye başlayan PKK, 1991 yılının ortalarından itibaren kalabalık gruplar halinde sınır bölgelerinde bulunan karakollara yönelik silahlı eylemler düzenlemiş ve Öcalan'ın talimatları çerçevesinde kitlesel bir ayaklanmaya hazırlanmaya başlamıştır. Bu kapsamda PKK, 20-21 Mart 1992 tarihindeki Nevruz kutlamalarında, Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de, çoğu askeri karakol ve kışlaya, polis karakollarına ve lojmanlara, devlet binalarına, devlet memurlarının evlerine yoğun bir saldırı düzenlemiştir. Ayrıca şehir merkezlerindeki evlerden güvenlik güçlerine ateş açılarak halk ile güvenlik güçleri karşı karşıya getirilmeye çalışılmış¹⁷², ancak uygulanmaya çalışılan plan gerçekleştirilememiştir.

Bu eylemler ile amacına ulaşamayan örgüt, 1992 yılının Ağustos ayında, Irak'ın kuzeyinden Türkiye'ye gelen örgüt mensupları ve şehir içerisindeki işbirlikçileri marifetiyle kurtarılmış bölge oluşturmak maksadıyla Şırnak'a yönelik şehri ele geçirmeyi amaçlayan bir eylem planlamıştır. Ancak güvenlik güçlerinin göstermiş olduğu kararlı tutum sayesinde bu hedef gerçekleştirilememiştir. Böylece örgüt, 1992 yılı sonları itibarıyla güvenlik güçlerinin yurtiçi ve yurtdışında etkili operasyonlar yapması¹⁷³, hedeflenen kurtarılmış bölgeler oluşturulamaması ve istenen kitle ayaklanmasının gerçekleştirilememesi nedeniyle askeri ve siyasi açıdan zor durumda kalmıştır.¹⁷⁴

Bu dönemde örgütü olumsuz etkileyen bir diğer gelişme ise Irak'ın kuzeyinde yaşanmıştır. ABD, Körfez savaşından sonra Irak'ın kuzeyinde seçimlerle meşrulaştırılmış

¹⁶⁹ Doğan, a.g.e., 98-99

¹⁷⁰ Irak İstihbarat servisi, Körfez savaşı sırasında Türkiye'deki ABD üsleri hakkında bilgi almak için PKK mensuplarından yararlanmıştır. Bunun karşılığında ise PKK'ya başta roketatar ve havan olmak üzere çok sayıda silah vermiştir. Ayrıca Irak ordusuna bağlı birlikler, Irak'ın kuzeyinden çekilmesi sırasında örgüte çok sayıda silah bırakmıştır.

¹⁷¹ Özdağ, a.g.e., 86

¹⁷² Öcalan, bu eylemlerle ilgili olarak "1992'de kitlenin gücünü gördüm" açıklamasını yapmıştır.

¹⁷³ Bu dönemde güvenlik güçleri tarafından PKK'nın Kuzey Irak'ta bulunan kamplarına yönelik kara birlikleri ile sınır ötesi hareketler yapılmıştır. Ayrıca hava hareketleri düzenlenmiştir.

¹⁷⁴ Kaya, a.g.e., 199-203

Federe Kürt Devleti kurma politikasını uygulamaya başlamış ve Ekim 1992'de federe bir Kürt Devleti ortaya çıkmıştır. Bölgede bu gelişmeler yaşanırken, 2 Ekim 1992 tarihinde KDP ve KYB'ye bağlı peşmergeler PKK'ya karşı operasyon yapmaya başlamıştır. PKK'ya operasyon yapılması ile bölgede kurulan federe Kürt devletine karşı Türkiye'nin tepki vermesi engellenmiştir.

PKK, 1990'lı yıllarda Türkiye gündeminin önemli bir kısmını meşgul ederken, güvenlik güçleri ise terörle mücadelede yeni bir yaklaşım sergilemeye başlamıştır. Bu kapsamda güvenlik güçleri, karakol, köy ve mezra gibi yerleşim yerlerinde birim savunması yerine alan hakimiyeti anlayışını benimsemiştir.¹⁷⁵ Polis ve Jandarma birimleri çatısı altında Özel Timler güçlendirilerek bölgede ön plana çekilmiştir. Terörle mücadelede çok etkin bir döneme girilmiş ve örgüt 1993 yılından itibaren ağır darbeler almaya başlamıştır. Güvenlik güçlerinin yeni mücadele konseptinin hayata geçirilmesi ile birlikte bölgede etkinlik sahası güvenlik güçlerine geçmiş ve örgütün stratejik denge durumuna gelmesine müsaade edilmemiştir. PKK'nın bu dönemden sonra coğrafi alan hakimiyeti gerilemeye başlamıştır.

Güvenlik güçlerinin etkili operasyonları ile önemli kayıplar veren ve bölgede oluşturduğu alan hakimiyetini yitirmeye başlayan PKK, örgütün içine düştüğü bu kötü gidişatı durdurmak maksadıyla, 17 Mart 1993 tarihinde, Lübnan'ın Bar Eliyas kasabasında bir basın toplantısı düzenlemiştir. KYB yöneticisi Celal Talabani ile birlikte basın mensuplarının karşısına çıkan Öcalan, tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. Böylece örgüt, sonraki dönemlerde devam edecek olan taktiksel ateşkes süreçlerinin birincisini gerçekleştirmiştir. Ancak bu ateşkes süreci içerisinde küçük çapta çatışmaların devam etmesi, ateşkes ilanının bir strateji gereği olduğunu göstermiştir.¹⁷⁶ Bayık'a göre bu ateşkes örgütün yeniden toplanmasını sağlamak ve lojistik problemlerini çözmek amacıyla ilan edilmiştir.¹⁷⁷

PKK, bir yandan silahlı eylemlerini sürdürürken bir yandan da legal olarak siyasi alanda partileşmenin ve etkili olmanın yollarını aramıştır. Bu kapsamda Sosyal Demokrat

---

¹⁷⁵ Bila, a.g.e., 35

¹⁷⁶ Özeren ve Sever, a.g.e., 65-66

¹⁷⁷ Bayık, a.g.e., 191-194

Halkçı Partisi (SHP)'den ihraç edilen ve istifa eden 10 milletvekilinin¹⁷⁸ 7 Haziran 1990 tarihinde kurduğu Halkın Emek Partisi (HEP), örgütün “legal kurum ve kuruluşlar oluşturarak halk katmanlarının bunlar etrafında bir araya getirilmesi” amacına hizmet etmiştir.¹⁷⁹ HEP¹⁸⁰, 1991 Genel Seçimlerinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) ile ittifak yaparak Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'de 22 milletvekili kazanmıştır. Öcalan, bu parti ile ilgili olarak “PKK tabanının desteğiyle ayakta kaldığı” şeklinde ifadelerde bulunmuştur. HEP, bir süre sonra kapatılsa da PKK'nın siyasallaşmasında bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir.¹⁸¹

PKK, bu dönemde, Doğu-Güneydoğu bölgesinde gerilim ve korku kültürü yaratarak kendi varlığını topluma kabul ettirmeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede zorun rolünü yaşama geçirecek eylemlere başlamıştır. Bu minvalde örgüt halka karşı “ya devletin tarafındasınız, ya da bizim” diyerek toplumsal kırılmalara yol açmış ve bu toplumsal kırılmalar sonucu bölgede çatışma dönemi başlamıştır. Sistemli gerilimin bölge genelinde geçerli düzen haline gelmeye başlamasıyla birlikte, örgüt istediği şekilde eylemlerini yönlendirmeye ve halkın belli bir kesimini yanına çekmeyi başarmıştır.¹⁸² Ancak bu dönemde silahlı mücadele bakımından en iyi dönemini geçirmesine rağmen uzun süreli halk savaşı stratejisinin stratejik denge aşamasını oluşturan ve özellikle halkın yoğun desteği ile ülke içerisinde kurtarılmış bölgeler kurulmasını gerektiren ikinci dönemine geçememiştir. PKK'nın bu aşamaya geçememesinin en önemli sebebi güvenlik güçlerinin mücadele stratejisini değiştirerek “topyekün savaş” ve “alan hâkimiyeti” yaklaşımını uygulamaya geçmesi olmuştur.

2.6. PKK'nın Askeri Yenilgi Dönemi (1993-1999)

1993 yılında PKK, uzun süreli halk savaşı stratejisinin ikinci aşaması olan stratejik denge aşamasına geçememesi, Doğu-Güneydoğu'da hedeflenen kitle ayaklanmasını

¹⁷⁸ 14-15 Ekim 1989 tarihleri arasında Fransa'da düzenlenen Kürt Konferansına izinsiz olarak katılan yedi SHP'li milletvekili partiden ihraç edilmiş ve müteakiben ihraç edilen bu milletvekillerine destek olmak amacıyla bazı milletvekilleri ise SHP'den istifa etmiştir

¹⁷⁹ Bila, a.g.e., 36-37

¹⁸⁰ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, PKK ve terör bağlantısı sebebiyle HEP'in kapatılmasına yönelik Anayasa Mahkemesine dava açması sonrasında HEP'in devamı niteliğinde olan Demokrasi Partisi (DEP) 7 Mayıs 1993 tarihinde kurulmuş ve HEP'li milletvekilleri DEP'e geçmiştir. HEP ise “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozma amacını taşımak ve bu yolda faaliyette bulunmak” sebebiyle 14 Temmuz 1993 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır.

¹⁸¹ İmset, a.g.e., 299

¹⁸² Özeren ve Sever, a.g.e., 60

gerçekleştirememesi, kurtarılmış bölgeler oluşturamaması, uluslararası konjonktürün değişmesi ve güvenlik güçlerinin etkili operasyonları neticesinde önemli kayıplar vermesi ile birlikte bölgede oluşturduğu alan hakimiyetini yitirmeye başlamış ve ciddi bir çıkmaza girmiştir. Bu kapsamda PKK, mevcut tıkanıklığı aşmak, örgütün toparlanmasını sağlamak ve ihtiyaçlarını gidermek amacıyla tek taraflı olarak sözde bir ateşkes ilan etmiştir.

1993 yılının Mart ayında ilan edilen ve Nisan ayında uzatılan sözde bu ateşkes, 24 Mayıs 1993 tarihinde, Bingöl’de, silahsız 33 askerin şehit edilmesiyle son bulmuştur. Bu olay, Türk toplumunda önemli bir psikolojik kırılma yaratmış ve terörle mücadelede bir dönüm noktası olmuştur. Bu olaydan sonra sözde ateşkes sürecindeki küçük çaplı çatışmalar, topyekün savaş politikası çerçevesinde şiddetli çatışmalara dönüşmüştür. Bu kapsamda güvenlik güçleri tarafından PKK’ya yönelik yurtiçinde ve yurtdışında etkili operasyonlar düzenlenerek, örgütün alan hakimiyetine büyük bir darbe vurulmuştur. Bu operasyonlar ile önemli ölçüde zayıflayan PKK, 1993 yılındaki ateşkes kararının alındığı ortamdan daha da kötü bir duruma gerilemiştir.¹⁸³

Güvenlik güçleri tarafından yapılan etkili operasyonların yanı sıra PKK, ateşkes sonrası dönemde stratejik bir hata yapmış ve düzenli ordu tarzı bir örgütlenmeye geçmeye çalışmıştır. Bu örgütlenme anlayışı ile birlikte örgüt, yaşanan çatışmalarda çok fazla zayıflamış ve önemli ölçüde gerilemiştir.¹⁸⁴ Örgütün gerilemesindeki diğer bir önemli faktör ise dağ kadrosundaki örgüt mensuplarının nicel olarak genişlemesine rağmen nitelik açısından zayıflaması olmuştur. Yaşanan çatışmalarda eski katılımlı ve tecrübeli örgüt mensuplarının etkisiz hale getirilmesi ile birlikte PKK, örgüt mensuplarının niteliği bakımından önemli bir darbe almıştır.¹⁸⁵

PKK, bu süreçte, diğer Kürt grupların ve oluşumların da desteğini almak amacıyla, 1993 yılının Mart - Haziran ayları arasında, Irak’ın Kuzeyindeki Zeli Kampında Kürdistan Ulusal Meclisi (KUM) adı altında sözde bir meclis toplamaya çalışmıştır. Uluslararası kuruluşların ve yabancı devletlerin desteğini alabilmek için toplanan bu sözde meclis, hedeflenen başarıyı sağlayamamıştır. Yaşanan bu başarısızlık sonrası örgüt, Öcalan’ın talimatları doğrultusunda kuruluş ideolojisiyle örtüşmeyen farklı arayışlar içerisine girmiştir. İslami bağlılığı yüksek grupları örgüte kazandırmak ve kamuoyuna imaj

---

¹⁸³ Özdağ, a.g.e, 110-111

¹⁸⁴ Jondergen ve Akkaya, a.g.e., 107

¹⁸⁵ Özeren ve Sever, a.g.e., 67

değişikliği mesajı vermek amacıyla Kürdistan İslam Hareketi (KİH) adı altında bir grup oluşturulmuştur.¹⁸⁶

1994 yılına gelindiğinde PKK, genel olarak yaptığı eylemlerle çatışma ortamını alevlendirmeye çalışmış ve örgütün geçirdiği bu kötü dönemi durdurmanın yollarını aramıştır. Bu kapsamda PKK, kötü gidişatı durdurmak, genel bir değerlendirme yapmak ve yeni stratejiler belirlemek amacıyla, 5-15 Mart 1994 tarihleri arasında, Suriye’de, Öcalan öncülüğünde örgütün III. Konferansını gerçekleştirmiştir. Bu konferansta alınan en önemli karar ise ülke genelindeki şiddetin ve silahlı eylemlerin iyice tırmandırılarak, özellikle bir önceki yıl verilen ağır kayıpları telafi etmek şeklinde olmuştur.

Genel amacı silahlı eylemleri ve şiddeti arttırmak olan III. Konferansta; “Kuzeye Açılım Planı” çerçevesinde örgütün etki alanında bulunmayan Karadeniz bölgesindeki illere¹⁸⁷ açılarak bölgeyle Gürcistan-Ermenistan hattında bir koridorun oluşturulması, sonraki süreçte bu koridorun lojistik, silah ve mühimmat ikmalinde kullanılması, millitan sayısını arttırmak amacıyla eyaletler ve bölgeler üstü saha komutanlıklarının oluşturulması¹⁸⁸, Doğu-Güneydoğu bölgesindeki halka yönelik yayın yapmak üzere bir kanalın kurulması¹⁸⁹ ile metropollerde ve turizm bölgelerinde sabotaj, kundaklama ve bombalama vb. gibi sansasyonel nitelikli eylemler gerçekleştirilerek, terörün Türkiye geneline yaygınlaştırılması gibi önemli kararlar alınmıştır.¹⁹⁰

Bu çerçevede PKK, eylemlerini ülke geneline yaygınlaştırarak kırsal alanda yaşanan hayal kırıklığını gidermeyi, devletin bölgede siklet merkezi oluşturmasını engellemeyi, güvenlik güçlerinin bölgedeki dikkatini batıdaki metropol illerde yapmayı planladığı eylemlerle dağıtmayı ve bölgedeki örgüt mensuplarına rahat bir nefes aldirmayı hedeflemiştir. Böylece PKK, gerilimi ve şiddeti Türkiyeleştirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda 1994 yılı boyunca yurtdışı ve yurtiçinden batı illerine aktarılan örgüt mensupları

¹⁸⁶ Abdurrahman DÜRRE isimli şahıs tarafından Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan Mollalar Birliği ve Kürdistan Dindarlar Birliği adlı grupların lağvedilmesi sonucunda bir çatı grup olarak kurulmuştur.

¹⁸⁷ Karadeniz’deki Gümüşhane, Bayburt, Trabzon, Artvin, Rize, Giresun, Samsun gibi iller, faaliyet yürütülecek alan olarak belirlenmiştir.

¹⁸⁸ Bu konferansta sonrasında örgüt mensuplarının faaliyet göstereceği üç sözde saha ve sekiz sözde eyalet oluşturulmuştur.

¹⁸⁹ 15 Mayıs 1995 tarihinden itibaren yayın yapmaya başlayan MED TV adıyla bir kanal kurulmuştur.

¹⁹⁰ Doğan, a.g.e., 99-103

vasıtasıyla başta İstanbul, İzmir ve Antalya olmak üzere birçok ilde çok sayıda sabotaj, bombalama ve orman yakma gibi eylemler gerçekleştirilmiştir.¹⁹¹

PKK, bu gelişmelere paralel olarak dönem içerisinde silahlı eylemler yanında legal alanda siyasi faaliyetlerini de yoğunlaştırmış ve 27 Mart 1994 tarihindeki yerel seçimleri boykot etmesi için DEP’i yönlendirmiştir. Örgüt, yerel seçimlerin boykot edilmesi kararının etkin uygulanması amacıyla DEP üzerinden parti çalışmaları yapmış, örgüt menfaatleri doğrultusunda kundaklama ve sabotaj gibi çeşitli eylemler gerçekleştirmiştir. Ancak PKK, bu strateji ve taktik ile yerel seçimlerden elde etmek istediği neticeyi alamamıştır. DEP, bu seçimlerde bölgedeki belediyelerin çoğunu kaybetmiş ve örgütün bu belediyelerin imkânlarını kullanma planları başarısız olmuştur.

PKK, legal alanda siyasi faaliyetleri yönlendirmeye çalışırken aynı dönem içerisinde devlet yetkilileri tarafından ise terörle mücadele kapsamında örgütün siyasi alandaki uzantılarına yönelik tedbirler alınmaya başlanmıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından, 16 Haziran 1994 tarihinde, DEP’in söylem ve faaliyetlerinin PKK’nın faaliyetleri ile paralellik göstermesi nedeniyle DEP’in kapatılmasına, milletvekilleri hakkında adli işlem başlatılmasına ve örgüte müzahir basın-yayın organlarının faaliyetlerinin durdurulmasına karar verilmiştir. Böylece PKK’nın kitle desteğini sağlamaya ve giderek meşruluk zeminine oturmaya yönelik legal faaliyetlerini akamete uğratılmıştır. Ancak DEP’in kapatılma olasılığına karşı yedek parti olarak 11 Mayıs 1994 tarihinde kurulan Halkın Demokrasi Partisi (HADEP), DEP’in kapatılması ile birlikte DEP’in yerini almış ve faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir.¹⁹²

Siyasi alanda bu gelişmeler yaşanırken örgüt içerisinde yaşanan hayal kırıklığının giderilmesi yönündeki çabalar da devam etmiştir. Öcalan, günlük talimatlar ile tırmandırmayı hedeflediği eylemlerde genel başarısızlığın sürmesi üzerine 1994 yılının ortalarından sonra üst düzey örgüt mensuplarına hitaben yayınlanan talimatlarını tehdit ve hakarete dönüştürmüştür. Öcalan, 1994 yılı sonunda yapılacak V. Kongresi için “yargılama kongresi” olacağı hususunu vurgulayarak, mevcut başarısızlığın uygulanan stratejilerinden-

---

¹⁹¹ Kaya, a.g.e., 209-210

¹⁹² Bila, a.g.e., 38

taktiklerinden kaynaklanmadığını, bu başarısızlığın elemanlardan kaynaklandığını belirtmiş ve örgüt mensuplarını bu yönde motive etmeye çalışmıştır.¹⁹³

Bu gelişmeler çerçevesinde PKK, 8-28 Ocak 1995 tarihleri arasında, Irak'ın kuzeyindeki Haftanın kampında, V. Kongresi'ni gerçekleştirmiştir. Kuruluşundan itibaren Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen PKK, V. Kongresinde dünya siyasi konjonktüründeki gelişmelere paralel olarak bu ideolojiden vazgeçebileceğinin sinyallerini vermeye başlamıştır. Bu kapsamda V. Kongrede öncelikle örgüt ablemindeki orak çekicin çıkarılması kararlaştırılmış ve 1978 yılından beri uygulamada olan örgüt programı ile tüzüğünde değişikliğe gitmiştir. Bu değişiklikler ile dünyada sosyalist sistemin çöküşüne bağlı olarak, klasik sosyalizm görüşlerinde değişiklik yapılması ve PKK'ya özgü bir sosyalizm teorisinin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Bu bağlamda PKK, varlığını devam ettirmek için ideolojisini büyük ölçüde yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Örgüt içerisinde Marksist-Leninist ideoloji yerine "demokratik sosyalizm" benimsenmeye başlanmış ve örgüt yapısı buna göre dizayn edilmeye çalışılmıştır. V. Kongrede sunulan Politik Rapor, örgütün nasıl kendine özgü sosyalist bir çizgiye ulaşmaya çalıştığını gösteren önemli bir belge olmuştur. Öcalan, bu rapordaki aşağıdaki ifadeleri bu değişimi kanıtlar nitelikte olmuştur.

1977'nin dünyası başkaydı, şimdiki dünya başkadır. Sovyetler Birliği yıkılmış, Sovyet Bloğu dağılmış ve sosyalizm cephesinde ciddi gelişmeler ortaya çıkmıştır. Ancak sosyalizmde bir dönemin, sosyalizmin ilkel ve vahşi döneminin sonu gelmiş ve sosyalizmde yeni bir döneme, olgunluk dönemine girilmiştir. Partimiz, sosyalizmin bu yeni döneminin önde gelen bir sosyalist hareketi durumundadır ve bu iddiayla devrimci çalışmalarını yürütmektedir.

Sosyalizmin yaratıcı ve bilimsel uygulamasını esas alan partimiz, sosyalizme kazandırdığı yeni yorumlarla olgunluk dönemi sosyalizmin gelişmesine katkı sunmaktadır. Partimizin sosyalizm anlayışı ve partimizde gerçekleşen sosyalizm, dünyada yaşanan sosyalizmleri aşmaktadır.

Sovyet düzenini ortaya çıkaran klasik komünist partilerin tasfiye olması ve Sovyetler Birliği'nin yıkılması sonucunda yeni bir dünya durumu ortaya çıkmıştır.¹⁹⁴

PKK'nın bu yöndeki ideolojik değişim ve dönüşüm çabaları zorunlu olarak örgütün stratejik hedef ve taktiklerine de yansımıştır. Öcalan, bu dönemde silahlı propogandayı

¹⁹³ Kaya, a.g.e., 214

¹⁹⁴ Özcan, a.g.e., (Ek:Politik Rapor, Parti Programı, PKK V. Kongresi), 370

tamamen terk etmemekle birlikte giderek silahlı propoganda yerine siyasallaşma sürecine evrilmeye başlamıştır. Bu kapsamda örgüt, yurtdışında ve yurtçinde siyasi faaliyetlerini Kürt kimliğinin tanınması eksenine oturtmaya çalışmıştır. Öcalan, ulus devlet hedefli ayrılıkçı hareketlerin zayıfladığı bir dünya düzeninde ayrılık yerine demokrasi ve özgürlük temelli tezler ortaya koyarak, örgütün varlığını korumaya çalışmıştır.

Değişen koşullara ideolojik ve örgütsel açıdan uyum sağlayıp yeni stratejiler geliştirmeye çalışan PKK, bu kongrede yapılan program ve tüzük değişikliği ile Öcalan'la bütünleşmiş olan "Genel Sekreter" ibaresini "Parti Genel Başkanı" olarak değiştirmiş ve bir "Başkanlık Konseyi" kurulması kararı almıştır.¹⁹⁵ Örgüt içerisindeki kadınların daha etkin olarak kullanılması ve kadın-erkek münasebetlerindeki kontrolsüzlüğü gidermek maksadıyla kadın örgütlenmesine gidilerek, sadece kadınlardan oluşan birliklerin oluşturulması planlanmıştır.¹⁹⁶

Bu kongrede metropollerde yapılacak eylemlerle PKK'nın şehirlerde bile etkili olduğu düşüncesini yerleştirip korku ve yılgınlık yaratarak, siyasî alanda devletin PKK ile diyaloga zorlanması, örgütün yeniden yapılanması¹⁹⁷ ve yeni eylem taktikleri ile eylemselliğin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca sol tandanslı örgütler ile ittifak yaparak Karadeniz'e açılma kararı alınmış ve intihar saldırısı türünde sansasyonel eylemlerin yapılması kararlaştırılmıştır. Öte yandan, kongre sürecinde Avrupa alanında Sürgünde Kürt Parlamentosu (SPK) adıyla bir propoganda grubu oluşturulmuştur.¹⁹⁸

PKK'nın V. Kongre'de aldığı kararlar doğrultusunda oluşturduğu tavır, hem değişim söylemlerinin somutlaştırılması, hem de özellikle Batılı ülkeler nezdinde ilgi ve destek bulma hususunda önem arz etmektedir. Kongre sonrası PKK, Batı'ya karşı diplomatik ve kurumsal olarak siyaset oluşturmaya başlamıştır. Avrupa alanında SPK'nın kurulması ile birlikte örgüt, terörist kimliğinden sıyrılmayı ve bütün Kürtlerin temsilciliğini yaptığı imajını yaratmayı amaçlamıştır. Bu minvalde örgüt mensuplarınca Avrupa alanında ulusal ve uluslararası resmi kuruluşlar, siyasi partiler, hükümet dışı

---

¹⁹⁵ Bila, a.g.e., 38

¹⁹⁶ Kaya, a.g.e., 215-216

¹⁹⁷ PKK, III. Konferansında belirlediği sözde üç saha ve sözde sekiz eyaletten oluşan yapılanmasını geliştirerek sözde saha yapısını dörde, sözde eyalet sayısını ise 12'ye çıkarmıştır.

¹⁹⁸ Özdağ, a.g.e., 136

kuruluşlar ve baskı grupları gibi çevrelerle temasa geçilerek, PKK'nın stratejisi ve dönem hedefleri lehine görüşmeler yapılmıştır.

Kongrede alınan kararlar çerçevesinde Yunanistan'daki örgüt kamplarında şehir faaliyetleri ve patlayıcılar konusunda eğitim gören örgüt mensupları, Türkiye'ye aktarılmaya başlanmıştır. Böylece Doğu-Güneydoğu bölgelerinde yapılan eylemlerin yanı sıra Batı'daki metropollere ve turistik bölgelere yönelik eylemlerin devam ettirilmesi amaçlanmıştır. Ancak, güvenlik güçleri tarafından yurtiçi ve yurtdışında yapılan başarılı operasyonlarla örgütün uygulamaya koyduğu taktik ve stratejiler engellenmiştir. Özellikle 20 Mart - 2 Mayıs 1995 tarihleri arasında icra edilen sınır ötesi harekat (Çelik Harekatı) ile birlikte çok sayıda silah ve mühimmat ele geçirilmiş ve Irak'ın kuzeyindeki çok sayıdaki kamp yok edilmiştir.¹⁹⁹

Türkiye, diğer operasyonlardan farklı olarak Çelik Harekatı'nda KDP ve KYB gruplarından da yararlanmıştı. Güvenlik güçlerinin bölgeden çekildikten sonra PKK ile KDP arasında çatışmalar başlamıştır. PKK, KDP ile çatışarak bölgede politik realitenin bir parçası olduğu mesajı vermeyi ve 09 Ağustos 1995 tarihinde Türkiye, ABD, KDP ve KYB'nin katılımı ile İrlanda/Dublin'de yapılacak toplantı sonrasında adı konulan "Dublin Süreci"nin dışında bırakılmayacağını göstermeyi hedeflemiştir. PKK ile KDP arasındaki çatışmalar, taraflar arasındaki ateşkes tarihi olan 10 Aralık 1995 tarihine kadar sürmüştür. Bu süreçten sonra Türkiye - KDP ilişkileri bozulmaya başlamıştır.²⁰⁰

Öcalan, örgütün alan hakimiyetini yitirmesi sebebiyle içine girilen çıkmazı aşabilmek için, 1994 yılından itibaren söylemlerini değiştirerek, *bütün çözümlere açık olduğunu ve Türkiye'yi bölme niyetinde olmadığını* ifade etmeye başlamıştır. Bu söylemler ile Öcalan, siyasal çözüm yollarının tıkanmaması için bir çeşit ön alma stratejisi izlemiştir²⁰¹ ve sözde iyi niyetini göstermek maksadıyla 15 Aralık 1995 tarihinde tek taraflı olarak ikinci kez ateşkes ilanı yapmıştır. Ancak bu ateşkes, birinci ateşkes sürecinde olduğu gibi örgütün dönemselsel olarak uyguladığı bir strateji olarak ilan edilmiştir. Öcalan, bu ateşkes ile örgütü yeniden toparlamayı, 24 Aralık 1995 tarihinde yapılacak genel seçimler öncesi

¹⁹⁹ Kaya, a.g.e., 218-224

²⁰⁰ Özdağ, a.g.e., 140-141

²⁰¹ Özeren ve Sever, a.g.e., 67-68

HADEP'in elini güçlendirmeyi²⁰² ve uluslararası kamuoyunda savaş yanlısı olmadığı imajı oluşturarak Türkiye üzerinde uluslararası bir baskı kurmayı²⁰³ amaçlamıştır.²⁰⁴

PKK, 1995 sonrası dönemde silahlı mücadeleyi Türkiye geneline yaymak ve örgüt dinamizmini devam ettirmek amacıyla sabotaj ve bombalama türü eylemlerin yanında intihar eylemleri yapmaya başlamıştır. Örgütün intihar eylemlerini tercih etmeye başlamasında, bu eylem türünün hedef kitle üzerindeki etkisi ve yüksek propaganda gücüne sahip olma özelliği etkili olmuştur. İntihar eylemleri, örgütün, çıkmaza girdiği süreçlerde kullandığı stratejilerden biri olmuştur. PKK, intihar eylemleri ile ülke gündemini meşgul ederek etkili bir şekilde örgüt propogandası yapma fırsatı kazanmıştır. Örgüt tarafından 1996 ve 1997 yıllarında özellikle kadın örgüt mensuplarının kullanıldığı çok sayıda intihar türü eylem/girişim gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan örgüt, bu dönemde, HADEP üzerinden cephe faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Her yıl olduğu gibi 1996 yılı boyunca da PKK'nın açlık grevi ve benzeri nitelikteki cezaevi faaliyetleri devam etmiştir. HADEP, cezaevlerindeki açlık grevlerine kendi binalarındaki açlık grevleriyle destek vermiştir. Ayrıca HADEP, kitleler içinde daha etkin hala gelebilmek amacıyla dindar çevrelerin de desteğini almaya çalışmış ve KİH mensuplarıyla müşterek faaliyetler yürütmüştür. Anayasa Mahkemesi tarafından HADEP'e II. Olağan Kongresindeki olaylar nedeniyle kapatma davası açılması ile bu partiye ikame olarak 24 Ekim 1997 tarihinde Demokratik Halk Partisi (DEHAP) kurulmuştur.²⁰⁵

Klasik yaklaşımı ile 1996 yılının da *atılım yılı* olacağı proroandasını yapan PKK, eylem alanları olarak şehir merkezlerini hedef göstermiş, intihar saldırılarına başlamış ve savaşın Türkiyelileştirilmesi söylemi ile çatışmaları Karadeniz ve Akdeniz bölgelerine yaymayı hedeflemiştir.²⁰⁶ Diğer taraftan, SKP marifetiyle Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde²⁰⁷ toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantılarda Türkiye'de yaşayan Kürt toplumuna baskı yapıldığı iddiaları ile Avrupa ülkeleri etki altına alınmaya ve bu ülkelerde PKK'nın Kürt toplumunu temsil ettiği algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

²⁰² HADEP bu seçimlerde 1 milyon 168 bin oyla, Türkiye genelinde %4,17'lik, Doğu-Güneydoğu illerinde ise %17'lik bir orana ulaşmıştır. Bu sonuç PKK'nın Kürt milliyetçiliği ekseninde "siyasal taban oluşturduğu" ve "Kürt ulusal bilinci" yarattığı biçimde yorumlanmıştır. (Bila, a.g.e., 38)

²⁰³ Graham, F. (2015). Türkiye'nin Kürt Meselesi. İstanbul: Profil Yayınları, 52

²⁰⁴ Kaya, a.g.e., 222

²⁰⁵ Kaya, a.g.e., 229-230

²⁰⁶ Özdağ, a.g.e., 144

²⁰⁷ Hollanda, Avusturya, Rusya, Danimarka, İtalya ve Norveç

PKK, V. Kongrede aldığı kararlar doğrultusunda hedeflenen amaçlarına ulaşamayınca, 1-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında eleştirisel bir değerlendirme yapmak amacıyla, Suriye’de, örgütün IV. Konferansını gerçekleştirmiştir. V. Kongre ile büyük benzerlikler gösteren bu konferansta metropollerde istenen eylemlerin yapılamadığı belirtilmiş, kurtarılmış alanların oluşturulması, kitlesel başkaldırlara (serhildan) ve intihar eylemlerine devam edilmesi, il ve ilçe merkezlerine yönelik baskınlar düzenlenmesi ile eleman sayısının arttırılması yönünde kararlar alınmıştır.²⁰⁸

“Savaşın Türkiyeleştirilmesi” olarak adlandırılan şiddet politikalarının uygulanmaya çalışıldığı 1996 yılı ile Öcalan’ın “savaşın bir yıl içinde ya Türk devletinin ya da PKK’nın kazanması ile sona ereceği” açıklamasını yaptığı 1997 yıllarının örgüte hiçbir kazanım getirmemesi, 1993 yılından itibaren gün yüzüne çıkan tıkanmanın zirve yapmasına sebep olmuştur. Bu yüzden Öcalan, 27 Ağustos 1998 tarihinde, örgüte müzahir bir kanal olan MED-TV aracılığıyla, 1 Eylül 1998 tarihinden Nisan 1999 tarihine kadar geçerli olacak bir ateşkes ilan etmiştir. Bu ateşkese rağmen Öcalan, güvenle barındığı Suriye üzerindeki Türk baskısının arttırılması ile 9 Ekim 1998 tarihinde bu ülkeden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Sırasıyla Yunanistan, Rusya, İtalya, Yunanistan ve Kenya’ya giden Öcalan, 15 Şubat 1999 tarihinde, Kenya’da, yakalanarak Türkiye’ye getirilmiştir. Yaklaşık 130 gün süren bu seyahat sürecinde olası bir durumda PKK yönetiminin bir arada bulunması amacıyla, Aralık 1998 - Şubat 1999 tarihleri arasında, örgütün VI. Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede önemli kararlar alınmasına rağmen Öcalan’ın yakalanması sonrasındaki farklı söylemleri, bu kararların uygulanmasının önüne geçmiştir.

---

²⁰⁸ Doğan, a.g.e., 106-107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞİŞEN STRATEJİLER KAPSAMINDA PKK'NIN YAPILANMA VE SİYASAL ALAN ÇALIŞMALARI

3.1. Değişim Arayışları ve Yeni Dönem Stratejilerin Belirlenmesi (1999-2004)

Öcalan'ın, 16 Şubat 1999 tarihinde yakalanması esnasında ve yargılaması sürecinde “*Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin emrinde olduğunu, ülkesini sevdiğini, pişman olduğunu ve çözüm için her türlü yardımı yapmaya çalışacağını*” şeklindeki beyanları kamuoyunda geniş bir yankı uyandırmış ve örgütün tasfiye olabileceği bile söylenmeye başlanmıştır. Öcalan'ın bu söylemleri örgüt mensupları tarafından derin bir şaşkınlık ve hayal kırıklığıyla karşılanmış, sonraki süreçte ise örgüt içerisinde karışıklıklar yaşanmasına neden olmuştur.

Öcalan'ın yakalanması sonrasında örgüt mensuplarınca başta metropoller olmak üzere yurt genelinde sokak eylemleri gerçekleştirilmiş, yurtdışında protesto eylemleri düzenlenmiş ve yargılama sürecinin sonunda ise idam cezasının açıklanmasına müteakip intihar türü eylemler düzenlenmeye başlanmıştır. Öcalan, Ağustos 1999 tarihinde, idam cezası aldıktan iki ay sonra terör örgütüne yönelik silahlı mücadelenin askıya alınması ve Türkiye'den çekilme talimatı vermiştir.²⁰⁹ Bu talimat üzerine PKK, örgüt mensuplarının büyük bir bölümü yurtdışına çekmiş ve sözde ateşkes ilanı yapmıştır.²¹⁰

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin yapmış olduğu yasal bir değişiklik ile idamın kaldırılması²¹¹ ve Öcalan'ın idam edilemeyeceğinin anlaşılması sonucunda Öcalan'ın yakalandıktan sonraki söylemleri ile mahkeme sürecindeki ifadeleri kamuoyu gündeminden düşerek unutulmuştur. Böylece Öcalan, yakalanmasına, tutuklanmasına, mahkum edilmesine ve hapsedilmesine rağmen İmralı Adası'ndan avukatları aracılığıyla PKK'yı yönlendirmeye devam etmiş, kadroların sadakatini yeniden sağlamış ve örgüt içerisinde liderlik konumunu korumayı başarmıştır.

Öcalan'ın mahkeme sürecinde hazırlamış olduğu savunmaları Kürdistan Devriminin Yolu (1975) isimli örgüt manifestosunun yerini almaya başlaması, örgüt

²⁰⁹ Marcus, a.g.e., 381

²¹⁰ Özdağ, a.g.e., 40

²¹¹ TBMM'de yaşanan uzun tartışmalar sonucunda 03 Ağustos 2002 tarihinde idam cezası kaldırılmıştır.

açısından köklü bir değişim sürecine işaret etmiştir. Özellikle 2000 yılından sonraki PKK'nın ideolojik çerçevesi, Öcalan tarafından yazılıp hukuksal savunmasının bölümleri olarak yargılandığı çeşitli mahkemelere sunduğu bir dizi metinden oluşmaktadır. Bahse konu bu metinler Türk mahkemelerine²¹² ve Avrupa mahkemelerine²¹³ sunulanlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bu metinler kitaplaştırılarak yayınlanmış ve PKK kongrelerinde örgütün resmi çizgisi olarak kabul edilmiştir.²¹⁴ Bu değişim sürecinde öne çıkan önemli hususlardan birisi, örgütün nihai hedefi olan Bağımsız Birleşik Kürdistan'ın kurulması sözde terk edilerek yerine Demokratik Cumhuriyet tezinin konması olmuştur.

Öcalan'ın yakalanmasının akabinde örgütün temel ideolojisi olan Marksist - Leninist ideoloji ve Kürtçü motifler baskın bir nitelik taşımaya devam etse de, 2000 yılından sonra uluslararası gelişmelere paralel olarak “demokrasi” kavramının istismarına dayanan bir söylem geliştirilmeye başlanmıştır. Bu söylem değişikliği çerçevesinde örgütün nihai hedefinin de değiştiği iddiaları dönemin konjonktürü içerisinde gündeme taşınarak, bu hedef başlangıçta “demokratik cumhuriyet” olarak ifade edilmiştir. Ancak zamanla toparlanan ve güç kazanan örgüt, sonraki dönemlerde taleplerin çitasını yükseltmiş ve “demokratik konfederalizm” ve “demokratik özerklik” söylemlerini ön plana çıkarmıştır.

PKK, Öcalan'ın savunmalarında geçen hususlardan yola çıkarak stratejik ve yapısal bakımdan değişiklikler yapmak ve yeni dönemin temel esaslarını belirlemek amacıyla olağanüstü kongre yapma kararı almıştır. Bu minvalde PKK, 2-23 Ocak 2000 tarihleri arasında, Irak'ın kuzeyinde Kandil bölgesinde VII. Kongresini gerçekleştirmiştir. Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte planlanandan önce yapılan VII. Kongre, örgütün yeni dönemde atacağı adımlar açısından kritik kararlar içermektedir. Özellikle siyasi anlamda alınan kararlar ve söylem değişiklikleri örgütün hayatta kalma çabaları olarak algılanmıştır. Söz konusu bu strateji değişimini “Demokratik Dönüşüm ve Birlik Manifestosu” başlıklı bir bildiriyle ortaya koyan örgüt, yeni dönemdeki çizgisini sözde “Demokratik Siyasal Mücadele” şeklinde tanımlamıştır.

²¹² Türk mahkemelerine sunulan ana metinler; İmralı'daki mahkemeye sunulan metinler, Yargıtay'a sunulan metinler ile Şanlıurfa'daki mahkemeye sunulan metinlerden oluşmaktadır.

²¹³ Avrupa mahkemelerine sunulan ana metinler; 2001'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne sunulan metinler, 2003'te Yunanistan/Atina Mahkemesine sunulan metinler ile 2004'te AİHM'nin Büyük Dairesine sunulan metinlerden oluşmaktadır.

²¹⁴ Jondergen ve Akkaya, a.g.e., 129 -130

PKK, VII. Kongrede Öcalan'ı örgütün onursal başkanı ilan etmiş ve “Demokratik Cumhuriyet ve Barış Projesi” adı ile formüle edilen bir stratejinin kabul edildiğini açıklamıştır. PKK, bu strateji değişikliği ile kuruluşunda açıklamış olduğu “Marksist ve Leninist düzene dayalı, ülke topraklarının da bir kısmını içine alan bölgede bağımsız bir Kürdistan devleti kurma” amacından görünürde vazgeçerek “Kürt halkının kimliğinin tanınması, idamın kaldırılması ve Öcalan'ın serbest bırakılması...” gibi bir takım taleplerde bulunmuştur. Ayrıca PKK'nın dağılmasını engellemek ve örgüt tabanını geniş bir kitleye yaymak amacıyla Serhildan - Sivil İtaatsizlik adı altında “kitlesele şiddet eylemlerinin” yaygınlaştırılması kararı alınmıştır.²¹⁵

Örgüt, bu kongrede yapısal alanda PKK'nın silahlı ayağı olan ARGK'nın feshedilerek yerine HPG (Hêzên Parastina Gel - Halk Savunma Güçleri)'yi; cephe faaliyetlerini yürüten ERNK'nın yerine YDK (Kürt Demokratik Halk Birliği)'yi kurma/oluşturma şeklinde kararlar almıştır. Bu değişim ile örgüt, askeri mücadele yerine sözde demokratik mücadeleye dayanan bir yaklaşım benimsemeye çalıştığı görülmektedir. Böylece “silahlı mücadelenin geri plana itilerek siyasal mücadelenin ön plana çıkarıldığı” söylemi ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca bu kongrede örgütün kuruluşundan bu yana uygulanan “Uzun Süreli Halk Savaşı” stratejisi yerine savunma merkezli “Meşru Savunma” stratejisinin kabul edildiği açıklanmıştır. Meşru Savunma stratejisi, “siyasi kuvvet olarak halk serhildanları” (siyasi boyut) ile “silahlı savunma gücü olarak gerilla eylemleri” (askeri boyut) olan iki temel taktiğin birleşiminden oluşan; pasif, aktif ve topyekün savunma aşamalarını içeren bir strateji olarak tanımlanmaktadır. Pasif savunma, esas itibariyle örgütlenme ve misilleme dışında herhangi bir silahlı faaliyet içerisinde bulunmama durumunu; aktif savunma, düşman olarak kabul edilen tarafı yıpratmak ve etkisiz hale getirmek amacıyla silahlı eylemler düzenleme durumunu; topyekün savunma ise geniş kapsamlı silahlı eylemler ile halk ayanlanmalarını birleştirme durumunu ifade etmektedir.

PKK'nın siyasal bir zeminde hareket eden bir oluşum haline getirilmeye çalışıldığı VII. Kongre sonrasında, 5-22 Ağustos 2001 tarihleri arasında, özet olarak siyasallaşma sürecinin başlangıcında uygulanması gereken hususlar ile bu sürecin nasıl idare edileceği ve halk ayaklanması konusunda değerlendirmelerin yapıldığı örgütün VI. Konferansı

²¹⁵ Özeren ve Sever, a.g.e., 72-73

düzenlenmiştir. Bu kapsamda PKK, “Kürt kimliğinin tanınması, kültürel haklar, Kürtçe yayın ve eğitim hakkının verilmesi” gibi konuları ön plana çıkararak halk ayaklanmasını siyasallaştırma gayretleri göstermeye başlamıştır.

Öcalan, bu dönemde, Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecini iyi okumuş ve demokratik değerleri vurgulayan söylemler geliştirmiştir. Öcalan'ın demokratik değerlere ilgi duymasının başka bir neden ise ABD'de yaşanan 11 Eylül 2001 terör saldırıları olmuştur. Bu saldırılar sonrasında başta ABD olmak üzere birçok ülke tarafından dünya genelinde teröre ve terör örgütlerine karşı ciddi bir mücadele başlatılmıştır. Bu kapsamda PKK, örgütsel ve terör faaliyetlerini sürdürmeyeceğini düşünerek siyasal alanda daha aktif olarak legal ortamda hedefine ulaşmayı planlamıştır. Ayrıca örgüt, uluslararası gelişmeleri dikkate alarak tüzüğünde kendisini toplumsal bir hareket olarak tanımlayan değişiklikler yapmış ve bu yolla uluslararası alandaki baskıdan kurtulmayı hedeflemiştir.

PKK, uluslararası gelişmelere paralel olarak, örgütün 2000'lerin başından itibaren başta ABD ve Avrupa Birliği (AB) olmak üzere çok sayıda devlet tarafından terör örgütleri listesine alınması veya alınmasının beklenmesi²¹⁶ nedeniyle yapısal ve isimsel değişikliklere gitme kararı almıştır. Bu kapsamda PKK, 4-10 Nisan 2002 tarihleri arasında Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği örgütün VIII. Kongre ile kendini meşruiyet alanına taşıma yolundaki en önemli adımlardan birisini atmış ve ismini “Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi” (KADEK - Kongreya Azadi ü Demokrasiya Kurdistanê) olarak değiştirmiştir. Böylece örgüt, güçlü bir örgütlenmesinin bulunduğu AB ülkelerindeki faaliyetlerin engellenmesinin önüne geçmeyi amaçlamıştır.²¹⁷ Ayrıca PKK'nın VIII. Kongresi, KADEK'in I. Kongresi olarak tanımlanmaktadır.

Bu tür bir isim değişikliği ile örgüt, dünya kamuoyuna terör faaliyetlerini sonlandırdığını ve hedeflerine barışçıl bir siyaset izleyerek ulaşacağını duyurmayı amaçlamıştır. KADEK'in kuruluş günü olarak aynı zamanda Öcalan'ın doğum günü olan 4 Nisan 2002 tarihi belirlenmiş ve Öcalan Genel Başkanlığa seçilmiştir. Bahse konu bu kongrede Kürk kimliğinin tanınarak Kürt dili üzerindeki baskıların son bulması, idamın

---

²¹⁶ Mango, A. (2005). Türkiye'nin Terörle Savaşı. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları, 68

²¹⁷ Doğan, a.g.e., 119

kaldırılması, genel af ilan edilmedikçe ve koruculuk sistemi kaldırılmadıkça örgütün silahlı kanadının muhafaza edilmesi şeklinde önemli kararlar alınmıştır.²¹⁸

Alınan bu kararların, PKK'nın hem ulusal hem de uluslararası platformda halihazırda gerçekleştirmeye çalıştığı siyasallaşma çalışmalarını hızlandırmak, örgütün terörist bir örgütten ziyade siyasi bir örgüt olduğu kanısını yerleştirmek, daha önceki stratejisi dahilinde gerçekleştirdiği uzun süreli halk savaşı stratejisinden vazgeçilerek Kürt halkına ait bir kimliğin tanıtımı çerçevesinde bir siyasal stratejinin benimsendiğini ifade etmek ve en nihayetinde örgütün içerisinde bulunduğu mücadelenin sadece örgüte mal edilmesinden ziyade Kürt halkının bir mücadelesi olduğu fikrini yerleştirmek gibi nihai ve önemli amaçlara yönelik olduğu düşünülmektedir.²¹⁹

Irak'ın işgalinde ABD'nin desteklenmesini içeren 1 Mart 2003 tarihindeki tezkerenin TBMM tarafından kabul edilmemesi, bölgede meydana gelen askeri ve siyasal gelişmelerin etkisiyle Kürtlerin ABD'nin müttefiki olmasına ve Kürtçü unsurların bölgeye ilişkin niyetlerinin canlandırılmasına etki etmiş, Türk - ABD ilişkilerinin gerilmesine yol açmıştır. PKK, bu durumu kendi açısından fırsata dönüştürerek ABD'nin operasyonlarında doğrudan hedef alınmamış, rahat bir şekilde Kandil alanını üs bölgesi olarak kullanmış ve yeniden toparlanmak için zaman kazanmıştır. Öte yandan, Irak'ta faaliyet yürütmek amacıyla Nisan 2002'de "Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi" (PÇDK), Suriye'de faaliyet yürütmek amacıyla Ekim 2003'de "Demokratik Birlik Partisi" (PYD) ve İran'da faaliyet yürütmek amacıyla 2003 yılında "Kürdistan Özgür Yaşam Partisi" (PJAK) kurulmuştur.²²⁰

Uluslararası alanda bu gelişmeler yaşanırken, PKK sonraki süreçte atılacak adımları planlamak ve örgüt içi gelişmeleri değerlendirmek amacıyla, 27 Ekim- 06 Kasım 2003 tarihleri arasında, Irak'ın kuzeyindeki Kandil bölgesinde IX. Kongresini (KONGRA-GEL I. Genel Kurul) gerçekleştirmiştir. Kongrede son olarak KADEK ismini alan örgüt feshedilmiş ve yerine "Kürdistan Halk Kongresi" (KONGRA-GEL-Kongra Gele Kürdistan) kurulduğu açıklanmıştır. KADEK'in siyasal zeminde yasal faaliyetler gösteren bir oluşum olduğunu gösterememesi ile AB ve ABD tarafından terör örgütleri listesine

²¹⁸ Kaya, a.g.e., 269-272

²¹⁹ Doğan, a.g.e., 123

²²⁰ Bila, a.g.e., 44-45

alınma korkusu, böyle bir kararın alınmasında etkili olmuştur. KONGRA-GEL'in silahlı bir örgütlenmeye sahip olmadığı ve silahlı eylemler gerçekleştiren HPG oluşumunun özerk bir yapıya sahip olduğu vurgusu yapılmıştır. Böylece örgüt, sonraki dönemde gerçekleştirilecek eylemlerden sorumlu olmayacağını ifade etmeye çalışmıştır.

Örgüt, KONGRA-GEL'in kurulmasıyla birlikte kendi içerisinde büyük bir dönüşüm yaşamış, yayınladığı tüzük ve programlarında bağımsız Kürdistan Devleti kurma fikrinden uzaklaştığını ve yeni hedefinin “Kürt sorununun çözümü temelinde ayrı bir devlet kurmayı hedeflemeyen dört parçada doğrudan demokrasinin egemen olduğu demokratik ekolojik toplumun inşa edilmesi” olduğunu açıklamıştır. Bu doğrultudaki yeni stratejide “Kürdistan coğrafik bir kavramdan ziyade felsefik bir alandır” düşüncesi hakim olmakla birlikte coğrafi sınırları olmayan ancak Kürtlerin asli unsur kabul edildiği dört parçada dört ayrı devletin kurulması fikrinin ortaya çıktığı görülmektedir.

KONGRA-GEL'in kurulmasıyla birlikte ortaya çıkan bu yeni söylemler, Öcalan'ın “Demokratik-Ekolojik Toplum” ile aynı çerçevedeki Demokratik Konfederalizm” tezlerini gündeme getirmiştir. Öncü bir parti olan ve tüm faaliyet alanlarını kontrol eden PKK, yerini parti kompleksindeki farklı parti ve örgütlenmeleri yönetmek yerine koordine edecek olan bir kongre örgütüne bırakmaya yönelik adımlar attığı görülmektedir. Böylece örgüt, İran-İrak-Türkiye ve Suriye'deki Kürtleri kapsayacak “Büyük Kürdistan” projesi üzerine yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu kapsamda KONGRA-GEL, sözde Kürdistan topraklarının içinde bulunduğu dört ülkede faaliyet yürüten ve PKK'ya bağlı farklı parti ve oluşumları koordine edecek bir çatı örgüt olarak düşünülmüştür.²²¹

Gerek yapısal gerekse stratejik olarak girilen köklü değişim sürecinin beklenen atılımı sağlayamaması ve ABD'nin Irak'ı işgal etmesi sonrasında örgüt içi oluşan görüş ayrılıklarının derinleşmesi sebebiyle örgüt, kritik bir sürece girmiştir. Bu görüş ayrılığı ise ilerleyen dönemde Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan ve grubunun örgütten koparak “Yurtseverler Demokrat Parti” (PWD) isimli bir parti kurmalarıyla sonuçlanmıştır. Büyüklük, grup kompozisyonu ve siyasi atmosfer yeni bir parti yaratma inisiyatifi için

---

²²¹ Yavuz ve Şahin, a.g.e., 210-211

uygun olsa da, PWD bir internet sitesi olmaktan öteye geçememiştir. Ancak söz konusu süreçte, örgütten önemli derecede kopuşlar yaşanmış ve örgüt ciddi bir yara almıştır.²²²

Öcalan, yaşanan bu kritik süreci görmüş ve örgütün daha fazla zarar görmemesi için sıkıntıların çözülmesi amacıyla kongre yapma talimatı vermiştir. Bu kapsamda PKK, 16-26 Mayıs 2004 tarihleri arasında, Kandil bölgesinde yaklaşık 478 örgüt mensubunun katılımıyla örgütün X. Kongresini²²³ (KONGRA-GEL II. Genel Kurulu) yapmıştır. Görüş ayrılıkları ve örgüt içi iktidar çekişmelerinin ana gündem konusu olduğu bu kongrede; 1 Eylül 1998 yılından beri yaklaşık 6 yıldır devam eden sözde ateşkese tek taraflı olarak son verildiği ve bundan sonra “aktif meşru savunma” stratejisi uygulayacağı duyurmuştur. Ayrıca PKK, Öcalan’ın talimatları doğrultusunda hizipleşmelerin önüne geçilmesi amacıyla “Yeniden İnşa Komitesi” kurmuştur.²²⁴

PKK, bu süreci “1 Haziran atılımı” olarak adlandırarak sözde ateşkesin kaldırıldığı tarihten itibaren kırsalda ve şehirlerde silahlı eylemlerine tekrar başlamıştır. Özellikle şiddet eylemlerinin halk tarafından yapıldığı imajını vermek amacıyla şehir gerillası olarak adlandırılan, sivilleri ve turistik merkezleri hedef alan ve PKK’nın silahlı bir aygıtı olan “Kürdistan Özgürlük Şahinleri” (TAK-Teyranbuze Azadiye Kürdistan) kurulmuştur.²²⁵ PKK’nın tekrar silahlı eylemlere yönelmesinde Türkiye’nin AB’ye uyum süreci kapsamında demokratikleşme amacıyla yaptığı değişiklikler, ABD’nin Irak’ı işgal etmesi ve Öcalan’ın yakalanması sonrası örgüt içinde meydana gelen hizipleşmeler önemli rol oynamıştır.

Türkiye’nin demokratikleşme çabalarını hızlandırmış olması, PKK’nın istismar ettiği argümanları kaybetmesine ve tabanının zayıflamasına yol açmıştır. Bu durum ise örgütte büyük bir rahatsızlığa sebep olmuştur. Öte yandan PKK, ABD’nin Irak’ı işgal etmesinden sonra ortaya çıkan otorite boşluğundan ve ABD-Türkiye ilişkilerinin gerilmesinden oldukça iyi faydalanmıştır. Bu kapsamda örgüt, ABD ve Bölgesel Kürt Yönetimi ile ilişkilerini geliştirmiş ve bölgede rahat hareket etmeye başlamıştır. Bu ilişkiler çerçevesinde silah ve mühimmatını, teşkilatlanmasını, mali ve lojistik durumunu, insan kaynakları ile eğitimini geliştirmiştir.

²²² Jondergen ve Akkaya, a.g.e., 127

²²³ KONGRA-GEL oluşumunun II. Kongresi olarakta adlandırılmaktadır.

²²⁴ Doğan, a.g.e., 130-131

²²⁵ Temizöz, a.g.e., 431-432

Böylece örgüt kendisini toparlamış, Öcalan'ın yakalanması sonrasında kaybettiği moral ve motivasyonu yeniden kazanmıştır.

Yukarıda bahsedilen nedenlerin yanında PKK'nın silahlı eylemlere başlamasının en önemli sebebi muhtemelen örgüt içindeki hizipleşmeler olmuştur. Öcalan'ın yakalanması sonrası ortaya çıkan görüş ayrılıkları, örgütte olası bölünmelere ve ayrışmalara²²⁶ neden olmuştur. Bu ayrışmalar örgütün hem iç hem de dış stratejilerini önemli ölçüde etkilemiş ve örgütü büyük bir sıkıntıya sokmuştur. Yaşanan bu gelişmeler karşısında örgüt, hizipleşmeler karşısında hayatta kalabilmenin tek formülü olarak silahlı eylemleri görmüş ve 1 Haziran 2004 tarihinden itibaren eylemsellik sürecine başlamıştır.²²⁷

PKK, bu dönemde istenilen düzeyde kitlesel eylemler gerçekleştirilmediği için legal ve illegal alanda faaliyet gösteren örgüte müzahir tüm kurum, kuruluş ve yapıların (sivil toplum örgütleri, belediyeler, siyasi partiler vb.) tek bir merkezden koordine edilmesi için, Aralık 2004 tarihinde, "Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu" (TÜDEK) adı altında yeni bir oluşum kurmuştur. Ancak, örgüt tarafından bu yeni yapının istenilen başarıyı sağlayamaması ve yetersiz kalması nedeniyle sonraki dönemde başka bir yapı olarak adlandırılmasına karar verilmiştir.²²⁸

PKK, örgütün silahlı eylemlere başladığı tarihten Öcalan'ın yakalandığı tarihe kadar yöntem olarak, silahlı gücü vasıtasıyla Türkiye'yi siyasi bir çözüme zorlamayı seçmiştir. Öcalan'ın yakalanmasına kadar olan bu süreçte örgüt, legal siyasi oluşumlara öncelik vermemiş ve siyasi partiler yerine silahlı kadroların/oluşumların belirleyici unsur olduğuna inanmıştır. Ancak Öcalan, yakalandıktan sonra bu mücadele şeklinin sözde zafer getirmeyeceğini görmüş ve kısaca mücadelenin temel yöntemi olarak uluslararası konjonktüre uygun bir şekilde siyasi oluşumların ön plana çıkarılması talimatı vermiştir.

Silahlı eylem yapma döneminin önemli ölçüde bittiğini anlayan ve bu çerçevede yeniden yapılanmaya çalışan PKK, siyasallaşma çabalarına ağırlık vermeye başlamıştır.

---

²²⁶ PKK içerisinde sol-gelenekçi kanat (muhafazakarlar) ve reformçu kanat (reformcular) olmak üzere iki temel ayrışma yaşanmıştır. Sol-gelenekçi kanat silahlı eylemlerin devamını ve örgütün mevcut sistem üzerinde yükselmesini isterken, reformist kanat ise siyasi ve demokratik söylemlere yönelmiştir.

²²⁷ Özeren ve Sever, a.g.e., 76

²²⁸ Özcan, M. (2012). Terörün Matruşkası KCK. İstanbul: Hayat Yayınları, 44

ABD’de düzenlenen 11 Eylül terör saldırıları sonrasında örgütün eylemsizliği iyice pekiştirmiş, uluslararası konjonktüre uygun bir şekilde siyasal alanda kazanımlar elde etmek ve mücadelenin merkezini halka taşımak amacıyla demokratik söylemler geliştirmiştir. Bu kapsamda Öcalan, örgütü yeniden dizayn etmeye ve yeni döneme uygun örgütlenme modelleri geliştirmeye çalışmıştır.

Belirlenen stratejilere göre PKK’nın 2002’de KADEK ve 2003’te KONGRA-GEL olarak teşkil edilmesi ve tespit edilen faaliyet metotlarına göre yeni eylemlerin geliştirilmesi, örgüt içerisinde hizipleşmeye neden olmuştur. Bu süreçte örgütün olası bir bölünme ile karşı karşıya kaldığını anlayan Öcalan ise çeşitli bahaneler öne sürerek sözde ateşkesin sonlandırılması talimatı vermiştir. Bu kapsamda örgüt, 2004 yılı itibarıyla, ağırlaşan iç ve dış sorunların üstesinden gelmek maksadıyla terörü ve şiddeti yeniden uygulamaya başlamıştır. Böylece örgüt içerisinde meydana gelen inançsızlık, çözülme ve ayrışma gibi hususların önüne geçilmiştir.

İdeolojik bağlamda Öcalan ilk savunmasını “demokratik cumhuriyet” tezi çerçevesinde yapmıştır. Farklı kültür ve dilleri olan toplulukların tek devlet çatısı altında yaşamalarını esas alan bu tez, siyaset bilimci Leslie Lipson’un “Demokratik Uygarlık” isimli kitabındaki görüşlerini içermektedir. Demokrasinin tarihini, gelişimini ve çağdaş kriterlerini inceleyen Lipson, azınlıkların, farklı ırkların, farklı dil ve kültürdeki toplulukların demokrasi içinde nasıl yaşayabileceklerini irdelemiştir.²²⁹ Öcalan’ın “Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru” adıyla kitaplaştırılan ve AIHM’e sunulan savunmasında dile getirdiği görüşlerin çoğunluğunun Lipson’a dayandığı görülmektedir. Öcalan, yakalandığı ilk yıllarda ayrı bir Kürt devleti kurmak amacından vazgeçtiklerini, Türklerle Kürtlerin, aynı çatı altında yaşayabileceklerini, bunun için devletin demokratikleşmesini talep ettiklerini belirtmiştir.²³⁰ Öcalan, “Demokratik Cumhuriyet Çözümü”yle ilgili olarak:

“Eğer bu kavram kargaşaları ve şoven yaklaşımlar terk edilirse, Kürtlerin Cumhuriyetin sağlam ve bilinçli yurttaşları haline gelmemeleri için ciddi bir engel kalmaz ve asıl Kürt sorununun çözümü de bu noktada özgür ve kendi kültürel kimliğiyle katıldığı cumhuriyet yurttaşlığıyla başlar. Çözüm ne ayrı devlet, ne inkâr, ne askeri seferlerdir; Demokratik Cumhuriyetin her konuda eşit hak sahibi özgür yurttaşlarının bilinçli ve örgütlü tercihidir. Bu da ayrılık değil, gerçekten kardeşçe birliktelik,

²²⁹ Lipson, L. (1984). Demokratik Uygarlık. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 103-104

²³⁰ Öcalan, A. (2014). Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru - 2. Cilt. Asrın Yayınları, 124

bunun için tüm haklardan ortak yararlanmadır. Bu yaklaşımda Kürtçe resmi dil olsun, arkasından federasyon gelsin tehlikesi de yoktur. Bazı şoven milliyetçi yaklaşımlar hep bu demagojiyi dile getirirler. Bunlar gerçek bir demokrasinin ayrı bir devletten de, federasyondan da daha değerli ve haklar getiren bir rejim olduğunu anlamadıklarından, bu safsataları ileri sürmektedirler. Demokrasilerin gücü eşsiz çözüm yeteneğinden ve en geniş koalisyon uzlaşmasını gerçekleştirme özelliğinden ileri gelmektedir. Demokrasi üstün bir rejim olmasa, belki ayrılık veya federasyon tehlikesinden bahsedilebilir. Bir azınlık bunu iddia edebilir. Ama tam demokrasinin her zaman halkları, grupları, hatta sınıfları azami yarar seviyesinde tutan biricik rejim olduğu üstünlüğüyle kanıtlanmıştır.” şeklinde ifadeler kullanmıştır.²³¹

Devam eden süreçte ise Öcalan, hazırladığı sonraki savunmalarında yeni ideolojik söylemini detaylandırmış ve PKK tarafından anlaşılamayan noktalara açıklık getirmiştir. Bu kapsamda; “Sümer Rahip Devletinden Demokratik Cumhuriyete” ve “Atina Savunması” adlı kitaplar ön plana çıkmıştır. Bahse konu bu kitaplar, Öcalan’ın yakalanması sonrasında örgütte meydana gelen kafa karışıklığını giderme noktasında örgüte yeni bir çıkış noktası sunmuştur.

3.2. Yeni/Yeniden PKK ve Değişmeyen Şiddet (2004-2009)

Öcalan’ın yakalanması sonrasında PKK, kuruluşundan itibaren gerçekleştirmeye çalıştığı sözde Bağımsız Kürdistan hedefinden vazgeçtiğini belirterek, bunun yerine uluslararası alanda yaşanan gelişmeler çerçevesinde “Demokratik Cumhuriyet”, “Demokratik Konfederalizm” ve “Demokratik Özerklik” tez/kavramlarını, yeni hedef ve stratejisi olarak kabul ettiğini açıklamıştır. Örgüt, bu yeni hedef ve stratejiler kapsamında ideolojik ve yapısal açıdan önemli değişimler yaşamıştır.

Öcalan, bu değişim sürecinde ilk olarak “Demokratik Cumhuriyet” tezini ortaya koymuştur. Özerklik, otonomi vb. gibi hususları içermeyen bu kavram ile Öcalan, Bağımsız Kürdistan’ın olmadığı, Misak-ı Milli sınırları içerisinde vatandaşların haklarını talep ettiği, devletin vatandaşların haklarını tanıdığı demokratik bir cumhuriyette/ortak bir vatanda yaşama isteğini belirtmiştir. Ancak ABD’nin Irak’ı işgal etmesinden sonra Öcalan, Irak’ın kuzeyindeki Kürtlerin statüsünün değişmesini bölgedeki örgüt otoritesine zarar vereceğini düşünmüş ve bu çerçevede yakalanmasına müteakip uygulamaya koyduğu Demokratik Cumhuriyet tez/fikrini güncelleyerek, yerine diğer bölgelerde yaşayan Kürtleri de içine alan Demokratik Konfederalizm tezini geliştirmiştir.

²³¹ a.g.e., 125

Bu kapsamda Öcalan tarafından 21 Mart 2005 tarihinde Demokratik Konfederalizm ilan edilmiş ve 28 Mart - 4 Nisan 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilen örgütün XI. Kongresi'nde ise Kürdistan Demokratik Konfederalizmi (KKK- Koma Komelen Kurdistan) kabul edildiği açıklanmıştır. Yeni PKK'nın I. Kongresi olarak da adlandırılan bu kongrede; PKK'nın yeniden kurulma nedeni olarak "Karşılaşılan sorunların, PKK'nın ortaya çıktığı ilk dönemdekinden çok farklı ve karmaşık olduğu, güçlü bir ideolojik-politik kurumlaşmanın şart olduğu, partiye her zamankinden daha fazla ihtiyaç olduğu" hususları ifade edilmiştir. Oysa örgütün yeni PKK'ya dönüşündeki temel amaç, KADEK ve KONGRA-GEL oluşumları ile yitirilen imajın ve özellikle bölge halkı üzerindeki psikolojik baskının yeniden temin edilmesidir.²³²

XI. Kongrenin diğer önemli bir kararı ise "Kürtlerin Demokrasi Anayasası'nın başlangıcı olarak görülen KKK Sözleşmesi başlıklı bir sözleşmenin kabul edilmesi olmuştur. Öcalan'ın AİHM'deki "Bir Halkı Savunmak" isimli savunmasında bahsettiği sistemin nitelikleri bu sözleşmede bulunmaktadır. KKK, 1999 yılında ortaya konan "Demokratik Cumhuriyet", 2003 yılında sunulan ve Demokratik Konfederalizm ile aynı çerçevede olan "Demokratik - Ekolojik Toplum Paradigması" ve 2005 yılında sunulan "Demokratik - Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum Paradigması" kapsamında gelişim gösteren PKK'nın ideoloji ve stratejisinin geldiği son nokta olarak görülmektedir.²³³

Öcalan'ın talimatları çerçevesinde kurulan KKK, Türkiye, İran, Suriye ve Irak'ta yaşayan Kürtlerin bu devletlerden ayrılmadan kendilerinin kültürel ve sosyal haklarını yaşayabilecekleri, oluşturulacak bir konfederalizm yapısı ile birlikte hareket edebilecekleri bir yapı olarak açıklanmıştır. Ancak KKK'yı, bir örgüt yapısından çok uzun vadede devleti hedefleyen toplumsal tabanlı bir sistem olarak görmek mümkündür. KKK yapısı hem cephe faaliyetlerini yürüten hem de örgütün diğer faaliyetlerini de içine alan bir çatı örgütlenme modeli ortaya koymaktadır. Kongre sonrasında Öcalan'ın doğum günü olan 4 Nisan 2005 tarihinde PKK'nın yeniden kurulduğu açıklanarak, PKK'nın kuruluşunun KONGRA-GEL'in

²³² Doğan, a.g.e., 132

²³³ Yılmaz, Ö. (2011). PKK Terör Örgütünün Siyasal Alan ve Legalleşme Faaliyetleri (1975-2006), Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 167-168

feshi anlamına gelmediği vurgulanmıştır. Böylece KKK, KONGRA-GEL ve PKK adıyla farklı tüzük ve işlevleri olan üç ayrı oluşum ortaya çıkmıştır.²³⁴

KKK sisteminde var olan temel amaçlardan birisi de “halk ve komün örgütlenmeleri” olmuştur. Şiddet kültürünü toplumsal tabana yayarak, “ulus inşa” sürecini oluşturma çabası bu örgütlenme modelinin temel paradigması olmuştur. Bu örgütlenme stratejisi toplumsal tabanı marjinalleştirme amacını taşımaktadır. Örgüt üst yöneticilerinden Duran Kalkan, KKK sisteminin çekirdek örgütlenmesi olan Komün ve Halk Meclisleri örgütlenmelerinin yapısal ve amaçsal konumunu şu şekilde ifade etmektedir:²³⁵

Bir program dahilinde, çok derinlikli, planlı bir propaganda eğitim çalışmasına dayanmadan demokratik toplum örgütlülüğü gerçekleştirilemez. Ancak onu kabul eden, anlayan insanlar yaratılmalı veya toplum oraya doğru yönetilmeli ki diğer etkilerden ideolojik saldırılardan kurtulmalı. En azından onlar çürütülmeli ki, insanlar yeni bir yaşam merkezine çekilebilsin. Bizde bu eksiktir. Mevcut demokratik komünal örgütlülük arayışında bu yön hiç görülmüyor. Bunsuz insanları nasıl meclise koyacağız, nasıl komüne çekeceğiz deniliyor. Çekemezsin, mümkün değil.

Örgüt kaynaklarında KKK sözleşmesinin ilanı ile sözde kurulan sistemin ilkeleri aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

➤ Kürdistan toplumunun cinsiyet özgürlüğüne ve ekolojiye dayalı demokratik örgütlülüğünü, demokratik konfederalizm esaslarına göre ve radikal demokrasi çizgisinde yaratmak. Kürdistan demokrasisini komşu halklarla birlikte geliştirmek. Kürdistan toplumu içindeki her türlü gericiliğe karşı mücadele ederek, birey ve toplumunun ruhsal, düşünsel ve maddi gelişimini demokratik hak ve özgürlükler çerçevesinde gerçekleştirip ilerletmek. Toplum içinde yaş, cins, sınıf, ulus, etnisite, inanç farklılıklarına özgürlük alanı oluşturmak ve bu farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlikleri ortadan kaldırmak.

➤ Kürdistan demokratik konfederalizmi bir devlet sistemi değil, halkın devlet olmayan ve sınırları esas almayan demokratik sistemi olduğundan, başta kadınlar, gençler ve emekçiler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yarattığı, politikayı doğrudan ve özgür eşit konfederasyon yurttaşlığı temelinde yerelde kendi özgür yurttaşlık meclislerinde, öz güç ve öz yeterlilik ilkesine göre yapmasını sağlamak.

²³⁴ Kaya, a.g.e., 283-284

²³⁵ Özeren ve Sever, a.g.e., 100

- Her düzeyde erkek egemenliğine ve yarattığı sisteme karşı kadın özgürlüğünü ve eşitliğini esas almak ve bunun gerçekleşmesi için mücadele etmek.
- Toplum içi baskı ve sömürden kaynaklanan doğa üzerindeki egemenlik ve sömürüyü ortadan kaldırarak birey ve toplumun doğayla oluşan dengesizliğini gidermek için çalışmak. Ekolojik bilinç, örgütlenme ve mücadeleyi geliştirmek.
- Siyasetin demokratikleştirilmesi temelinde Kürdistan üzerinde egemen olan devletleri köklü bir reforma yönelterek, küçülmelerini ve demokrasiye duyarlı hale gelmelerini sağlamak.
- Kürt sorununun demokratik çözümünü gerçekleştirerek, Kürt kimliğinin her düzeyde kabulünü ve Kürt dilinin, edebiyatının, sanatının ve kültürünün gelişimini sağlamak. Tüm kültürlerin ve dillerin eşitliğini ve geliştirilmesini esas almak.
- Metalaşma ve kara dayalı ekonomiden, kullanım değerine ve paylaşımaya dayalı ekonomiye geçişi sağlamak.
- Birey ve toplumsal hakları evrensel üç kuşak haklar temelinde sağlamak.
- Demokratik Konfederalizm Önderliğine, ülkeye, halka ve özgürlüklere yönelen saldırılara karşı meşru savunma duruşu temelinde mücadele etmek.
- Kürt halkının demokratik konfederasyon ilkeleri temelinde birliğini esas almak, bölge halklarıyla eşitlik ve kardeşlik temelinde Demokratik Ortadoğu Konfederasyonu'nu geliştirmek, küresel emperyalizme karşı halkların Küresel Demokrasi Kongresi'nin yaratılması temelinde mücadele ederek sömürsüz, baskısız, adil bir küresel sistem yaratmak.
- Erkek egemen sistemin gençlik üzerindeki yozlaştırıcı ve kişiliksizleştirici etkilerine karşı her düzeyde mücadele ederek, özgür iradeli, dinamik ve donanımlı bir gençlik yaratmak, şeklinde belirtilmiştir.²³⁶

Bu kapsamda PKK açısından “gerçek bir yeniden yapılanmayı ifade ettiği” belirtilen 2005 yılına dayanan değişimin ilk halkası, KKK olmuştur. Her ne kadar KKK öncesinde TÜDEK deneyimi yaşanmışsa da, bu yapının adından da anlaşılacağı üzere sadece Türkiye’ye yönelik olması büyük bir eksiklik oluşturmuştur. Bu eksiklik ise KKK ile giderilmeye çalışılmıştır. Örgüt üst yöneticilerinden Bayık ve Kalkan, KKK’nın “33 yıllık pratik PKK deneyiminin bir sonucu” olduğunu ve “bugün KKK’nın savunduğu birçok değer PKK’da mevcut değerler ve düşünceler üzerinden geliştiğini” vurgulamıştır. KCK (Kürdistan

²³⁶ Algan, Ö. (2012). PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 101-102

Topluluklar Birliđi) operasyonları yapıłana kadar hakkında çok bilgi sahibi olunamayan KKK, bir üst ve geliřmiř versiyonu olarak ortaya çıkan KCK için ciddi bir deneyim olmuřtur.

Örgüt tarafından KKK'nın kurulmasına müteakip kitlelere tanıtılması ve benimsenmesine yönelik faaliyetlere ağırlık verilmiş, bu minvalde örgüt üst yöneticileri tarafından birçok açıklama ve planlama yapılmıştır. Bu kapsamda hazırlıkların ve planlamaların tamamlanması sonrasında, 4-25 Mayıs 2005 tarihleri arasında, Irak'ın kuzeyindeki Kandil'de, KONGRA-GEL III. Genel Kurulu yapılmıştır. Bu toplantıda; özünde yasama-yürütme-yargı erkleri çerçevesinde toplumda örgütlenme modeli içeren KKK projesi sözleşmeye dönüştürülerek kabul edildiği açıklanmıştır. Ayrıca Kürdistan Demokratik Konfederalizm/Türkiye Koordinasyonu (KKK/TK) adı altında yeni bir yapılanma oluşturulmuştur.²³⁷

PKK, bu dönemde bir yandan silahlı eylemleri devam ettirme ve eylemsellik yolunda örgütsel birlikteliği koruma, bir yandan da demokratik konfederalizme giden yolda siyasi baskı unsuru olma veya devlete alternatif model sistemler kurma gayreti içerisine girmiştir. Özellikle 2005 yılından itibaren Türkiye'deki terör eylemlerinde artış görölmeye başlanmıştır. 2005 yılı sonrası²³⁸ PKK'nın gerçekleştirdiği terör eylemlerinin zamansal ve mekansal profiline bakıldığında, bu eylemlerin yerel ve genel seçimlerde, referandumlarda ve ülke iç siyasetinin kritik dönemlerinde gerçekleştirildiği görölmektedir. Örgüt, 1984-1995 yılları arasındaki eylemlerini coğrafı alan kazanma stratejisine göre planlarken, 2005 sonrası gerçekleştirdiği eylemler ile Kürtleri hedef alan psikolojik alan kazanma stratejisiyle i ve dış siyaseti etkilemeye çalışmıştır.²³⁹

Güvenlik güçlerinin, KKK/TK'ya bağlı örgüt üyelerine yönelik başarılı operasyonlar yapması ve örgüt içi bölünme/karışıklıklar gibi nedenlerle bu oluşum başarı gösterememiştir. Bu kapsamda örgütsel çalışmalara yeniden ivme kazandırılması, müzahir kurum ve kuruluşların tek bir çatı altında faaliyet göstermesinin sağlanması, örgütsel faaliyetler için temin edilen kaynakların farklı amaçlarla kullanılmaması ve faaliyete geçirilemeyen talimatların işlerlik kazanması için gerekli tedbirlerin alınması maksadıyla, 17-22 Nisan 2006

²³⁷ Temizöz, a.g.e., 434-435

²³⁸ Ateşkesi barışın değil savaşın bir taktiği olarak gören PKK, 01 Ekim 2006 tarihinde, sözde bir ateşkes ilanı yapmışsa da, bu ateşkes inandırıcılıktan çok uzakta kalmıştır.

²³⁹ Özeren ve Sever, a.g.e., 79-80

tarikhleri arasında, örgütün IV. Genel Kurul Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda Türkiye Koordinasyonu (TK) isminin Türkiye Meclisi (TM) ve il koordinasyonlarının ise İl Meclisi olarak değiştirilmesi yönünde karar alınmıştır.

Diğer yandan, İl örgütlenme komiteleri adı altında Türkiye Meclisi'nin yeniden yapılandırılmasına yönelik ülke genelinde yaklaşık 237 delegenin katılımıyla, 3-5 Kasım 2006 tarihleri arasında, bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Türkiye Meclisi'ne benzer bir yapının Irak, İran ve Suriye'de de hayata geçirilmesi, ülke genelinde bölge, il, ilçe, semt, mahalle ve sokak temsilcileri şeklinde örgütlenerek halkın sorunlarının meclisler marifetiyle çözülmesi, örgüte müzahir kurum ve kuruluşların dağıtık örgütlenmelerinin önüne geçilmesi, mevcut ihtiyaçların karşılanması için havuz sisteminin oluşturulması, Eşit Özgür Yurttaş Dernekleri üzerinde çalışmalara devam edilmesi, Öcalan'ın avukatları ve ailesiyle görüşmesi engellendiğinde kitlesel eylemler yapılması, kadın yapılanması YJA-STAR (Özgür Kadın Birlikleri) ve KJB (Yüce Kadınlar Topluluğu) ile paralel olarak şehir merkezlerinde kadınların mahallelere yerleştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.²⁴⁰

PKK, 16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında yaptığı V. Genel Kurul toplantısında KKK ismini KCK olarak değiştirmiştir. KCK'nın kuruluşu Mayıs 2007 yılı olmasına rağmen, KCK sözleşmesinin kabulü 17 Mayıs 2005 tarihi olarak belirtilmektedir. Bu tarihsel çelişki, örgütün KKK sözleşme tarihini esas almasından kaynaklanmaktadır. Bu tarih, KKK sözleşmesindeki maddelerin değiştirilmesi sonrasında KCK sözleşmesinin devamı iması açısından yapılmıştır. Bu kapsamda KCK sözleşmesinin yürürlüğe giriş tarihi Mayıs 2007 olarak kabul edilmektedir. Bu sözleşme, örgütü bir devlet sistemi gibi yapılandırma amacı taşıyan, PKK'nın birimlerini ve örgüt üyelerini sistematik bir yapıya ulaştırmayı amaç edinen ve önceki yapılardan farklı olarak sadece Kürt kökenlileri değil, bölgede yaşayan diğer azınlıkları da hedefleyen bir nitelik taşımaktadır.²⁴¹

2005 yılında ilan edilen KKK'nın devamı olarak kurulan KCK, kabul ettiği sözleşmesini Türk Anayasasına öykünerek hazırlamış ve oluşturmaya çalıştığı yapı içerisinde KCK'nın devlet olmayan bir oluşum olduğunu iddia etmiştir. Bu kapsamda özetle KCK ile aşağıdaki şekilde bir yapı öngörülmüştür:

²⁴⁰ Kaya, a.g.e., 288-289

²⁴¹ Özcan, a.g.e., 49-50

- En tepede Reberiya Koma Civaken Kurdistan (Önderlik) adı verilen bir makamın bulunduğu ve bu makamı Öcalan'ın işgal ettiği,
- Yasama, yürütme ve yargı erklerinin bulunduğu,
- Yasama faaliyetlerinin PÇDK (Irak), PJAK (İran), PWD (Suriye) ve PKK (Türkiye) partilerinden gelen delegelerden oluşan Kongra-Gel tarafından yürütüldüğü,
- Yargı faaliyetlerinin, “yargı bağımsızlığı” ilkesi temelinde ve Halk Özgürlük Mahkemesi, İdari Mahkemeler, Halk Mahkemeleri ve Yüksek Adalet Divan aracılığıyla yürütüldüğü,
- Yürütme erkini “Yürütme Konseyi” adı verilen kurulca, “Alan Merkezleri” adı verilen birimler üzerinden kullanıldığı,
- Alan merkezlerinin siyasal, sosyal, ideolojik, halk savunma ve ekonomik olmak üzere beş adet olduğu,
- Örgütün silahlı kanadı olan HPG'nin halk savunma alan merkezi içerisinde konumlandırıldığı,
- Örgütün yurtdışı faaliyetlerinin siyasal alan merkezi, basın yayın faaliyetlerinin ideolojik alan merkezi altında yürütüldüğü bir yapıyı oluşturulmaya çalışılmıştır.²⁴²

KCK, kendi yapılanması içerisinde, bir devlet örgütlenmesinin sahip olduğu işlevsel organlar kurarak örgütsel yapısını bu ekseninde şekillendirmiştir. Bu yolla hem PKK'yı hemde siyasi unsurları yönlendirebilmektedir. PKK, KCK'yı ideolojik olarak besleyen, temelini oluşturan ve ona yol açan çekirdek bir yapı olarak kabul edilmektedir. KCK ise PKK'yı çevreleyen mevcut dönem içerisinde yeni yaşam alanları oluşturan, eylemsel düzeyde hareket alanları açacak siyasi söylem ve etkinliği sağlayan çatı bir örgütlenme düzeni olarak görülmektedir. Bu çıkarımları KCK sözleşmesinde yazan hususlardan/maddelerden anlamak mümkündür.²⁴³

KCK, örgütlenme modeli olarak dikey, yatay ve özerk organları çevreleyen bir yapılanmaya sahiptir. Tüm bu oluşumlar, yasama, yürütme, yargı, sosyal alan grupları ve KCK/TM ekseninde şekillenmiştir. Böylece KCK örgütlenme modeli, yapısal olarak her alana nüfuz edebilecek bir teşkilatlanma modeli ortaya koymuştur. Demokratik Özerklik ve Demokratik Konfederalizm kavramlarının altını dolduran bu erkler örgütün devletleşme

²⁴² Akbaş, M. (2011). Ayrılıkçı Terör Örgütlerinin Siyasallaşma Faaliyetleri: PKK Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 115-116

²⁴³ Özeren ve Sever, a.g.e., 106

sürecinde bir aşama olarak görülmektedir. KCK'nın örgütlenmesi heterarşik bir model izlenimi vermektedir. Bazı organlar özerk bir yapıya sahipken bazıları ise doğrudan KCK'nın içerisinde bulunmaktadır. Bu anlamda KCK'nın tarifini yaparken PKK'yı kapsayıcı bir yapılanma olarak görmek gerekmektedir.²⁴⁴

Demokratik Özerklik, Demokratik Konfederalizmin bir alt aşaması olarak görülmekle birlikte Öcalan'ın "otoriter cumhuriyetten demokratik cumhuriyete geçiş" olarak savunduğu durumun gereği olarak tanımlanmaktadır. DTP tarafından 2007 yılında açıklanan DTP²⁴⁵ Siyasi Tutum Belgesinde demokratik özerklikle birlikte özetle farklı kültürlerin bulunduğu bölgesel ve yerel yapılanmaların oluşturulması, her bölgenin kendi yönetimini kurması, demokratik katılımılığı ve meclis sistemini esas alan bir yapılanmaya gidilmesi ile Kürtlerin sekiz boyutta²⁴⁶ örgütlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

Güvenlik kuvvetlerince 2008 sonu ve 2009 başından itibaren KCK-TM faaliyetlerinin deşifre edilmesi ardından bu yapılanmaya yönelik operasyonlar gerçekleştirilmesi ve KCK isminin illegaliteyle birlikte anılmaya başlanması, örgütün KCK'yı muhafaza ederek alternatif oluşumlar vasıtasıyla sürece yön verme çabasını gündeme getirmiştir. Öcalan, bu operasyonlar sonrasında *KCK'nın illegal ve silahlı bir yapılanma olduğu, BDP²⁴⁷ ve DTK'nın ise legal siyasal kurumlar olduğu ve bu yüzden KCK'dan farklı oldukları* yönündeki açıklamaları ile birlikte gündeme gelen DTK (Demokratik Toplum Kongresi)'nin, demokratik özerklik, yeni

²⁴⁴ Özeren ve Sever, a.g.e., 108-109

²⁴⁵ Demokratik Toplum Partisi (DTP), 9 Kasım 2005 tarihinde, aralarında eski DEP milletvekilleri Leyla Zana, Orhan Doğan ve Ahmet Türk gibi isimlerinde bulunduğu bir grup tarafından kurulmuştur. Türkiye'de ilk defa eş başkanlık sistemini uygulayan parti olan DTP, 2007 Genel Seçimlerinde %10'luk barajı geçememe korkusu nedeniyle EMEP, ÖDP, SDP ve bazı sivil toplum kuruluşlarına mensup kişiler ile birlikte bağımsız olarak seçime girmiş ve TBMM'de 21 milletvekili kazanmıştır. Ayrıca 29 Mart 2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde %5,7 oy alarak 99 belediye kazanan bu parti, Anayasa Mahkemesinin 11 Aralık 2009 tarihinde "eylemleri yanında, terör örgütüyle olan bağlantıları da değerlendirildiğinde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiği" yönündeki gerekçeli kararıyla kapatılmıştır.

²⁴⁶ Sosyal, Ekonomik, Kültürel, Siyasi, Ekolojik, Diplomatik, Hukuki, Öz Savunma

²⁴⁷ Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), DTP'nin kapatılması ihtimaline karşın 2 Mayıs 2008 tarihinde kurulmuştur. DTP'nin kapatılması sonrasında bu partiye mensup milletvekilleri ve Belediye Başkanları BDP'ye geçmiştir. 2011 Genel seçimlerine Emek, Demokrasi ve Özgürlük bloğu olarak bağımsız katılmış ve TBMM'de 36 milletvekili elde etmiştir. Bu bloğun içerisinde; Emek, Demokrasi ve Özgürlük bloğu içerisinde Devrimci Sosyalist İşçi Partisi, Emek Partisi, Ezilenlerin Sosyalist Partisi, Sosyalist Demokrasi Partisi, Sosyalist Yeniden Kurtuluş Partisi, Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi, Barış ve Demokrasi Partisi, sendikalar, Feminist gruplar ve LGBT grupları bulunmaktadır. BDP milletvekilleri Haziran 2014 yılında aldıkları karar üzerine hepsi Halkın Demokrasi Partisine (HDP) katılmışlardır. Ayrıca BDP, Haziran 2014 tarihinde aldığı diğer bir kararla ismini Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) olarak değiştirmiştir.

anayasa, kültürel ve azınlık hakları gibi konuları gündemde tutmaya çalışan örgüte müzahir bir yapı olduğu görülmüştür.

Demokratik Konfederalizm'in gündeme getirilmesi sonrasında Öcalan'ın avukatlarıyla yaptığı görüşmede “DTP dışında Diyarbakır merkezli Demokratik Toplum Kongresi adıyla bir oluşumun meydana getirilmesi” talimatı çerçevesinde, 26-28 Ekim 2007 tarihleri arasında, Diyarbakır'da yapılan bir toplantı ile demokratik özerkliğin altyapısını oluşturması maksadıyla DTK'nın kuruluşu açıklanmıştır. DTK'nın temel amacının terör örgütüne bir halk hareketi imajını kazandırmak olduğu, bu anlamda DTK vasıtasıyla örgüt düşüncelerinin geniş kitlelere nüfuz etmesi ve bu düşünceler etrafında kalıcı örgütlenmeler oluşturulmasının hedeflendiği görülmektedir.²⁴⁸ Demokratik Konfederalizm'in Türkiye'deki ifadesi olarak tanımlanan Demokratik Özerlikle birlikte “devlet+demokrasi anlayışıyla toplumun demokratik yaşamını kurarak, katılımcı ve doğrudan demokrasiyi devletin yanı başında var edebileceği” iddia edilmektedir.

DTK, KCK yapısı içerisinde legal siyaseti, toplumsal ve kültürel alanları, kent, komün, köy ve ocak meclislerini organize edecek bir oluşum/yapı olarak düşünülmüştür. Bu kapsamda Demokratik özerklik projesinin en önemli üst organı olarak görülen DTK, tüm Kürtçü oluşumları örgütsel hedefler çerçevesinde birleştirerek, demokratik özerliği hayata geçirme amacı taşımaktadır. Bahse konu bu yapı, yurtiçinde ve yurtdışında siyasi lobi faaliyetleri yaparak özerk bir yapılanmanın temellerini oluşturmaya çalışmaktadır. Böylece PKK, bu dönemde DTK üzerinden siyasallaşma ve demokratik özerklik amaçlarını yönlendirmeye çalıştığı görülmektedir.

Bu dönemde Öcalan tarafından bir önceki dönemde geliştirilen “Demokratik Cumhuriyet” tezinden, yine kendisinin geliştirdiği “Demokratik Konfederalizm” tezine geçiş yapılmaya çalışılmıştır. Bahse konu bu tezin esnin kaynağı olarak Amerikalı eko-Anarşist yazar Murray Bookchin kabul edilmektedir. Çarlık döneminin Rus devrimci hareketinde faal bir rol oynayan göçmen bir ailenin üyesi olan M. Bookchin, Troçkist anlayışın destekçisi ve Amerika'da Toplumsal Ekoloji hareketinin öncüsü özgürlükçü bir sosyalist olarak öne çıkmıştır. Bookchin, önemli ekolojik sorunların temelinde toplumsal sorunlar olduğunu vurgulamak için öne sürdüğü görüşlere “toplumsal ekoloji” adını vermiştir.

---

²⁴⁸ Özeren ve Sever, a.g.e., 118

Bookchin'in 1970'lerde kaleme aldığı ve çeşitli kitaplarında topladığı görüşleri, "komünalizme dayalı konfederalizm" olarak adlandırdığı devrim anlayışının temellerini oluşturmaktadır. Artık insanların yönetilmesinin yerine, şeylerin yönetilmesi savunulmaktadır.²⁴⁹ Bookchin devrim olarak nitelediği yeni toplum düzeni için örgütlenme biçimi ve yeni kurumlar önermektedir. En küçüğü "komün" olmak üzere halk meclislerine dayalı bu örgütlenme biçimini "doğrudan" ya da "yüz yüze demokrasi" olarak tanımlamaktadır. PKK, Öcalan'ın talimatları çerçevesinde yeni dönemde uygulamaya çalıştığı ideolojik yaklaşım ve kavramlar, Bookchin'in önerdikleri ile benzerlik göstermektedir.²⁵⁰

Bookchin günümüzde yaygın olan ulus-devlete ve Sovyetlerin oluşturduğu parti devletine karşı çıkmaktadır. Ulus devletin devamlılığı konusunda karşı görüşe sahip bir eko-anarşist olan Bookchin, ulus devletin ayrıştırıcı ve totaliter bir baskı sistemine sahip olduğunu düşünmektedir. Ulus-devletin yıkıldığında yerine konulacak siyasal sistem için konfederal birlikleri savunmakta ve konfederalizm gerçekleşmesi için yerel yönetimlerin önemini vurgulamaktadır. Bu kapsamda devlete meydan okuyan bir toplumsal ve siyasal hareketi inşa için, yüzde yüz demokrasi olarak düşündüğü konfederal siyasal yapıların örgütlenmesini desteklemektedir. Öcalan'ın demokratik özerklik/özyönetim ve devlet olmayı reddetme gibi söylemleri, Bookchin'in fikirleri ile paralellik arz etmektedir.

3.3. Çözüm Arayışları ve Bitmeyen Şiddet-Hendek Savaşları (2009 - 2017)

PKK, önceki dönemlerde yaşanan gelişmeler çerçevesinde Demokratik Konfederalizm ve Demokratik Özerklik faaliyetlerinin yanı sıra sözde ateşkesi sonlandırdığı 2004 yılından 2009 yılına kadar geçen süre zarfında güvenlik güçlerine yönelik saldırılarını artırmış ve birçok silahlı eylem düzenlemiştir. Bahse konu bu süreçte güvenlik güçlerince yurtiçinde ve yurtdışında PKK'ya yönelik birçok operasyon düzenlenmiş, örgütün silahlı ve siyasi kanadına büyük darbe vurulmuştur. 2009 yılından itibaren ise devlet yetkilileri tarafından terörün bitirilmesi noktasında çeşitli projeler geliştirilmeye başlanmıştır.

2009 yılı başlarından itibaren ifade edilmeye başlanan Kürt Açılımı Projesi, 29 Temmuz 2009 yılında, Polis Akademisi'nde, "Kürt Açılımı Projesi" çalıştay adı altında başlatılmıştır. Önce Kürt Açılımı olarak adlandırılan bu süreç, daha sonra "Demokratik Açılım

²⁴⁹ a.g.e., 65-66

²⁵⁰ a.g.e, 50

Süreci” olmuş ve en sonunda “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” olarak kamuoyunda anılmaya başlanmıştır. Bu minvalde İnsan Hakları Paketi başlığı adı altında temel hak ve özgürlüklere yönelik kararlar alınmıştır. Buna göre; cezaevlerinde Kürtçe gibi farklı dil ve lehçelerde görüşme yapılması, özel kanalların farklı dil ve lehçelerde 24 saat yayın yapması, farklı dil ve lehçelerde enstitü/araştırma merkezi kurulması, yol kontrollerinin azaltılması ve yayla yasaklarının kaldırılması gibi önemli gelişmeler olmuştur.

Ancak bahse konu bu açılım/proje, PKK ve örgüte müzahir oluşumlar tarafından farklı algılanmıştır. Öcalan ve örgüt mensuplarının genel af'a uğrayacakları ve siyaset yapacakları, Doğu-Güneydoğu'da özerk bir bölge oluşacağı şeklinde algılanan bu açılım, durumun böyle olmadığına anlaşılmasına müteakip Öcalan'ın talimatları doğrultusunda örgütün silahlı eylemlere başlamasıyla sekteye uğramıştır.²⁵¹ PKK, 2010 referandumu öncesinde, 13 Ağustos - 31 Ekim 2010 arasında, sözde ateşkes ilan ettiğini açıklamasına rağmen silahlı saldırılarına devam etmiştir.

Bu süreçte PKK'nın silah bırakmamasına ve silahlı eylemlerine devam etmesine rağmen devlet yetkilileri tarafından çözüme yönelik çabalar devam etmiştir. Ancak 4 Mayıs 2011 tarihinde Kastamonu'da Başbakanın konvoyuna yönelik yapılan ve bir güvenlik görevlisinin şehit olduğu eylem ile 14 Temmuz 2011 tarihinde Diyarbakır/Silvan'da 12 güvenlik görevlisinin şehit olduğu saldırı sonrasında süreç sona ermiştir. Öte yandan, DTK tarafından Silvan saldırısının gerçekleştirdiği gün, Diyarbakır'da, Demokratik Özerklik ilan edilmiştir.

PKK'nın siyasallaşma çabaları kapsamında Öcalan, BDP öncülüğünde sol örgüt ve gruplarla ittifak yapılmak suretiyle bir çatı partisi kurma talimatı vermiştir. Bu çerçevede %5-7 bandında bir oy oranına sahip BDP'nin öncülüğünde Türkiye'deki etnik/dini/mezhepsel kimliklerin haklarını savunma ve Türkiye'nin demokratikleşmesini sağlama iddiası ile “Türkiye'nin Partisi” görüntüsü altında bir çatı partisi oluşturma çabalarına başlanmıştır. Bu kapsamda 2011 genel seçimlerinden önce BDP ile 20'ye yakın sosyalist parti ve hareket işbirliği yaparak, Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğunu oluşturulmuştur.

---

²⁵¹ Yavuz ve Şahin, a.g.e., 242-243

2011 Genel seçimlerde %10 seçim barajını aşamayacağı gerekçesiyle bağımsız milletvekilleri ile seçimlere giren Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğunun, TBMM'ye 36 milletvekili göndermesi çatı partisi çalışmalarının somutlaşması bakımından önemli bir gelişme olmuştur. Bahse konu bu blok üyeleri/oluşumları/partiler, bu işbirliğini geliştirerek geniş bir Türkiye muhalefeti örgütlemek üzere çalışmalarına devam etmiş ve 15-16 Ekim 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen bir toplantıda Halkların Demokratik Kongresi (HDK) adlı oluşumun kurulduğunu ilan etmiştir.

HDK, Türkiye'de sözde emek ve demokrasi güçlerinin, azınlıkların, ezilenlerin, dışlananların bir araya gelerek mevcut siyasete alternatif yeni bir siyaset oluşturma hedefiyle yola çıktığını iddia etmiştir. Başta Kürt hareketi olmak üzere tüm etnik kimliklerin, din ve mezheplerin, kadınların, LGBT bireylerin, azınlıkların, çevre hareketlerinin ve bağımsız bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri bir platform oluşturma amacı içerisinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bileşenlerinin toplumsal tabanlarına bakılmaksızın eşit temsile dayanan bir örgütlenme tarzını benimsediğini ifade etmiştir. Öte yandan HDK, sonraki süreçte partileşme kararı almış ve 2012 tarihinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) kurulmuştur.

PKK, final yılı olarak gördüğü 2012 yılında yaşanan başarısızlık karşısında kıra dayalı yürüttüğü sözde mücadelenin zafer getirmeyeceğini, demokratik özerkliğin inşa edilebilmesi için kırsal alanın yanında şehirlerde ve metropollerde de etkin bir örgütlenmenin şart olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda örgüt, 2012 yılı itibari ile "Kıra Dayalı Şehir Savaşı" stratejisini oluşturmuş ve planlamalarını bu strateji çerçevesinde yapmıştır. 2013 yılından itibaren uygulamaya koyulan bu strateji çerçevesinde şehir örgütlenmelerine ağırlık verilmiş ve ilk defa şehir merkezlerinde eylem yapan, bulunduğu yerde asayişli saylayacağını ve Kürt halkını koruyacağını iddia eden Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) adlı bir gençlik yapılanması oluşturulmuştur.

PKK'nın üst düzey yöneticilerinden biri olan Kalkan tarafından 2012 yılında hazırlanan "Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı" isimli kitap, örgütün tüm oluşumlarına dağıtılmıştır. Bahse konu bu kitapta belirtilen strateji çerçevesinde kırsaldan şehirlere örgüt mensubu gönderilmeye başlanmış, şehir ve metropollerdeki gençlere silah ve bomba eğitimi verilmesi sağlanmış ve sokaklar/mahallerde nasıl hendek kazılacağı öğretilmiştir. Böylece

2012 yılında kırsal alandan gelen gruplarla kurtarılmış bölgeler²⁵² oluşturmayı başaramayan örgüt, kırsal alandaki örgüt mensupları tarafından desteklenen şehir örgütlenmelerinin merkezde olduğu bir strateji geliştirmiştir.

2009 yılı itibari ile başlatılan, Kürt meselesinin kalıcı bir şekilde çözülmesini hedefleyen ve kamuoyunda en son Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi olarak bilinen çözüm arayışları, örgütün süreci sekteye uğratma çabalarına rağmen 2013 yılından itibaren yeniden başlatılmıştır. 2013 yılından itibaren Çözüm Süreci olarak adlandırılan bu yeni dönem ile Kürt meselesinin çözümü noktasında silah ve şiddetin neden olduğu çatışma ortamının sonlandırılması ve ülke genelinde barış ortamının yaratılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çözüme katkı sağlaması amacıyla Doğu-Güneydoğu Anadolu bölgesinde çalışma yapması için Akil İnsanlar Heyeti kurulmuştur.

Çözüm süreci kapsamında Öcalan, PKK'nın ateşkes ilan etmesi ve tüm silahlı unsurlarını ülke dışına çıkarması talimatı²⁵³ vermiştir. Öcalan'ın talimatları doğrultusunda hareket edeceğini açıklayan örgüt, 8 Mayıs 2013 tarihinden itibaren Türkiye'deki tüm silahlı unsurlarını sözde yurtdışına çıkaracağını açıklamıştır. Ancak bu geri çekilme açıklamasının, örgütün hasta, yaşlı, kadın, yeni katılım ve yaralılarından oluşan %10-15 kısımlık bir silahlı grubu yurtdışına çıkarması, örgüt mensuplarına ait silah ve mühimmatları gömerek güvenceye alması, örgüte eleman sağlama faaliyetlerinin devam etmesi ve yurtdışındaki silahlı unsurların olumsuz bir durumda ülkeye giriş için hazır bekletilmesi nedenleriyle aldatmacadan ibaret olduğu anlaşılmıştır.

PKK'nın, bu süreçte dahi devlet otoritesini tanıma noktasında samimi davranmadığı anlaşılmaktadır. Örgüt mensupları tarafından çözüm sürecinde uzun süreli yol kesme ve halk ile güvenlik güçlerini karşı karşıya getiren toplumsal düzeyde çeşitli eylemler düzenlemiştir. Diyarbakır/Lice ilçesinde jandarma karakoluna yapımı süren ek bina inşaatını engellemek isteyen örgüte müzahir bir grup ile güvenlik güçleri arasında, 29 Haziran 2013 tarihinde,

---

²⁵² Çukurca ve Şemdinli olayları

²⁵³ 21 Mart 2013 tarihindeki Nevruz kutlamaları esnasında Öcalan tarafından kaleme alınan bir mektupla kamuoyuna duyurulmuştur.

gerginlik yaşanmıştır. Lice olaylarına müteakip Doğu-Güneydoğu bölgesindeki birçok ilde protesto eylemleri düzenlenmiştir.²⁵⁴

PKK'nın çözüm sürecini zaman kazanma, eğitim, özellikle şehir örgütlenmesi ve toparlanma süreci olarak görmesine rağmen devlet yetkilileri tarafından meselenin çözümüne yönelik önemli adımlar atılmaya devam edilmiştir. Nitekim, 30 Eylül 2013 tarihinde Demokratikleşme Paketi açıklanmış ve bu paket ile Kürtçe'nin özel okullarda eğitim dili olarak serbest olması, farklı dil ve lehçelerde siyasi propoganda yapılması, (q, x, w) harflerin kullanımının serbest bırakılması, köy ve yerleşim isimlerinin eski haline dönmesi ile ilkokullarda öğrenci andının kaldırılması yönünde kararlar alınmıştır.²⁵⁵

Türkiye'de yukarıdaki gelişmeler yaşanırken Suriye'deki mevcut iç karışıklıklardan faydalanmak isteyen PKK'nın Suriye uzantısı PYD/YPG, 2013 yılı sonlarına doğru bölgede özerk yönetimler oluşturmak için çalışmalarına başlamıştır. Bu kapsamda PYD/YPG tarafından Suriye'nin kuzeyindeki üç yerleşim yerinde²⁵⁶ Kanton Özerk Yönetim Bölgelerinin kurulduğu açıklanmış ve uluslararası arenada DEAŞ ile mücadele görüntüsü altında Suriye'nin kuzeyinde önemli kazanımlar elde edilmiştir. Öte yandan, PYD/YPG'nin kanton ilanlarına müteakip DEAŞ'ın Suriye'nin kuzeyindeki Ayn El Arap (Kobani) bölgesine saldırması, bölgede PYD/YPG - DEAŞ çatışmasını alevlendirmiş ve Türkiye'de çeşitli olayların yaşanmasına neden olmuştur.

PKK-PYD/YPG tarafından uluslararası alanda Türkiye'yi zor duruma düşürmek amacıyla Türkiye'deki sınır kapılarını Kobani'ye açmamak, sözde insanı yardım ve gönüllü savaşçıların geçişine izin vermemek, DEAŞ unsurlarına yardım etmek vb. gibi iddialarla propaganda faaliyetleri başlatılmıştır. Bu kapsamda 2014 yılında Türkiye'deki müzahir kitle üzerinde etkisi olan örgüt uzantıları ve oluşumları tarafından "Kobani için direniş" sloganlarıyla Kürtlere sokağa çıkma çağrısı yapılmış ve birçok vatandaşın hayatını kaybettiği 6-7 Ekim terör olayları yaşanmıştır.²⁵⁷ Bu olaylar ile örgüt, aynı anda birçok merkezde

²⁵⁴ İnternet: (Haziran 2013). <http://www.haberturk.com/gundem/haber/856332-licede-karakol-cevresinde-patlayici-ve-kanit-arandi-adresinden-15.08.2016> tarihinde alınmıştır.

²⁵⁵ İnternet: (Eylül 2013). <https://www.takvim.com.tr/siyaset/2013/09/30/iste-demokratikleşme-paketinin-ayrintilari-adresinden-19.11.2016> tarihinde alınmıştır.

²⁵⁶ 21 Ocak 2014 tarihinde Cizire'de, 27 Ocak 2014 tarihinde Ayn El Arap (Kobani)'de ve 29 Ocak 2014 tarihinde ise Afrin'de olmak üzere sözde kanton bölgeler ilan edilmiştir.

²⁵⁷ İnternet: (Ekim 2016). <http://www.ensonhaber.com/6-7-ekim-olaylarinin-ikinci-yili-2016-10-06.html> adresinden 15.12.2016 tarihinde alınmıştır.

eylemler başlatan şehir örgütlenmesindeki ilerlemeyi görmüş ve sonraki süreçte uygulamaya koyacağı barikat ve hendek stratejisinin ön hazırlıklarını/provasını yapmıştır.

7 Haziran 2015 Genel seçimlerinde Türkiye partisi olma imajı sergilemeye çalışan HDP'nin %10'luk barajı aşarak yaklaşık 6 milyon oy alması ve TBMM'ye 80 milletvekili göndermesi, PKK ve örgüte müzahir kesimler tarafından zafer havasında karşılanmasına rağmen kısa bir süre sonra örgüt üst yönetimince çözüm sürecinde insiyatifi kaybetme korkusu ile farklı açıklamalar yapmaya başlamıştır. Bu kapsamda HDP'nin PKK'nın yasal bir partisi olmadığı, örgüte silah bırakmaya yönelik çağrıları HDP'nin yapamayacağı, tutukluluk koşulları nedeniyle Öcalan'ın da benzer çağrıları yapmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

PKK, 11 Temmuz 2015 tarihinde, çeşitli bahaneler ileri sürülerek ateşkes sürecinin bittiğini açıklanmış, 20 Temmuz 2015 tarihinde Şanlıurfa/Suruç'ta yaşanan patlamadan devletin sorumlu olduğunu iddia etmiş ve sözde misilleme hakkını kullanacağını vurgulamıştır. Bu açıklamadan kısa bir süre sonra örgüt mensupları tarafından 22 Temmuz 2015 tarihinde Şanlıurfa/Ceylanpınar'da iki güvenlik görevlisi evlerinde uykudayken şehit edilmiştir.²⁵⁸ Bu gelişmelere müteakip güvenlik güçleri tarafından örgütün Kandil'deki üs bölgelerine hava harekatı düzenlenmiş ve çözüm süreci sona ermiştir.

7 Haziran 2015 Genel seçimlerinde %10'luk barajın geçilerek kazanılan zaferin vermiş olduğu özgüven ile hem HDP hem de PKK yöneticileri tarafından yüksek oy alınan bölgelerde özyönetimlerin kurulmasına yönelik açıklamalar yapılmış ve demokratik özerklik eksenli faaliyetler yoğunlaştırılmıştır. Bu kapsamda Ağustos 2015 tarihinden itibaren örgüt mensupları tarafından başta Doğu-Güneydoğu bölgesi olmak üzere ülke genelinde birçok il ve ilçede sözde özyönetim ilan edildiği yönünde açıklamalar yapılmıştır.²⁵⁹

2015 yılı başından itibaren sözde özyönetim ilan edilen illerde güvenlik güçlerinin müdahalesini engellemek amacıyla hendek kazılmış ve barikat kurulmuştur. Hendek kazma ve barikat kurma yöntemiyle kurtarılmış alanlar oluşturmaya çalışan PKK, bu yeni yöntem/strateji

²⁵⁸ İnternet: (Temmuz 2015). <http://www.internethaber.com/polislerin-sehit-edildigi-saldiriyi-pkk-ustlendi-802774h.htm> adresinden 05.08.2016 tarihinde alınmıştır.

²⁵⁹ İnternet: (Ağustos 2015). <https://www.haberler.com/3-gun-icinde-7-ilce-ozyonetim-ilan-etti-7596416> adresinden 01.01.2017 tarihinde alınmıştır.

çerçevesinde önceki dönemlerde uyguladığı kırsal alan kadrolarını merkeze alan taktiğinden vazgeçmiş, kırsal alandaki kadrolarca desteklenen yerel unsurları merkeze (başta Y-DGH, ÖSB ve YPS) alan bir taktik uygulamaya başlamıştır. Bu kapsamda örgütün kırsal alandaki kadroları kış üslenmesine girmemiş, il/ilçe merkezlerine yoğun silah ve mühimmat aktarımı yapılmış ve güvenlik güçlerinin müdahale etmesi beklenmeye başlanmıştır. Nitekim, sözde özyönetim ilanları güvenlik güçleri tarafından Eylül 2015-Haziran 2016 tarihleri arasında yapılan başarılı operasyonlar neticesinde boşa çıkarılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kavramsal olarak üzerinde bir anlaşma sağlanamayan terör/terörizm kavramı, ortak bir tanım getirilememesi nedeniyle ülkeler/devletler tarafından istismar edilmiş ve aralarında yaşanan güç mücadelelerinde bir araç olarak kullanılmıştır. Bu durum ise özellikle 19.yy sonrasında dünya üzerinde büyük güvenlik problemleri yaratmış, mağdur devletler ortaya çıkarmış, birçok mal ve can kaybı yaşanmasına sebep olmuştur. Terör/terörizm konusunda mağdur devletlerden birisi olan Türkiye, 1960'lı yıllardan beri terör/terörizmin her çeşidini farklı isimler altında yaşamıştır. Ancak, terör/terörizm konusunda Türkiye'yi en çok meşgul eden 1970'li yılların başında temelleri atılan, 1984 yılı ile birlikte terör eylemlerine başlayan ve bu eylemlere halen devam eden etnik Kürt milliyetçiliğine dayalı PKK terörü olmuştur.

PKK, 1970'li yıllarda kuruluş ideolojisini Dünyadaki devrimci anlayıştan hareketle Marksist-Leninist ideoloji olarak belirlenmiştir. Ancak kuruluş ideolojisi olarak belirlenen bu ideoloji sonraki süreçte geri planda kalmış ve örgüte asıl yön veren ana ideoloji etnik Kürt milliyetçiliği olmuştur. PKK, Marksist-Leninist ideolojideki ilk değişimini Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra 1990'lı yıllarda yapmıştır. 1995 yılında yapılan örgütün V. Kongresinde Sovyetler Birliği ve Reel Sosyalizm eleştirmiş ve örgüt bayrağındaki orak-çekiç işaretleri çıkarılmıştır. Marksist-Leninist ideolojinin 1990'lı yıllarda uygulanmaya çalışılan ayaklanma (serhilhan) taktiği ile örtüşmemesi ve çok fazla halk desteğine ihtiyaç duyulan bir dönemde bu ideolojiden çok kısıtlı kadroların etkilenmesi nedeniyle örgüt, etnik Kürt milliyetçiliğini öne çıkarmaya başlamıştır.

PKK'nın Marksist-Leninist ideolojiden en büyük sapması, 1999 yılında örgüt lideri Öcalan'ın yakalanması sonrasında olmuştur. Öcalan, yargılanma süreci içerisinde aynı devlet çatısı altında dilsel ve kültürel hakların sağlandığı ve anayasada Kürt varlığının tanındığı bir tez olan "Demokratik Cumhuriyet" tezini savunmaya başlamış ve örgüte yönelik bu minvalde talimatlar vermiştir. Ancak "Demokratik Cumhuriyet" tezinin örgütün uygulamaya çalıştığı etnik Kürt milliyetçiliği politikası ile bağdaşmaması, aynı devlet altında yaşamayı önermesi, Ortadoğu özelinde uluslararası alanda yaşanan gelişmeler ile Kürtlerin Suriye, Irak, İran ve Türkiye'de dağınık yaşaması sebebiyle bu tez kısa süre içerisinde gündemden düşmüştür.

“Demokratik Cumhuriyet” tezinin uygulanabilirliğinin olmaması ve gündemden düşmesi sebebiyle Öcalan, Bookchin’in geliştirdiği “Demokratik Konfederalizm” tezine yönelmiştir. “Demokratik Konfederalizm” tezine göre, birbirinden bağımsız ve gevşek bağlarla birbirine bağlanan yerel idarelerin, en küçük birimi “komün” olmak üzere halk meclisleri ile örgütlenen halk tarafından “yüz yüze demokrasi” yöntemiyle yönetilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Bu anlamda KCK çatı örgütlenmesi koordinesinde Ortadoğu’da dört parçada Irak, Suriye, İran ve Türkiye bölgelerinde oluşturulacak demokratik özerklik/özyönetim içeren bir yönetim modeli önerilmiştir.

“Demokratik Konfederalizm” tezi çerçevesinde PKK, son dönemde, bazı il ve ilçelerde demokratik özerklik/özyönetim adı altında hendek/barikatlar kurarak fiili durum oluşturmaya çalışmıştır. Aslında demokratik özerklik/özyönetim kılıfı altında kurtarılmış bölgeler oluşturmayı amaçlayan örgüt, “Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı” stratejisi kapsamında kırsal alandan şehir merkezlerine terör eylemlerini taşıyarak büyük yıkımlara yol açmıştır. PKK, başta kuruluş ideolojisi olan Marksist-Leninist ideoloji olmak üzere örgüt içerisinde dönüşüm ve değişimler yaparken ana ideolojisi ve amacında değişikliğe gitmemiştir. Örgüt kuruluşunda belirlediği “Bağımsız Birleşik Demokratik Kürdistan” hedefinden ve Kürt milliyetçiliği ideolojisinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Nitekim, örgüt politikaları çerçevesinde gelecek döneme ilişkin temel hareket tarzının da Kürt milliyetçiliği ideolojisi doğrultusunda şekil alacağı görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahmad, F. (2015). Modern Türkiye'nin Oluşumu. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Akbaş, M. (2011). Ayrılcı Terör Örgütlerinin Siyasallaşma Faaliyetleri: PKK Örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Algan, Ö. (2012). PKK Terör Örgütünün Kuruluşu, Faaliyetleri ve Siyasallaşma Süreci. Kara Harp Okulu Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Althusser, L. (2000). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları (çev. Y.Alp. ve M. Özışık). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Altuğ, Y. (1995). Terörün Anatomisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Aydın, S. ve Taşkın, Y. (2016). 1960'dan Günümüze Türkiye Tarihi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aydinoğlu, E. (2014). Fis Köyünden Kobane'ye - Kürt Özgürlük Hareketi. İstanbul: Versus Kitap.
- Bal, İ. (2016). Terörizm ve Terör Nedir? Neden Terörist Olunur? (Der. İhsan Bal). Ankara: Usak Yayınları.
- Bayık, C. (1994). PKK Tarihi. Şam: Weşanen Akademiya Mahsum Korkmaz.
- Bahoz, G. (2002). Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist another Man's Freedom Fighter?. Police Practice and Research, 3(4), 287-304
- Bila, F. (2016). İdeolojik Kodlarıyla Kağıt Üstündeki PKK. İstanbul: Doğan Kitap.
- Bila, F.(2004). Hangi PKK. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Bruinessen, M.,V. (2012). Kürdolojinin Bahçesinde Kürdologlar ve Kürdoloji Üzerine Söyleşi ve Makaleler İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bruinessen, M., V. (2008). Kürdistan Üzerine Yazılar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çakmak, H. (2008). Terörizm. Ankara: Platin Yayınları.
- Çitlioğlu, E. (2005). Gri Tehdit: Terörizm. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Demirel, E. (2007). Terör. İstanbul: IQ Yayınları.
- Develioğlu, F. (2007). Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.

- Doğan, G. (2007). Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Eagleton, T. (1991). İdeoloji (çev. Muttalip Özcan). İstanbul :Ayrıntı Yayıncılık.
- Erkal, M., E. (2000). Etniklik ve Terör. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Çalışmaları Dergisi, 26(1).
- Ersever, C. (2009). Kürtler, PKK ve Abdullah Öcalan. Ankara: Milenyum Yayınları.
- Fuller, G. (2015). Türkiye'nin Kürt Meselesi. İstanbul: Profil Yayınları.
- Güçlüter, D, E. (2011). PKK'nın 1978–2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Gün, R. (2002). 11 Eylül Sonrasında Başat Tehdidin Yeni adı: Uluslararası Terörizm Olgusu. Stratejik Analiz Dergisi, 2(24).
- Gürses, E. (1997). Ayrıılıkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Heywood, A. (2013). Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş. Ankara: Adres Yayınları.
- Hoffman, B. (2006). Inside Terrorism, Revised and Expanded Edition. New York: Columbia University Press.
- Horowitz, D. (1985). Ethnic Groups in Conflict. University of California Press.
- İmset, İ. (1993). PKK, Ayrıılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992). Ankara: Turkish Daily News Yayınları.
- Johnson, P. (1979). The Seven Deadly Sins of Terrorism. International Terrorism Conference.
- Jongerden, J., Akkaya, A, H. ve Şimşek, B. (2015). İsyandan İnşaya Kürt Hareketi. Ankara: Dipnot Yayıncılık.
- Jongerden, J. ve Akkaya, A, H. (2015). PKK Üzerine Yazılar. İstanbul: Vate Yayınevi.
- Karaca, B. (2016). Kürtçü Şiddet Sarmalında Devlet'in ve PKK'nın Stratejik Dönüşümü. Ankara: Orion Kitabevi.
- Karpat, K. (2015). Türk Siyasi Tarihi. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, O. (2013). Türkiye'de Etnik Terör. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Kışlalı, M., A. (1996). Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma. Ankara: Ümit Yayıncılık.

- Lewis, B. (2005). Haşhaşiler, İslamda Radikal Bir Tarikat. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Lipson, L. (1984). Demokratik Uygarlık (çev. Haldun Gülalp, Türker Alkan). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mannheim, K. (2016). İdeoloji ve Ütopya (çev. Mehmet Okyayuz). İstanbul: Nika Yayınları.
- Marcus, A. (2015). Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Martin, Gus. (2006). Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues. Sage Publication.
- Mango, A. (2005). Türkiye'nin Terörle Savaşı. İstanbul: Doğan Kitap Yayınları.
- Moore, W., S. (1989). Marks, Engels, Lenin'de Devlet Kuramı Kapitalist Demokrasi'nin Eleştirisine Giriş (çev. Ahmet Cumhur Aytulun). İstanbul: Simge Yayıncılık.
- Öcalan, A. (2014). Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru 2. Cilt, Asrın Yayınları.
- Öcalan, A. (2001). Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa AİHM Savunmaları Cilt-II. Köln: Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, A. (1998). Devrimin Dili ve Eylemi. Köln.
- Önder, A.T. (2006). Türkiye'nin Etnik Yapısı. Ankara: Fark Yayınları.
- Özcan, A., N. (1999). PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi, Ankara: ASAM Yayınları.
- Özcan, M. (2012). Terörün Matruşkası KCK. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Özdağ, Ü. (2005). Türkiye'de Düşük Yoğunluklu Çatışma ve PKK. 301 Yayıncılık.
- Özdağ, Ü. (2007). Türk Ordusunun PKK Operasyonları. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Özeren, S. ve Sever, M. (2011). Terörizm Paradoksu ve Türkiye. Ankara: Karınca Yayınları.
- Ransome, P. (2011). Antonio Gramsci Yeni Bir Giriş (çev. Ali İhsan Başgül). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Rapoport, D., C. (2003). Generations and Waves: The Keys to Understanding Rebel Terror Movements, Seminar on Global Affairs, New York: Columbia University Press.
- Sökmen, A., İ. (2012). İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

- White, P. (2015). Dağlardan İnmeK-PKK. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Schmid, A., P., and Jongman, A., J. (2005). Political Terrorism. Transaction Publication.
- Shills, E. (1968). The concept and function of ideology. International Encyclopaedia of the Social Sciences.
- Temizöz, C. (2012). Kuruluşu, İnfazları, Katliamlarıyla - Siyasallaşan PKK Terörü. İstanbul: Togan Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (1999). Etnik Sosyoloji. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yavuz, C. ve Şahin, M. (2011). Terör ve Terörizmle Mücadele PKK Özeli ve Çözüm Arayışları. Ankara: Berikan Yayınları.
- Yayla, A. (1990). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış. Ankara Siyasal Bilgiler Dergisi, 45(1).
- Yılmaz, Ö. (2011). PKK Terör Örgütünün Siyasal Alan ve Legalleşme Faaliyetleri (1975-2006). Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yeğen, M. (2013). Devlet Söyleminde Kürt Sorunu. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zürcher, J., E. (2015). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zürcher, J., E. (2014). İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye'de Etnik Çatışma. İstanbul: İletişim Yayınları.

İnternet Siteleri ve Haber Ajansları

www.tdk.gov.tr

www.internethaber.com

www.haberler.com

www.takvim.com

www.ensonhaber.com

www.habertürk.com

www.terrorismananalysts.com

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÇETİN Kamil
Uyruğu : T.C
Doğum tarihi ve yeri : 15.01.1986
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 (530) 137 05 24
e-mail : cetin_kamil@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans	Kara Harp Okulu	2007
Lise	Işıklar Askeri Lisesi	2003

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2007-devam ediyor	Genelkurmay Başkanlığı	Subay

Yabancı Dil

İngilizce, Fransızca

Hobiler

Futbol, Gezi, Fotoğrafçılık, Kitap Okuma, Kick boks

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

